

Spørsmål til Skole-Norge våren 2012

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Nils Vibe

Rapport 21/2012

NIFU

Spørsmål til Skole-Norge våren 2012

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere

Nils Vibe

Rapport 21/2012

Rapport	21/2012
Utgitt av	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse	PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo
Oppdragsgiver	Utdanningsdirektoratet
Adresse	Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo
Trykk	Link Grafisk
ISBN	978-82-7218-841-1
ISSN	1892-2597

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har inngått en fireårig rammeavtale med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsen tilsvarer det som ellers er kjent som Utdanningsdirektoratets "spørringer". For å lette belastningen på skolesektoren gjennomføres spørringene som utvalgsundersøkelser slik at hver enkelt skole og kommune spørres med intervaller på ett og et halvt år. Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene skal offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider. NIFU har adgang til å bruke de innsamlede data i sine egne forskningsprosjekter.

I spørringen som ble gjennomført våren 2012 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt 11 ulike temaer. Denne rapporten er i første rekke en tabellrapport der det bare i liten grad har vært rom for mer inngående analyser av det foreliggende materialet. Rapporten inneholder til sammen 109 tabeller og fem figurer. Det er ikke skrevet noe sammendrag for denne rapporten, og leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer er Nils Vibe, som også har hatt det praktiske ansvaret for gjennomføringen av undersøkelsene og skrevet rapporten. Vibeke Opheim og Berit Lødding har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Thorleif Orre.

Vi takker 601 grunnskoler, 93 videregående skoler, 16 fylker og 106 kommuner, som har brukt tid på å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, mai 2012

Sveinung Skule
direktør

Vibeke Opheim
forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	7
2	Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring	8
2.1	Hovedprinsipp for utvalgsdesign	8
2.2	Kommuneutvalget våren 2012	8
2.2.1	71 prosent godkjente svar	8
2.3	Grunnskoleutvalget våren 2012	10
2.3.1	62 prosent godkjente svar	10
2.4	Utvalget av videregående skoler høsten 2011	13
2.4.1	72 prosent godkjente svar	13
2.5	Gjennomføring av undersøkelsene	14
3	Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet	17
3.1	Store forskjeller i hvor mange som bruker sentrene	18
3.2	Store skoler og kommuner bruker sentrene mest.....	19
3.3	Små geografiske forskjeller.....	21
3.4	Faktorer som påvirker bruken av sentrene	22
3.5	Flere formål for kontakten med sentrene	23
3.6	Tilfredshet med det de nasjonale sentrene leverer.....	25
3.7	Bruk av sentrenes nettsted	26
3.8	Oppsummering.....	27
4	Forebygging av alvorlige skolehendelser.....	29
4.1	Ingen økning i andelen av skolene som har hatt møte med Politiet	29
4.2	En av tre skoler har utarbeidet beredskapsplaner	31
4.3	En av tre skoler har hatt beredskapsøvelse	32
4.4	Flere skoler iverksetter forebyggende tiltak	33
4.5	Tilfredshet med samarbeidet med Politiet	34
4.6	Oppsummering.....	35
5	Nabospråkforståelse	37
5.1	Nabospråkene har fått litt større plass i undervisningen	37
5.2	Få skoler samarbeider med skoler i andre nordiske land	39
5.3	Usikkerhet om oppnåelse av kompetansemålene	39
5.4	Oppsummering.....	41
6	Informasjon om regelverk som er relevant for skole og opplæring.....	42
6.1	Sektoren mener å ha god kunnskap om regelverket	42
6.2	Direktoratet er viktigste informasjonskilde	44
6.3	Enklere å finne fram til enn å tolke informasjon.....	45
6.4	Informasjon om elevvurdering er etterspurt	46
6.5	Tilsyn, rundskriv og veiledninger oppleves som verdifullt.....	47
6.6	Oppsummering.....	48
7	Vurdering for læring	49
7.1	Nær halvparten av skolene er med.....	49
7.2	Skoleeier oppfattes som en pådriver i utviklingsarbeidet	51
7.3	Vurderingspraksis	53
7.4	Skoleledelsens og skoleeiers bidrag til kompetanseutvikling	55
7.5	Holdninger til vurdering	57
7.6	Oppsummering.....	59
8	Svømmekampanjen 2011	61
8.1	30 prosent av skolene deltok i kampanjen.....	61
8.2	Mangel på svømmebasseng er viktigste grunn til ikke å delta	62

8.3	Over 13000 elever tok Svømmeknappen eller Livbøye bronse.....	63
8.4	Uklarhet om mottak av pakke med læremidler	64
8.5	Oppsummering.....	65
9	Organisering i fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram	66
9.1	Forskriftsendringen følges opp i vekslende grad	66
9.2	Tiltak for oppfølging av forskriftsendringen	67
9.3	11 til 15 elever er vanligste gruppestørrelse	70
9.4	Økonomien er den største hindringen for å følge opp forskriftsendringen	71
9.5	Oppsummering.....	73
10	Spesialundervisning og planlagt grunnkompetanse i videregående opplæring.....	74
10.1	Varierende kvalitet på data	74
10.2	Elever som gis tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning	75
10.3	Elever som har fått tildelt enkeltvedtak om spesialundervisning	75
10.4	Elever med planlagt grunnkompetanse	76
10.5	Oppsummering.....	76
11	Situasjonen foran tildeling av læreplasser	78
11.1	Fylkeskommunenes vurdering av situasjonen	78
11.2	Fylkeskommunenes egne tiltak.....	79
11.3	Hva kan gjøres fra sentralt hold?	80
11.4	Permitteringer og oppsigelser	81
11.5	Elever som tar Vg3 i skole	82
11.6	Oppsummering.....	83
	Vedlegg.....	85
	Referanser.....	103

1 Innledning

Utdanningsdirektoratet har gjennom flere år selv gjennomført spørreundersøkelser knyttet til ulike temaer blant skoler og skoleeiere. Høsten 2008 ble det besluttet å sette denne virksomheten ut til et profesjonelt fagmiljø med kompetanse på å gjennomføre representative spørreundersøkelser og på å analysere resultater fra slike undersøkelser. Utdanningsdirektoratet lyste på bakgrunn av dette ut konkurranse om en treårig rammeavtale for gjennomføring av spørringene og inngikk etter forhandlinger kontrakt med NIFU om en slik avtale for perioden 2009 – 2011, som også inneholdt en opsjon for 2012. Avtalen innebærer at det skal gjennomføres spørreundersøkelser to ganger i året, med feltarbeidet fortrinnsvis lagt til mars og oktober. Feltarbeidsperioden for undersøkelsen våren 2012 var fra 29. februar til 17. april. Undersøkelsen for høsten 2011 har fire målgrupper, nemlig grunnskoler, videregående skoler, kommuner og fylker. Den kan deles inn i 11 temaer, hvorav ni har fått hvert sitt kapittel i denne rapporten. Tabell 1.1 viser temaene og målgruppene. Alle temaer er ikke aktuelle for alle fire målgrupper.

Tabell 1.1 Temaer og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2012

Tema	Videregående			
	Grunnskole	skole	Kommune	Fylke
Ny GIV	X	X	X	
Forebygging av alvorlige skolehendelser	X	X		
Nabospråksforståelse	X	X	X	
Informasjon om regelverk som er relevant for skole og opplæring	X	X	X	X
Svømmekampanjen 2011	X			
Vurdering for læring	X	X	X	X
Kartlegging av organisering i fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram		X		X
Spesialundervisning og planlagt grunnkompetanse i videregående opplæring				X
Læringsituasjonen				X
Forsøk med praksisbrev				X
Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet	X	X	X	X

Temaet Ny GIV blir ikke dokumentert i denne rapporten. Innsamling av data er gjort for NIFU som i samarbeid med Statistisk sentralbyrå, Nordlandsforskning og Uni Roakkansenteret gjennomfører en evaluering av denne satsingen for Kunnskapsdepartementet. Heller ikke forsøk med praksisbrev blir rapportert her.

2 Beskrivelse av utvalgene og gjennomføring

2.1 Hovedprinsipp for utvalgsdesign

For å redusere belastningen på sektoren er det lagt til grunn som en forutsetning at Utdanningsdirektoratets spørringer skal være utvalgsundersøkelser. Spørringene er halvårslige, og det er laget tre sammenliknbare utvalg slik at skoler og skoleeiere ikke skal kontaktes oftere enn hver 18. måned. Unntaket fra dette er *fylkeskommunene*, der alle 19 fylker er med i alle spørringer. 17 av 19 fylkeskommuner har besvart undersøkelsen våren 2012, men fra en av de 17 (Vest-Agder) er besvarelsen svært mangelfull. Sogn og Fjordane og Nordland har ikke gjennomført undersøkelsen.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. en tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene. 142 videregående skoler var med i bruttoutvalget våren 2012. Det er laget tre sammenliknbare *kommuneutvalg*, og de 430 kommunene¹ er fordelt på disse utvalgene.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte, slik at grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. For 10 større kommuner² har vi imidlertid gjort et unntak. Disse er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle tre utvalg, mens grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med en tredjedel i hvert utvalg.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillte de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig.

2.2 Kommuneutvalget våren 2012

2.2.1 71 prosent godkjente svar

Tabell 2.1 viser hvordan kommuneutvalget var sammensatt fylkesvis og hva slags svarprosent som ble oppnådd. Svarprosentene beregnes her på basis av hvor mange av de besvarelsene vi har mottatt som kan brukes i analysene. De aller fleste av besvarelsene er komplette, men for noen mangler svar på en eller flere av delene av undersøkelsene.

Den samlede svarprosenten ble 71,1, eller 106 av de 149 kommunene i utvalget. Seks kommuner nektet aktivt, det vil si at det ble gitt beskjed om at de ikke ønsket å være med. 27 kommuner svarte

¹ Svalbard regnes som egen kommune og regnes å tilhøre Troms fylke

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

ikke på henvendelsen og åpnet heller ikke undersøkelsen, selv etter fire påminnelser. Vi har valgt å kalle det for "passiv nekt", et fenomen som synes å være ganske utbredt innenfor denne sektoren. I alt 116 kommuner åpnet undersøkelsen, men ti av besvarelsene var så mangelfulle at de ikke kan brukes i analysene.

Tabell 2.1 Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av kommuner fordelt etter fylke.

	Popu- lasjon	Brutto- utvalg	Aktiv nekt	Passiv nekt	Ufull- stendig	Godkjent	Godkjent %
Østfold	18	7	0	1	1	5	71 %
Akershus	22	8	1	1	0	6	75 %
Oslo	1	1	0	0	0	1	100 %
Hedmark	22	6	0	1	0	5	83 %
Oppland	26	9	0	0	0	9	100 %
Buskerud	21	9	0	1	0	8	89 %
Vestfold	14	5	0	1	0	4	80 %
Telemark	18	6	0	1	0	5	83 %
Aust-Agder	15	5	0	1	0	4	80 %
Vest-Agder	15	5	0	1	0	4	80 %
Rogaland	26	9	1	2	0	6	67 %
Hordaland	33	12	0	3	0	9	75 %
Sogn og Fjordane	26	8	0	1	3	4	50 %
Møre og Romsdal	36	13	0	2	0	11	85 %
Sør-Trøndelag	25	9	1	4	1	3	33 %
Nord-Trøndelag	23	7	1	1	1	4	57 %
Nordland	44	15	1	2	2	10	67 %
Troms *	26	10	1	3	1	5	50 %
Finnmark	19	5	0	1	1	3	60 %
Sum	430	149	6	33	10	106	71,1 %
			4,0 %	22,0 %	6,7 %	71,1 %	100,0 %

* Inkludert Svalbard

Alle kommuner i Oppland sluttet opp om undersøkelsen. I Hedmark, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder har bare én kommune valgt ikke å delta. I Sør-Trøndelag har bare tre av ni gjennomført mens hele fire kommuner kommer i kategorien «passiv nekt». Samlet sett er deltakelsen i Trøndelag og Nord-Norge lite tilfredsstillende. Det samme gjelder for Sogn og Fjordane, der deltakelsen blant grunnskolene til gjengjeld er svært god, noe vi kommer tilbake til. Alle de ti større kommunene som er med i utvalget hver gang, har gjennomført undersøkelsen.

Tabell 2.2 Svarprosent for kommuner etter geografi og folketall.

Svarprosent		Antall innbyggere			
		Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Alle
Landsdel	Oslo og Akershus			78 %	78 %
	Østlandet	85 %	83 %	91 %	86 %
	Sør- og Vestlandet	63 %	68 %	88 %	73 %
	Midt- og Nord-Norge	54 %	42 %	75 %	54 %
Alle		64 %	67 %	84 %	71 %

Vi ser av tabell 2.2 at det er betydelig variasjon i svarprosenten når vi deler inn utvalget i ni grupper etter geografi og folketall. Svarprosenten varierer fra 64 prosent blant de minste kommunene til 84 prosent blant de største. Etter landsdel varierer den fra 54 prosent i Trøndelag og Nord-Norge til 86 prosent på Østlandet. Aller lavest er oppslutningen blant de mellomstore kommunene i Trøndelag og Nord-Norge med bare 42 prosent, mens den er høyest blant de største kommunene på Østlandet med 91 prosent.. Med hensyn til geografi og folketall, fikk nettoutvalget denne sammensetningen:

Tabell 2.3 Sammensetning av nettoutvalget av kommuner etter geografi og folketall sammenliknet med populasjonen av kommuner (i parentes). Totalprosent.

Landsdel	Folketall i tre grupper			
	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Alle
Oslo og Akershus	0,0 % (0,2)	0,0 % (0,2)	6,6 % (4,9)	6,6 % (5,3)
Østlandet	10,4 % (7,0)	14,2 % (12,1)	9,4 % (8,6)	34,0 % (27,7)
Sør- og Vestlandet	9,4 % (12,8)	12,3 % (14,7)	14,2 % (7,7)	35,8 % (35,1)
Midt- og Nord-Norge	13,2 % (17,9)	4,7 % (9,8)	5,7 % (4,2)	23,6 % (31,9)
Alle	33,0 % (37,9)	31,1 % (36,7)	35,8 % (25,3)	100,0 %

Fordelingen av kommuner på landsdeler er ikke tilfredsstillende med en betydelig overrepresentasjon av kommuner i Øst-Norge på bekostning av Trøndelag og Nord-Norge. Det er en enda tydeligere overrepresentasjon av de største kommunene på bekostning av de små og mellomstore, og i enda større grad enn ved tidligere undersøkelser. Vi har besluttet å veie materialet med hensyn til disse skjevhetene, slik at hver enkelt gruppe av kommuner i tabell 2.3 veies med en faktor som tilsvarer forholdet mellom prosentandel i nettoutvalget og prosentandel i populasjonen. Dette medfører at antallet kommuner med 10.000 innbyggere eller mer veies ned fra 38 til 27, mens antallet mindre kommuner økes tilsvarende. Antallet kommuner i Øst-Norge reduseres fra 43 til 35, mens antallet i Trøndelag og Nord-Norge økes fra 25 til 34. Dette gir effekter på svarfordelingen på en rekke spørsmål. Riktignok finner vi ingen statistisk signifikante forskjeller på veide og uveide resultater, men vi synes likevel det er riktig å bruke vektorer i dette tilfellet. Et eksempel er at andelen av de 106 kommunene som rapporterer at de har hatt kontakt med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning synker fra 54 til 49 prosent når vi veier materialet. Dette henger sammen med at de største kommunene i betydelig større grad enn de minste har hatt kontakt med et eller flere av de nasjonale sentrene, og store kommuner finnes i større grad i Øst-Norge og i mindre grad i Trøndelag og Nord-Norge. For at forskjellen skulle ha vært statistisk signifikant, måtte den ha vært på minst 11 prosentpoeng. Til tross for dette, mener vi at det riktigste er å rapportere resultater som ligger så nær som mulig det vi må anta er det faktiske i populasjonen av kommuner.

2.3 Grunnskoleutvalget våren 2012

2.3.1 62 prosent godkjente svar

Grunnskoleutvalget for våren 2012 ble trukket fra en populasjon på i alt 2922 ordinære grunnskoler, som er registrert i Grunnskolens informasjonssystem (GSI) for skoleåret 2011-2012. Utvalget bestod av 967 skoler. Av disse ble to skoler tatt ut av utvalget fordi det viste seg at de ikke var i drift.

Svarprosenten skal derfor beregnes på basis av 965 skoler. Antallet som aktivt nektet å være med i undersøkelsen er lavt, bare 42 skoler, eller 4,4 prosent. Dette er likevel høyere enn ved alle tidligere spørringer, noe som kan skyldes at vi denne gangen ba skoler som ikke hadde anledning til å delta om å melde fra om dette. Høyest nektandel er det i Troms og Vest-Agder med 11 og 10 prosent, mens ingen av grunnskolene i Vestfold ga beskjed om at de ikke ville delta. De skolene som begrunner sitt avslag, gjør dette først og fremst ut fra prioritering av andre oppgaver framfor Utdanningsdirektoratets spørringer. En del skoler velger ikke å delta fordi de nettopp har skiftet rektor eller har gått gjennom andre organisatoriske endringer og dermed mener de ikke sitter inne med nødvendig kunnskap for å besvare spørsmålene. Ved den første henvendelsen viser det seg alltid at en del av e-postadressene som er benyttet inneholder feil, men dette problemet har blitt stadig mindre fra undersøkelse til undersøkelse, noe som tyder på at kvaliteten på kontaktinformasjonen i GSI er bedret.

303 skoler, eller 31,4 prosent, hører til kategorien "passiv nekt", ved at de verken besvarte våre i alt fire henvendelser eller åpnet undersøkelsen. Når bare noen få prosent av skolene gir aktivt beskjed om at de ikke ønsker å delta, mens flere hundre lar være å besvare henvendelsen, er dette en indikasjon på at henvendelser av denne typen ikke tas særlig alvorlig ved mange skoler, og heller ikke hos mange skoleeiere. Det er variasjon mellom fylkene med hensyn til dette fenomenet, også mellom nabofylker. I Hordaland og Møre og Romsdal var andelen 39 prosent og i Akershus og Buskerud 38 prosent, mens

den var 19 prosent i Sogn og Fjordane og 21 prosent i Oslo. Vi ville nok langt ha foretrukket å få et "nei" framfor ikke å få noe svar i det hele tatt. Da ville dessuten mange skoler og skoleeiere sluppet å motta flere ekstra henvendelser om en undersøkelse som de likevel ikke har tenkt å besvare.

620 grunnskoler var inne på undersøkelsen, mens i alt 601 besvarelser kan godkjennes. Dermed kunne besvarelsene til 62,3 prosent av bruttoutvalget brukes i analysene. Dette er nesten 10 prosentpoeng lavere enn høsten 2011, som er det klart beste resultatet til nå. Det er likevel det beste resultatet av de tre undersøkelsene som er gjennomført om våren. Det samme utvalget ble også brukt våren 2009 og høsten 2010, og den svarprosenten vi nå har oppnådd er høyere enn ved de to tidligere henvendelsene.

Tabell 2.4 Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av grunnskoler fordelt etter fylke.

	Popu- lasjon	Brutto- utvalg	Tatt ut av utvalg	Aktiv nekt	Passiv nekt	Ufull- stendig	Godkjent	Godkjent %
Østfold	125	40	0	1	8	1	30	75 %
Akershus	247	81	0	1	30	1	49	60 %
Oslo	136	43	1	3	9	1	29	69 %
Hedmark	132	47	0	1	15	1	30	64 %
Oppland	134	47	0	2	13	1	31	66 %
Buskerud	146	49	0	1	18	0	30	61 %
Vestfold	119	37	0	0	11	1	25	68 %
Telemark	116	38	0	3	12	3	20	53 %
Aust-Agder	70	23	0	0	7	0	16	70 %
Vest-Agder	105	35	0	4	12	0	19	54 %
Rogaland	236	75	0	5	18	1	51	68 %
Hordaland	314	104	1	6	40	2	55	53 %
Sogn og Fjordane	119	42	0	1	8	0	33	79 %
Møre og Romsdal	215	75	0	2	29	2	42	56 %
Sør-Trøndelag	160	52	0	2	14	3	33	63 %
Nord-Trøndelag	112	33	0	1	11	0	21	64 %
Nordland	216	67	0	2	23	2	40	60 %
Troms*	136	50	0	6	16	0	28	56 %
Finnmark	84	29	0	1	9	0	19	66 %
Sum	2922	967	2	42	303	19	601	62,3 %
				4,4 %	31,4 %	2,0 %	62,3 %	100,0 %

*Inkludert Svalbard.

Sogn og Fjordane har høyest svarprosent denne gangen, og dette fylket har med ett unntak hatt svarprosent over landsgjennomsnittet ved samtlige seks undersøkelser som er gjennomført til nå. Telemark og Hordaland har de laveste svarprosentene, og relativt lave svarprosent har kjennetegnet disse fylkene også tidligere. De to Agder-fylkene har svarprosent som har variert mye fra undersøkelse til undersøkelse, og denne gangen ligger Aust-Agder godt over gjennomsnittet, mens Vest-Agder ligger klart under.

Ettersom det er primærkommunen og ikke fylkeskommunen som er det relevante forvaltningsnivået for grunnskolene, er sammenlikning av svarprosent på kommunenivå det mest interessante. Siden norske kommuner gjennomgående er små, gir det likevel liten mening å gjøre en fullstendig sammenlikning av svarprosent mellom kommuner. Av de 150 kommunene som er med i utvalget har 63 tre eller færre skoler, mens bare 14 har flere enn 20 skoler. Av større kommuner kan nevnes Trondheim og Karmøy med svarprosent på henholdsvis 85 og 83 prosent. I Stryn deltok samtlige ni skoler. Mindre flatterende er resultatene for store kommuner som Stavanger (36 prosent), Tromsø og Bærum (47 prosent) og Bergen (48 prosent).

Det ser dessuten ut til å ha betydning for deltakelsen blant skolene om kommunen deltar. I de kommunene der en særlig høy andel av skolene deltar, har skoleeier med få unntak besvart undersøkelsen. 22 av skolene i bruttoutvalget tilhører en av de seks kommunene som aktivt meldte fra

at de ikke ønsket å delta. Av disse 22 skolene var det ti, eller 46 prosent, som gjennomførte undersøkelsen. Åtte av disse ti skolene lå i samme kommune. Av de til sammen 12 skolene i de øvrige fem kommunene som ikke ville delta, gjennomførte bare to undersøkelsen. 126 skoler ligger i kommuner som forholdt seg helt passive til undersøkelsen. I disse kommunene var deltakelsen blant skolene 56 prosent. 781 skoler ligger i kommuner som gjennomførte undersøkelsen. I disse kommunene var deltakelsen blant skolene 64 prosent. Selv om det langt fra er en selvfølge at skolene deltar hvis skoleeier gjør det, øker det helt klart sannsynligheten for å delta.

Tabell 2.5 viser at svarprosenten blant grunnskolene varierer mellom 53 prosent for 1-10 skoler i Oslo og Akershus, som det for øvrig er svært få av, og 72 prosent for ungdomsskoler i Midt- og Nord-Norge. Variasjonen er større når vi bryter ned på landsdel og skolestørrelse. Lavest er svarprosenten blant små skoler i Midt- og Nord-Norge med 51 prosent, mens den er 75 prosent for små skoler i Oslo og Akershus, som det for øvrig er svært få av.

Tabell 2.5 Svarprosjenter for grunnskoler etter geografi, skoletype og skolestørrelse.

Etter landsdel og skoletype	Barne- og ungdomstrinn			Alle typer
	Barnetrinn	Ungdomstrinn	Ungdomstrinn	
Oslo og Akershus	64 %	53 %	67 %	63 %
Østlandet	66 %	56 %	65 %	64 %
Sør- og Vest-Norge	59 %	63 %	68 %	61 %
Midt- og Nord-Norge	63 %	56 %	72 %	61 %
Hele landet	62 %	58 %	67 %	62 %
Etter landsdel og skolestørrelse	Skolestørrelse			Alle størrelser
	Under 100	100-299	300 og over	
Oslo og Akershus	75 %	68 %	60 %	63 %
Østlandet	68 %	62 %	65 %	64 %
Sør- og Vest-Norge	58 %	67 %	55 %	61 %
Midt- og Nord-Norge	51 %	70 %	65 %	61 %
Hele landet	58 %	66 %	61 %	62 %

Den geografiske representativiteten er svært god, slik den også har vært ved tidligere undersøkelser. Også når det gjelder skolestørrelse er totalbildet tilfredsstillende, riktignok med en liten overrepresentasjon av mellomstore og store skoler på bekostning av de minste. Det største enkeltavviket vi finner gjelder små skoler i Midt- og Nord-Norge, som er underrepresentert med 2,9 prosentpoeng. Mest overrepresentert er mellomstore og store skoler på Østlandet med henholdsvis 2,2 og 2,7 prosentpoeng. Kontroller av materialet viser at skjevhetene ikke har noen betydning for resultatene i undersøkelsen.

Tabell 2.6 Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter geografi og elevtall, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

Elevtall	Under 100	100-299	300 og over	Alle
Oslo og Akershus	1,0 % (1,0)	4,5 % (3,9)	7,5 % (8,2)	13,0 % (13,1)
Østlandet	6,8 % (6,2)	11,8 % (14,0)	9,0 % (6,3)	27,6 % (26,4)
Sør- og Vestlandet	11,0 % (12,6)	16,3 % (14,7)	8,7 % (8,9)	35,9 % (36,2)
Midt- og Nord-Norge	8,5 % (11,4)	10,3 % (8,3)	4,7 % (4,5)	23,5 % (24,2)
Alle	27,3 % (31,2)	42,9 % (40,9)	29,8 % (27,9)	100,0 %

Fordelingen etter trinn i utvalget er også tilfredsstillende (tabell 2.7), men 1-10 skolene er noe underrepresentert i forhold til barneskolene og ungdomskolene. De største enkeltavvikene gjelder barneskoler på Østlandet, som er overrepresentert med 1,8 prosentpoeng, og 1-10 skoler i Midt- og Nord-Norge som er underrepresentert med 1,6 prosentpoeng. Heller ikke disse avvikene har noen betydning for resultatene i undersøkelsen.

Tabell 2.7 Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter geografi og trinn, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

Trinn	Barnetrinn	Barne- og ungdomstrinn	Ungdomstrinn	Alle
Oslo og Akershus	8,7 % (8,1)	1,3 % (1,9)	3,0 % (3,1)	13,0 % (13,1)
Østlandet	19,1 % (17,3)	3,0 % (3,9)	5,5 % (5,2)	27,6 % (26,4)
Sør- og Vestlandet	22,1 % (22,8)	7,8 % (8,0)	6,0 % (5,4)	35,9 % (36,2)
Midt- og Nord-Norge	11,8 % (11,4)	8,7 % (10,3)	3,0 % (2,6)	23,5 % (24,2)
Alle	61,7 % (59,6)	20,8 % (24,1)	17,5 % (16,3)	100,0 %

Vi har også sett på om driftsansvar og målform har hatt noen betydning for svarprosenten i undersøkelsen. Det viser seg at det ikke er noen statistisk signifikant forskjell mellom bokmålsskoler og nynorskskoler og heller ikke mellom offentlige og private skoler. 4,5 prosent av grunnskolene i nettoutvalget er frittstående, mot 5 prosent i populasjonen av grunnskoler.

2.4 Utvalget av videregående skoler høsten 2011

2.4.1 72 prosent godkjente svar

Utvalget av videregående skoler er hentet fra populasjonen på 420 skoler. Kilden er her dels Nasjonalt skoleregister og dels datafiler over søker- og elevinformasjon som NIFU har fått tilgang til i forbindelse med evalueringen av Kunnskapsløftet. Det ble opprinnelig laget tre sammenliknbare utvalg med 144 videregående skoler i hvert. En del skoler er imidlertid tatt ut fordi de ikke lenger er registrert som egne enheter. I bruttoutvalget for våren 2012 er det 141 skoler. Det er for øvrig en stor utfordring å følge med i de endringene som foregår fra år til år. Skoler legges ned og nye opprettes samtidig som eksisterende skoler slås sammen til større enheter. Det tilstrebes representativitet innenfor landsdeler med hensyn til skoletype, størrelse og geografisk plassering. I alt kunne besvarelser fra 93 skoler, eller 66 prosent av skolene, godkjennes for analyseformål. Dette er lavere enn for alle de tidligere undersøkelsene.

Tabell 2.8 Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av videregående skoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Bruttoutvalg	Tatt ut av utvalg	Aktiv nekt	Passiv nekt	Ufullstendig	Godkjent	Godkjent %
Østfold	18	5	0	0	2	0	3	60 %
Akershus	36	12	0	2	2	1	7	58 %
Oslo	34	14	0	1	2	0	11	79 %
Hedmark	16	5	0	0	1	0	4	80 %
Oppland	16	5	0	0	1	1	3	60 %
Buskerud	17	6	0	0	1	2	3	50 %
Vestfold	13	4	0	0	1	0	3	75 %
Telemark	15	5	0	1	2	0	2	40 %
Aust-Agder	11	4	0	0	2	0	2	50 %
Vest-Agder	18	4	0	0	0	0	4	100 %
Rogaland	37	11	0	1	2	1	7	64 %
Hordaland	53	20	0	2	5	0	13	65 %
Sogn og Fjordane	15	5	0	0	1	2	2	40 %
Møre og Romsdal	26	9	0	0	1	1	7	78 %
Sør-Trøndelag	28	10	1	0	2	0	7	78 %
Nord-Trøndelag	14	4	0	0	2	0	2	50 %
Nordland	28	7	0	0	4	0	3	43 %
Troms	20	8	0	0	1	0	7	88 %
Finnmark	11	4	0	0	0	1	3	75 %
Sum	426	142	1	7	32	9	93	66,0 %
				5,0 %	22,7 %	6,4 %	66,0 %	100,0 %

Svarprosenten varierer fra 40 prosent til 100 prosent mellom fylkene. I Vest-Agder har alle fire skoler i utvalget besvart, mens bare to av fem har besvart i Telemark og Sogn og Fjordane. Det synes ikke å være noen tydelig sammenheng fra år til år når det gjelder svarprosent i de enkelte fylkene. Oslo har imidlertid hatt relativt høye svarprosenter ved alle de fem siste undersøkelsene.

Tabell 2.9 Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og elevtall på Vg1, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Under 100	100-199	200 og over	Alle
Oslo og Akershus	2,2 % (2,3)	3,2 % (5,4)	14,0 % (8,7)	19,4 % (16,4)
Østlandet	3,2 % (7,3)	4,3 % (4,5)	11,8 % (10,6)	19,4 % (22,3)
Sør- og Vestlandet	16,1 % (14,8)	12,9 % (13,1)	8,6 % (9,6)	37,6 % (37,6)
Midt- og Nord-Norge	10,8 % (10,6)	6,5 % (6,8)	6,5 % (6,3)	23,7 % (23,7)
Alle	32,3 % (35,0)	26,9 % (29,8)	40,9 % (35,2)	100,0 %

Store skoler er noe overrepresentert i forhold til mellomstore og små skoler. Skoler på Østlandet er dessuten underrepresentert i forhold til Oslo og Akershus. Mest overrepresentert er store skoler i Oslo og Akershus, mens små skoler på Østlandet er mest underrepresentert. Veiing for å kompensere for skjevheter i utvalgets sammensetning har ingen merkbar effekt på resultatene.

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og skoleslag, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Ren studieforberedende	Ren yrkesfaglig	Kombinert	Alle
Oslo og Akershus	7,5 % (4,7)	2,2 % (1,9)	9,7 % (9,9)	19,4 % (16,4)
Østlandet	2,2 % (2,1)	2,2 % (4,5)	15,1 % (15,7)	19,4 % (22,3)
Sør- og Vestlandet	7,5 % (4,9)	9,7 % (9,2)	20,4 % (23,5)	37,6 % (37,6)
Midt- og Nord-Norge	2,2 % (1,4)	5,4 % (4,0)	16,1 % (18,3)	23,7 % (23,7)
Alle	19,4 % (13,1)	19,4 % (19,5)	61,3 % (67,4)	100,0 %

Rene studieforberedende skoler er overrepresentert i Oslo og Akershus og på Sør- og Vestlandet. Til gjengjeld er kombinerte skoler på Sør- og Vestlandet og i Midt- og Nord-Norge underrepresentert. Dette kunne tilsi en veiing av materialet etter skoleslag. Når vi ikke gjør dette, skyldes det at svært mange av de spørsmålene som er stilt de videregående skolene er rettet spesielt mot studieforberedende skoler eller skoler med yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Dermed vil veiing etter skoleslag ikke ha noen betydning for svarfordelingen.

2.5 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 29. februar til 17. april 2012. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Respondentene fikk i alt fire påminnelser om undersøkelsen. Svarprosenten for videregående skoler og kommuner er lavere enn hva vi har vært vant til. Skjemaet til videregående skoler med yrkesfaglig utdanningsprogram var særlig omfattende, noe som kan ha påvirket svarprosenten.

NIFU har mottatt spørreskjemaer fra Utdanningsdirektoratet og står dessuten selv ansvarlig for spørsmål om Ny GIV i forbindelse med et eget prosjekt. Skjemaene danner utgangspunktet for spørringen. NIFU har kommet med forslag til en del forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiverne bestemme innholdet i spørsmålene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, tilsendt en lenke til en pdf-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, har det vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere informanter i besvarelsen. Det er særlig i kommunene og fylkene at det er

nødvendig å involvere flere i besvarelsen av undersøkelsen, men dette gjelder også for enkelte skoler, særlig de store. Vi har fått svært få direkte henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen. Derimot har vi fått flere tilbakemeldinger denne gangen enn ved tidligere undersøkelser fra skoler og skoleeiere som ikke ønsker å delta, noe som skyldes at vi ba spesielt om å få slike tilbakemeldinger når det var besluttet ikke å delta.

For å få litt mer kunnskap om belastningen på respondentene, har vi bedt dem om å oppgi hvem som har besvart undersøkelsen.

Tabell 2.11 Personer ved skolene som deltok i besvarelsen av undersøkelsen. Flere svar mulig.

Hvem har besvart undersøkelsen?				
	Barnetrinn	Barne- og ungdomstrinn	Ungdomstrinn	Videregående
Rektor	93 %	91 %	96 %	79 %
Assisterende rektor	2 %	6 %	3 %	12 %
Inspektør	4 %	4 %	4 %	3 %
Avdelingsleder	2 %	2 %	0 %	3 %
Andre	1 %	1 %	1 %	3 %
Antall	(n=371)	(n=125)	(n=105)	(n=93)

Ved grunnskolene var rektor involvert i besvarelsen i de aller fleste av tilfellene. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene var rektor involvert i fire av fem tilfelle. Her spiller assisterende rektor, avdelingsleder og andre ansatte en større rolle enn ved grunnskolene. Fordelingen avviker lite fra hva vi har funnet ved tidligere undersøkelser.

Tabell 2.12 Personer eller funksjoner hos skoleeier som deltok i besvarelsen av undersøkelsen. Flere svar mulig.

Hvem har besvart undersøkelsen?		
	Fylkeskommune	Kommune
Rådmann, assisterende rådmann og lignende		5 %
Skolefaglig ansvarlig (utdanningsdirektør, fylkesutdanningssjef, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole, kommunalsjef for utdanning og lignende)	76 %	76 %
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	47 %	5 %
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, sekretær og lignende	12 %	23 %
Annen funksjon. Spesifiser		2 %
Antall	(n=17)	(n=106)

Hos skoleeier er det klart vanligste at den skolefaglig ansvarlige i kommunen eller fylket besvarer undersøkelsen. Dette gjelder i 76 prosent av kommunene og i 13 av 17 fylkeskommuner. I åtte av 17 fylker involveres seksjonsledere og andre på mellomledernivå, mens rådgivere, konsulenter og lignende er involvert i to av 17 fylker og 23 prosent av kommunene. I 5 prosent av kommunene er det rådmannen som svarer. Tabell 2.12 viser hvor mange ulike funksjoner som er involvert ved besvarelsen. Her kan det være flere personer bak hver funksjon, for eksempel flere avdelingsledere ved en skole eller flere konsulenter hos en skoleeier.

Tabell 2.13 Antall ulike funksjoner hos skoleeier som deltok i besvarelsen av undersøkelsen.

Hvor mange var involvert i besvarelsen?						
	Barnetrinn	Barne- og ungdomstrinn	Ungdoms- trinn	Videregående	Fylkes- kommune	Kommune
En	98 %	96 %	97 %	93 %	77 %	92 %
To	2 %	2 %	2 %	2 %	12 %	8 %
Tre		2 %	1 %	1 %	12 %	1 %
Ubesvart	0 %	1 %		4 %		
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall	(n=371)	(n=125)	(n=105)	(n=93)	(n=17)	(n=106)

Ved grunnskolene, de videregående skolene og i kommunene er det stort sett bare én person eller funksjon som er involvert ved besvarelsen av undersøkelsen. En av fire fylkeskommuner involverer to eller tre i arbeidet.

3 Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet

De nasjonale sentrene i grunnopplæringen skal bidra til at utdanningspolitikken blir iverksatt og gjennomført slik at alle barn, unge og voksne kan få en likeverdig og tilpasset opplæring av høy kvalitet i et inkluderende fellesskap. Det finns i alt åtte slike sentre som på ulike fagområder har nøkkelroller for å utvikle kvaliteten i opplæringen. Slik presenteres sentrene i forslaget til statsbudsjett for 2012:³

Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (Høgskolen i Oslo og Akershus)

Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til auka kvalitet i opplæringstilbodet til minoritetsspråklege og bidra i arbeidet med å utvikle inkluderande, fleirkulturelle læringsfellesskap i barnehagen og grunnopplæringa.

Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa (Universitetet i Oslo)

Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til auka kvalitet i naturfagopplæringa. Senteret skal bidra til auka motivasjon og interesse for naturfaga i barnehagen og grunnopplæringa.

Nasjonalt senter for matematikk i opplæringa (NTNU)

Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til auka kvalitet i matematikkopplæringa. Senteret skal bidra til auka motivasjon og interesse for faget. Senteret skal vidare bidra til å styrkje kompetansen i den grunnleggjande dugleiken rekning i barnehagen og grunnopplæringa.

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Universitetet i Stavanger)

Senteret skal bidra til auka kvalitet i leseopplæringa. Senteret skal vere eit nasjonalt ressurscenter i arbeidet med å styrkje kompetansen i den grunnleggjande dugleiken lesing. Senteret skal gjennom verksemda si bidra til lesestimulering og leseglede i barnehagen og grunnopplæringa.

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa (Høgskulen i Volda)

Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til auka kvalitet i arbeidet med nynorsk i barnehagen og grunnopplæringa. Senteret skal vidare bidra til interesse og motivasjon for nynorsk i barnehagen og grunnopplæringa.

Nasjonalt senter for framandspråk i opplæringa (Høgskolen i Østfold)

Senteret skal arbeide for auka kvalitet i framandspråkopplæringa og for at opplæringa skal få eit praktisk og variert innhald. Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til auka motivasjon og interesse for framandspråk.

³ <http://www.regjeringen.no/nn/dep/kd/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/prop/2011-2012/prop-1-s-20112012/5/11.html?id=657510>

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa (Universitetet i Nordland)

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa skal bidra til auka kvalitet i kunst- og kulturfaga i barnehagen og grunnopplæringa. Senteret skal gjennom verksemda si som nasjonalt ressurscenter bidra til engasjement for faga og for auka interesse for kunst- og kulturfag i opplæringa.

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning (Høgskolen i Sør-Trøndelag)

Senteret skal bidra til auka kvalitet i skriveopplæringa. Senteret skal vere eit nasjonalt ressurscenter i arbeidet med å styrkje kompetansen i den grunnleggjande dugleiken skrivning. Senteret skal gjennom verksemda si bidra til skrivestimulering og skriveglede i barnehagen og grunnopplæringa.

Regjeringen foreslo bevilget i alt kr 57.344.000 til drift av de åtte sentre for 2012. Av oppdragsbrevet fra Utdanningsdirektoratet til sentrene framgår det at denne bevilgningen deles likt med kr 7.168.000 til hvert senter⁴. Sentrene får imidlertid også midler til særskilte oppdrag, slik at den samlede økonomiske rammen for avtalen mellom sentrene og direktoratet er på ca 106 millioner kroner. En del av sentrene har også inntekter av andre oppdrag.

Primærmålgruppene for sentrenes arbeid i sektoren er skoleeiere, skoleledere og lærere. Sentrene skal blant annet utvikle, systematisere og formidle gratis nettbaserte ressurser og støttemateriell. Videre skal sentrene bidra med støtte og veiledning overfor primærmålgruppene for å styrke fagdidaktisk virksomhet og utvikling. Faglig styring og oppfølging av sentrene er delegert fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet. Hensikten med denne delen undersøkelsen er å få informasjon fra sektoren om kjennskap til og samarbeid med sentrene. Videre ønsker direktoratet å få vite i hvilken grad målgruppene er tilfreds med sentrenes støtte og hvor ofte sentrenes nettsider brukes.

3.1 Store forskjeller i hvor mange som bruker sentrene

De innledende spørsmålene i denne delen av undersøkelsen gjelder hvilke av de åtte sentrene som skoler og skoleeiere har hatt kontakt med i løpet av de to siste skoleårene. Tabell 3.1 viser at det er stor forskjell mellom sentrene når det gjelder hvor mange som har hatt kontakt med dem.

Tabell 3.1 Andel av skoler og skoleeiere som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene

Har skolen/skoleeier hatt kontakt med Nasjonalt senter for...	Barne- skole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylke	Beregnet sum
..leseopplæring og leseforskning	39 %	40 %	40 %	25 %	49 %	67 %	1480
..matematikk i opplæringen	22 %	26 %	38 %	37 %	42 %	87 %	1130
..skriveopplæring og skriveforskning	14 %	16 %	18 %	21 %	20 %	60 %	660
..naturfag i opplæringen	8 %	11 %	23 %	24 %	15 %	47 %	510
..fremmedspråk i opplæringen	8 %	8 %	10 %	34 %	19 %	67 %	500
..flerkulturell opplæring	6 %	2 %	5 %	8 %	22 %	47 %	280
..nynorsk i opplæringa	2 %	4 %	3 %	7 %	7 %	20 %	140
..kunst og kultur i opplæringen	1 %	1 %	4 %	4 %	0 %	7 %	70
Andel som har hatt kontakt med minst ett senter	53 %	53 %	61 %	57 %	70 %	100 %	
Antall sentre blant de som har hatt kontakt med minst ett	1,89	2,03	2,28	2,78	2,47	4,00	
Antall (N)	348	123	104	89	107	15	

Vi ser at det er forskjeller mellom sentrene i omfang av kontakt, men også mellom de seks brukergruppene når det gjelder hvilke sentre de har hatt kontakt med. Litt over halvparten av barneskolene og 1-10 skolene har hatt kontakt med minst ett senter, mot rundt 60 prosent av ungdomsskolene og de videregående skolene. 70 prosent av kommunene og alle 15 fylker som har

⁴ <http://www.naturfagsenteret.no/binfil/download.php?did=7879>

besvart denne delen av undersøkelsen har hatt kontakt med minst ett senter. Vi ser også at det er en variasjon mellom brukergruppene når det gjelder hvor mange sentre de har hatt kontakt med for de som de har hatt kontakt med minst ett senter, fra 1,89 for barneskolene til 4 for fylkeskommunene.

I kolonnen helt til høyre har vi beregnet et tall på landsbasis for hvor mange brukere som har hatt kontakt med hvert enkelt senter i løpet av de to siste skoleårene. Her er tall for skoler og skoleeiere slått sammen. Det er stor variasjon, fra Senter for leseopplæring og leseforskning som har hatt kontakt med nærmere 1500 ulike brukere, til Senter for kunst og kultur med bare 70 brukere.

Lesesenteret står i en særstilling ved barneskolene og 1-10 skolene, der omtrent 40 prosent har vært i kontakt. Andelen er like høy blant ungdomsskolene, men her brukes Senter for matematikk i opplæringen i like stor utstrekning. Bruken av sentrene på kommunenivå avspeiler den vi finner blant grunnskolene, ved at det er de samme to sentrene som nevnes av klart flest. Ved de videregående skolene er det Senter for matematikk i opplæringen og Senter for fremmedspråk i opplæringen som nevnes av flest. Det er en klar tendens i tabellen til at bruken av sentrene øker med klassetrinn og at bruken spres på flere sentre jo høyere trinn vi beveger oss mot. Særlig påtakelig er dette for sentrene for matematikk, naturfag og fremmedspråk. Det er på fylkesnivå vi finner den mest utstrakte bruken. Fire av de åtte sentrene er her nevnt av minst 60 prosent av fylkene og Senter for matematikk i opplæringen er nevnt av 13 av 15 fylker. To sentre utmerker seg med særlig lav kontaktandel, nemlig Senter for nynorsk i opplæringa og Senter for kunst og kultur i opplæringen.

3.2 Store skoler og kommuner bruker sentrene mest

Det er en usedvanlig klar og entydig sammenheng mellom skolestørrelse og andelen som har hatt kontakt med et eller flere av de nasjonale sentrene. De mellomstore og store skolene er i større grad i kontakt med sentrene og med flere sentre enn de små. Dette gjelder nesten uten unntak, også når vi ser på hvert enkelt av de åtte sentrene.

Tabell 3.2 Andel av skoler som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene etter nivå og elevtall

Har skolen hatt kontakt med Nasjonalt senter for...	Grunnskoler			Videregående skoler		
	De minste	De mellomstore	De største	De minste	De mellomstore	De største
..leseopplæring og leseforskning	32 %	39 %	47 %	15 %	27 %	31 %
..matematikk i opplæringen	17 %	24 %	35 %	15 %	38 %	53 %
..skriveopplæring og skriveforskning	12 %	16 %	18 %	11 %	23 %	28 %
..naturfag i opplæringen	6 %	8 %	20 %	15 %	23 %	31 %
..fremmedspråk i opplæringen	3 %	10 %	10 %	11 %	38 %	47 %
..flerkulturell opplæring	1 %	4 %	9 %	4 %	4 %	14 %
..nynorsk i opplæringa	4 %	3 %	1 %	4 %	15 %	3 %
..kunst og kultur i opplæringen	3 %	0 %	2 %	0 %	8 %	6 %
Andel som har hatt kontakt med minst ett senter	41 %	56 %	64 %	41 %	65 %	64 %
Antall sentre blant de som har hatt kontakt med minst ett	1,88	1,88	2,22	1,82	2,71	3,30
Antall (N)	155	248	172	27	26	36

Her er det, med to unntak, en lineær sammenheng mellom skolestørrelse og andelen som har hatt kontakt med sentrene. Unntakene gjelder de to sentrene som færrest skoler har hatt kontakt med. For Senter for nynorsk i opplæringa er forklaringen på dette at skolene de har kontakt med ofte er i nynorskområder der det samtidig er få store skoler. Av de i alt 15 grunnskolene som har hatt kontakt med senteret er 11 små eller mellomstore skoler med nynorsk som målform. Fire av seks videregående skoler som har hatt kontakt med senteret er små eller mellomstore skoler på Sør- og Vestlandet. Mens 10 prosent av skoler med nynorsk som målform har hatt kontakt med nynorsksenteret, gjelder dette

bare en prosent av bokmålsskolene. Hvis dette er representativt for hele populasjonen av skoler, betyr det at drøyt 100 skoler har hatt kontakt med nynorsksenteret i løpet av de siste to skoleårene og at omtrent 70 prosent av dem er nynorskskoler.

Også blant kommunene finner vi en entydig og sterk sammenheng mellom størrelse og grad av kontakt med de nasjonale sentrene. Sammenhengen mellom antall innbyggere og antall sentre kommunene har vært i kontakt med er enda sterkere enn den vi allerede har vist for skolene. Mens bare litt over halvparten av de minste kommunene har hatt kontakt med minst ett senter, og i gjennomsnitt to skoler pr kommune, gjelder dette nesten alle de største kommunene og de har hatt kontakt med nesten tre sentre i gjennomsnitt.

Tabell 3.3 Andel av kommuner som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene etter nivå og elevtall

Har skoleeier hatt kontakt med Nasjonalt senter for...	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer
..leseopplæring og leseforskning	34 %	49 %	72 %
..matematikk i opplæringen	25 %	40 %	67 %
..skriveopplæring og skriveforskning	17 %	16 %	31 %
..naturfag i opplæringen	5 %	13 %	31 %
..fremmedspråk i opplæringen	14 %	21 %	25 %
..flerkulturell opplæring	15 %	16 %	39 %
..nynorsk i opplæringa	5 %	11 %	3 %
..kunst og kultur i opplæringen	0 %	0 %	0 %
Andel som har hatt kontakt med minst ett senter	56 %	66 %	93 %
Antall sentre blant de som har hatt kontakt med minst ett	2,00	2,49	2,89
Antall (N)	40	39	27

Unntaket er igjen kontakten med Senter for nynorsk i opplæringa, og forklaringen er den samme som for skolenes kontakt med dette senteret. Av sju kommuner som har hatt kontakt med senteret er fire små eller mellomstore nynorskkommuner. Fire av i alt 28 nynorskkommuner i undersøkelsen (14 prosent) har hatt kontakt med nynorsksenteret, mot tre av 70 bokmålskommuner (4 prosent). Vi ser at ett av sentrene, Senter for kunst og kultur i opplæringen, ikke har hatt kontakt med noen av de 106 kommunale skoleeierne i undersøkelsen.

Siden analysene både på skole- og kommunenivå viser at størrelse har stor betydning for om skolene og skoleeierne har hatt kontakt med de nasjonale sentrene og hvor mange sentre de har hatt kontakt med, skal vi se nærmere på om det også har betydning for skolenes kontakt med sentrene om de ligger i en stor eller liten kommune.

Tabell 3.4 Andel av skolene som har hatt kontakt med minst ett nasjonalt senter i løpet av siste to skoleår etter skolestørrelse og innbyggertall i kommunen.

	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Fylkes- kommune	Alle
De minste	48 %	36 %	42 %	41 %	41 %
De mellomstore	68 %	61 %	51 %	65 %	57 %
De største	(33 %)*	62 %	66 %	64 %	64 %
Alle	55 %	51 %	56 %	57 %	55 %

* Det finnes bare tre store skoler i små kommuner.

Tabell 3.4 viser at det ikke er noe systematisk sammenheng mellom størrelsen på kommunen og om det dreier seg om en grunnskole eller videregående skole og sannsynligheten for å ha kontakt med de nasjonale sentrene. Andelen varierer mellom 51 og 57 prosent. Det er skolestørrelsen som avgjør, og

ikke kommunestørrelsen. Dermed er det ikke slik at små skoler i små kommuner har ekstra liten kontakt i forhold til små skoler i store kommuner, mens store skoler i store kommuner har tilsvarende stor kontakt i forhold til store skoler i mindre kommuner. For skolene er det skolestørrelsen og ikke kommunestørrelsen som har betydning for kontakten med de nasjonale sentrene.

3.3 Små geografiske forskjeller

Figur 3.5 viser at det er en viss variasjon i kontaktandel med de nasjonale sentrene på skolenivå etter landsdel. Skoler på Sør- og Vestlandet har i mindre grad hatt kontakt med sentrene, men det er samtidig her vi finner særlig mange små og mellomstore skoler, slik at variasjonen nok forklares mer av størrelse enn av landsdel.

Tabell 3.5 Andel av skoler som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene etter landsdel

Har skolen hatt kontakt med Nasjonalt senter for...	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge
..leseopplæring og leseforskning	38 %	35 %	34 %	44 %
..matematikk i opplæringen	33 %	32 %	20 %	29 %
..skriveopplæring og skriveforskning	15 %	18 %	11 %	22 %
..naturfag i opplæringen	23 %	12 %	8 %	15 %
..fremmedspråk i opplæringen	18 %	11 %	9 %	12 %
..flerkulturell opplæring	9 %	6 %	3 %	5 %
..nynorsk i opplæringa	1 %	3 %	5 %	1 %
..kunst og kultur i opplæringen	2 %	2 %	2 %	3 %
Andel som har hatt kontakt med minst ett senter	61 %	55 %	49 %	60 %
Antall sentre blant de som har hatt kontakt med minst ett	2,29	2,18	1,89	2,20
Antall (N)	92	179	239	154

Landsdelsforskjeller forklares nok likevel ikke bare av forskjeller i skolestørrelse. De relativt høye andelenene for kontakt med en del av sentrene i Midt- og Nord-Norge er nok reelle. Det er særlig kontakt med sentrene for leseopplæring og for skriveopplæring som er hyppig i denne landsdelen. Oslo og Akershus utmerker seg ved relativt høye andeler av skolene som har hatt kontakt med sentrene for naturfag, for fremmedspråk og i noen grad for flerkulturell opplæring.

Tabell 3.6 Andel av skoleeiere som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene etter landsdel

Har skoleeier hatt kontakt med Nasjonalt senter for...	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge
..leseopplæring og leseforskning	60 %	56 %	36 %
..matematikk i opplæringen	68 %	39 %	34 %
..skriveopplæring og skriveforskning	35 %	23 %	16 %
..naturfag i opplæringen	32 %	12 %	11 %
..fremmedspråk i opplæringen	28 %	26 %	20 %
..flerkulturell opplæring	21 %	17 %	38 %
..nynorsk i opplæringa	8 %	11 %	6 %
..kunst og kultur i opplæringen	2 %	0 %	0 %
Andel som har hatt kontakt med minst ett senter	83 %	71 %	68 %
Antall sentre blant de som har hatt kontakt med minst ett	3,07	2,63	2,38
Antall (N)	42	41	38

Kontaktandel med de nasjonale sentrene varierer etter landsdel på en noe annen måte for skoleeiere enn for skoler. Øst-Norge, som her også inkluderer Oslo og Akershus, skiller seg ut med en høyere andel med kontakt totalt sett, og særlig i forhold til kontakt med sentrene for matematikk og for naturfag. Lavere andeler i resten av landet kan nok i stor grad forklares med mange små kommuner. Et interessant trekk er den høye andelen av skoleeiere i Midt- og Nord-Norge som har hatt kontakt med Senter for flerkulturell opplæring.

3.4 Faktorer som påvirker bruken av sentrene

I tillegg til de relativt enkle analysene vi har gjort til nå har vi også brukt multivariate analyseteknikker for å se nærmere på hvilke forhold som øker sannsynligheten for at skolene har kontakt med hvert enkelt av de åtte sentrene og at de har kontakt med mange sentre samlet. Tabeller fra disse analysene har vi samlet i et eget vedlegg. Her vil vi bare kort oppsummere de signifikante sammenhengene vi finner. Tabell 3.7 viser at det særlig er to forhold som har betydning, nemlig om det dreier seg om en skole med mange elever og hva slags trinn det gjelder, ved at ungdomsskoler og videregående skoler har mest kontakt med sentrene.

Tabell 3.7 Faktorer som har betydning for hvor mange nasjonale sentre skolene har hatt kontakt med og for kontakt med hvert enkelt av de åtte sentrene.

	Antall sentre	Leseopp- læring og lese- forskning	Matema- tikk i opp- læringen	Skriveopp- læring og skrive- forskning	Naturfag i opp- læringen	Fremmed- språk i opp- læringen	Flerkul- turell opp- læring	Nynorsk i opp- læringa	Kunst og kultur i opp- læringen
<i>Størrelse.</i>									
<i>Ref.kategori: Liten</i>									
Mellomstor						++			
Stor	++	++	++	+	+	++	++		
<i>Type: Ref.kategori:</i>									
<i>Barneskole</i>									
1 til 10 skole									
Ungdomsskole	+		+		++				
Videregående	++	++	++		++	++		++	
<i>Landsdel:</i>									
<i>Ref.kategori: Sør- og</i>									
<i>Vestlandet</i>									
Oslo og Akershus					+				
Østlandet	+		+						
Midt- og Nord-Norge				+					
<i>Driftsform: Ref.</i>									
<i>kategori: Offentlig</i>									
Privat	–		–				+		
<i>Målform:</i>									
<i>Ref.kategori: Ikke</i>									
<i>nynorsk</i>									
Nynorsk								+++	
Prosent forklart									
varians	5,3 %	4,9 %	9,8 %	4,3 %	13,1 %	16,6 %	10,5 %	20,3 %	
– / + : Signifikant på < 5 % nivå									
-- / ++ : Signifikant på < 1 % nivå									
--- / +++ : Signifikant på < 0,1 % nivå									

Begge disse to forholdene øker sannsynligheten for å ha kontakt med mange sentre og de øker også sannsynligheten for å ha kontakt med de fleste av de åtte sentrene. Unntaket er senteret for kunst og kultur i opplæringen, der vi ikke finner signifikante sammenhenger med noen av faktorene. Dette henger

i stor grad sammen med at bare 13 av 664 skoler oppgir at de har hatt kontakt med dette senteret, og disse skiller seg ikke ut på noen vesentlig måte. Hvis dette er representativt for populasjonen av skoler, betyr det at 60 – 70 skoler har hatt kontakt med senteret i løpet av de to siste skoleårene. Ved siden av skolestørrelse og skoletype finner vi også at skoler på Østlandet har kontakt med flere sentre enn skoler på Sør- og Vestlandet, som er referansekategori. Private skoler har kontakt med færre sentre enn offentlige, alt annet likt.

De sammenhengene vi finner når det gjelder sannsynligheten for å ha kontakt med matematikksenteret er akkurat de samme som vi finner for kontakt med mange sentre sett under ett. For naturfagsenteret finner vi lignende sammenhenger, men her er det Oslo og Akershus, og ikke Østlandet, som gir positiv effekt og driftsform har ingen betydning. For kontakt med lesesenteret finner vi bare effekter av å være en stor skole i forhold til en liten og av videregående skole. Det samme gjelder fremmedspråksenteret, men her er det også en positiv effekt for mellomstore skoler sammenliknet med små. For skrivesenteret er det svakere effekter av størrelse og av Midt- og Nord-Norge, mens skoletype ikke betyr noe. Senter for flerkulturell opplæring har også effekt av store skoler, men her betyr heller ikke skoletype noe. Vi finner derimot en positiv effekt for private skoler når det gjelder kontakt med dette senteret. Endelig finner vi at videregående nynorskskoler i særlig grad tar kontakt med nynorsksenteret.

3.5 Flere formål for kontakten med sentrene

Skoler og skoleeiere er spurt om hva som var formålet med den kontakten de hadde med de nasjonale sentrene. Tabell 3.8 viser at det er to formål som ser ut til å være av særlig viktighet når skolene har kontakt med sentrene, på den ene siden forespørsler om faglige spørsmål og bruk av faglige ressurser og på den andre siden kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning.

Tabell 3.8 Skolenes formål for kontakt med de nasjonale sentrene

Hva var formålet for kontakten med Nasjonalt senter for..	Forespørsler om faglige spørsmål / bruk av faglige ressurser	Samarbeid om skoleutvikling	Kompetanseutvikling/ etter- og videreutdanning	Deltakelse i prosjekter	Annet (hva?)	Sum	Antall (N)
..leseopplæring og leseforskning	53 %	11 %	47 %	14 %	5 %	130 %	248
..matematikk i opplæringen	53 %	17 %	43 %	19 %	6 %	138 %	181
..skriveopplæring og skriveforskning	51 %	14 %	35 %	19 %	7 %	127 %	108
..naturfag i opplæringen	40 %	22 %	29 %	40 %	5 %	136 %	85
..fremmedspråk i opplæringen	52 %	23 %	32 %	17 %	6 %	131 %	77
..flerkulturell opplæring	68 %	18 %	35 %	18 %	6 %	144 %	34
..nynorsk i opplæringa	52 %	24 %	24 %	24 %	5 %	129 %	21
..kunst og kultur i opplæringen	46 %	15 %	15 %	23 %	23 %	123 %	13

Naturfagsenteret skiller seg noe ut i forhold til de øvrige ved at særlig mange skoler oppgir at deltakelse i prosjekter er formålet med kontakten. Senter for flerkulturell opplæring kontaktes av skoler som i særlig grad trekker på senterets faglige ressurser, men vi må huske på at grunnlagstallene er små. Bare 34 skoler i undersøkelsen har vært i kontakt med senteret. Sumkolonnen forteller at det oppgis i gjennomsnitt 1,3 – 1,4 formål for kontakten med sentrene og variasjonen mellom sentrene er liten. En del skoler har spesifisert nærmere andre formål med kontakten enn de fire oppgitte kategoriene. Dette gjengis i tabell 3.9.

Tabell 3.9 Nærmere spesifiserte «annet»svar med hensyn til formål for kontakt for skoler

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning:

Finne ressurser på nettet i forhold til lesing og skriving
Forespørsel om bruk av kartleggingsprøver
Få tilgang til forskning og artikler.
Kartleggingsmateriell
Kurs / seminarer
Leselos
Lærere har trolig brukt nettressursene
Nettsøk mht ressurser rundt SOL
Ny GIV
Program gjennom skoleeier

Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen:

Informasjon
Kurs
Lærere har trolig brukt nettressursene
Ny GIV
Skolen er med i prosjekt "Fokus på matematikk".
Tilgang til råd og materiell.

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning :

I oppstarten som del av skoleutvikling.
Kurs
Læremateriell
Lærere har trolig brukt nettressursene
Ny GIV
Skolen har deltaker i nettverket for utvikling av skriveprøver
SOL ressurser
Å finne materiell og veiledning

Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen:

Holde seg oppdatert om konkurranser for elevene og konferanser for lærere.
Informasjon
Lektor 2 ordning

Lærere har trolig brukt nettressursene

Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen:

Besøkte skolen, forelesning for lærere.
FOU-framlegg fra egen enhet
Lærere har trolig brukt nettressursene
Rekruttering av elever

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring:

Er FOKUS-skole

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa:

Lærere har trolig brukt nettressursene

Nasjonalt senter for kunst og kultur:

Bestilte publikasjon
Foredrag
Lærere har trolig brukt nettressursene

Også skoleeierne er bedt om å oppgi hva som var formålet for kontakten med de nasjonale sentrene. En viktig forskjell mellom skolene og skoleeierne er at de sistnevnte oppgir i gjennomsnitt flere formål for kontakten, i gjennomsnitt 1,5 til 1,8 formål. En annen viktig forskjell er at skoleeierne i betydelig større grad enn skolene legger vekt på kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning.

Tabell 3.10 Skoleeierne formål for kontakt med de nasjonale sentrene

Hva var formålet for kontakten med Nasjonalt senter for...	Forespørsler om faglige spørsmål / bruk av faglige ressurser	Samarbeid om skoleutvikling	Kompetanseutvikling/ etter- og videreutdanning	Deltakelse i prosjekter	Annet (hva?)	Sum	Antall (N)
..leseopplæring og leseforskning	44 %	35 %	72 %	16 %	4 %	170 %	62
..matematikk i opplæringen	44 %	30 %	72 %	25 %	5 %	176 %	57
..skriveopplæring og skriveforskning	48 %	35 %	57 %	24 %	0 %	164 %	30
..naturfag i opplæringen	41 %	21 %	65 %	22 %	0 %	149 %	23
..fremmedspråk i opplæringen	54 %	37 %	42 %	33 %	0 %	166 %	30
..flerkulturell opplæring	65 %	30 %	68 %	9 %	6 %	179 %	30
..nynorsk i opplæringa	65 %	0 %	54 %	51 %	12 %	182 %	10
..kunst og kultur i opplæringen	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	1

Også skoleeierne har spesifisert sine «annet»svar nærmere.

Tabell 3.11 Nærmere spesifiserte «annet»svar med hensyn til formål for kontakt for skoleeiere
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning:

Bruk av kartleggingsverktøyet Leselos

Ny GIV

Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen:

Deltagelse på matematikkonferansen "Novemberkonferansen" (i regi av NSMO)

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring:

Barn og unge asylsøkere: nettverkssamlinger og kurs

Deltakelse i nettverk for fylkeskommunene

Interkommunale samlinger vedrørende språklige minoriteter for skoleeier.

Diverse kurs og seminar for skoleeier, skoleledere og lærere.

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa:

Søknad om midler til nynorsk litteratur

Nasjonalt senter for kunst og kultur:

Den kulturelle skolesekken

3.6 Tilfredshet med det de nasjonale sentrene leverer

Tabell 3.12 viser at det er allmenn tilfredshet med det de nasjonale sentrene leverer til skolene.

Tabell 3.12 Grad av tilfredshet i forhold til forventningene om leveranser fra sentrene. Skolene.

I hvilken grad har leveransene fra og samarbeidet med Nasjonalt senter for	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Ubesvart	Sum	Antall (N)
..leseopplæring og leseforskning	1 %	48 %	44 %	7 %	100 %	248
..matematikk i opplæringen	1 %	50 %	40 %	9 %	100 %	181
..skriveopplæring og skriveforskning	1 %	53 %	38 %	8 %	100 %	108
..naturfag i opplæringen	0 %	53 %	39 %	8 %	100 %	85
..fremmedspråk i opplæringen	4 %	55 %	31 %	10 %	100 %	77
..flerkulturell opplæring	6 %	59 %	32 %	3 %	100 %	34
..nynorsk i opplæringa	0 %	52 %	33 %	14 %	100 %	21
..kunst og kultur i opplæringen	8 %	46 %	31 %	15 %	100 %	13
...svart til forventningene?						

Bare helt unntaksvis svarer skolene at de i liten grad er tilfredse med leveransene, mens omtrent halvparten er i noen grad tilfredse og nesten like mange i stor grad. Det er en svak, men likevel ganske entydig tendens til noe større tilfredshet med de sentrene som flest skoler har hatt kontakt med. Det er dessuten særlig mange som ikke besvarer spørsmålet om de to sentrene som er minst brukt. Dette er vanskelig å forklare, ettersom spørsmålet bare er stilt til skoler som har hatt kontakt med senteret.

Det samme spørsmålet om tilfredshet er også stilt skoleeierne. Her er brukerne få og svarfordelingene tilsvarende usikre. Skoleeierne er litt mer tilfredse enn skolene, men forskjellene er små. Også blant skoleeierne er det bare helt unntaksvis at noen svarer at de i liten grad er tilfreds.

Tabell 3.13 Grad av tilfredshet i forhold til forventningene om leveranser fra sentrene. Skoleeierne.

I hvilken grad har leveransene fra og samarbeidet med Nasjonalt senter for	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Ubesvart	Sum	Antall (N)
..leseopplæring og leseforskning	3 %	38 %	53 %	5 %	100 %	62
..matematikk i opplæringen	0 %	33 %	62 %	5 %	100 %	57
..skriveopplæring og skriveforskning	2 %	43 %	45 %	10 %	100 %	30
..naturfag i opplæringen	0 %	42 %	54 %	4 %	100 %	23
..fremmedspråk i opplæringen	3 %	48 %	45 %	3 %	100 %	30
..flerkulturell opplæring	0 %	40 %	53 %	7 %	100 %	30
..nynorsk i opplæringa	0 %	33 %	67 %	0 %	100 %	10
..kunst og kultur i opplæringen	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %	1
...svart til forventningene?						

3.7 Bruk av sentrenes nettsteder

Skolene er bedt å svare på om de bruker de nasjonale sentrenes nettsteder og hvor ofte de i så fall gjør det. Bruken av nettstedene er generelt mer utbredt enn direkte kontakt med sentrene. Det er samtidig en nær sammenheng mellom andelen av skolene som oppgir at de har hatt kontakt med det enkelte senter og om de bruker senterets nettsted.

Tabell 3.14 Hvor ofte bruker skolene nettstedene til de åtte nasjonale sentrene?

Bruk av nettstedet til Nasjonalt senter for...	Sjeldnere enn hver måned		En til tre ganger per måned	Ukentlig eller oftere	Ubesvart	Sum	Antall (N)
	Aldri						
..leseopplæring og leseforskning	18 %	47 %	27 %	3 %	6 %	100 %	599
..matematikk i opplæringen	20 %	45 %	23 %	4 %	9 %	100 %	599
..skriveopplæring og skriveforskning	26 %	44 %	15 %	2 %	14 %	100 %	599
..naturfag i opplæringen	29 %	44 %	14 %	2 %	11 %	100 %	599
..fremmedspråk i opplæringen	45 %	34 %	9 %	0 %	12 %	100 %	599
..flerkulturell opplæring	48 %	34 %	4 %	0 %	14 %	100 %	599
..nynorsk i opplæringa	55 %	25 %	4 %	1 %	16 %	100 %	599
..kunst og kultur i opplæringen	46 %	36 %	3 %		15 %	100 %	599

Mens til sammen 77 prosent av skolene bruker nettstedet til lesesenteret, gjør et mindretall av disse det en gang i måneden eller oftere. Tilsvarende gjelder for de andre sentrene. Ubesvartandelen øker når andelen som har hatt kontakt med senteret synker, noe som er helt naturlig. Her er det god grunn til å sette likhetstegn mellom «Ubesvart» og «Aldri».

Nettsidene til nynorsksenteret er de som er minst brukt. En nærmere undersøkelse viser at 59 prosent av bokmålsskolene aldri bruker nettsidene til dette senteret, mot 41 prosent av nynorskskolene. I tillegg har 17 prosent av bokmålsskolene latt være å svare på spørsmålet om bruk av nynorsksenterets nettsider, mot 11 prosent av nynorskskolene. Fordi 78 prosent av skolene i undersøkelsen er bokmålsskoler, utgjør disse skolene likevel nesten to tredjedeler av brukerne av nynorsksenterets

nettsted. Det er ingen signifikant forskjell mellom nynorskskoler og bokmålsskoler i bruk av nettstedene til noen av de andre sentrene.

Når det gjelder variasjon i bruk av de nasjonale sentrenes nettsteder etter skolestørrelse, geografi og skoleslag, finner vi de samme mønstrene som vi har vist tidligere for kontakt med sentrene. Sammenhengen med skolestørrelse er også her tydeligst. Terskelen for å bruke nettstedene er lavere enn terskelen for å ha direkte kontakt med sentrene, men variasjonen etter egenskaper ved skolene er altså den samme. For å illustrere sammenhengen mellom kontakt med senteret og bruk av senterets nettsted, bruker vi lesesenteret som eksempel.

Tabell 3.15 Bruk av lesesenterets nettsider og kontakt med senteret

Besøk på nettstedet til Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning	Har skolen hatt kontakt med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning i løpet av de to siste skoleårene?			Antall (N)
	Nei	Ja	Sum	
Aldri	92 %	8 %	100 %	108
Sjeldnere enn hver måned	59 %	41 %	100 %	279
En til tre ganger per måned	37 %	63 %	100 %	162
Ukentlig eller oftere	27 %	73 %	100 %	15
Ubesvart	69 %	31 %	100 %	35
Alle	59 %	41 %	100 %	599

41 prosent av skolene har hatt kontakt med lesesenteret i løpet av de to siste skoleårene, mens tabell 3.14 viste at til sammen 77 prosent av skolene bruker senterets nettsider. Av de 18 prosentene som aldri bruker nettsidene, er det 8 prosent som har hatt kontakt med senteret. Av de 27 prosent som bruker nettsidene en til tre ganger i måneden har 63 prosent hatt kontakt med senteret. Når vi prosentuerer tabellen motsatt vei, blir sammenhengen enda tydeligere.

Tabell 3.16 Kontakt med lesesenteret og bruk av senterets nettsider

Besøk på nettstedet til Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning	Har skolen hatt kontakt med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning i løpet av de to siste skoleårene?		
	Nei	Ja	Alle
Aldri	28 %	4 %	18 %
Sjeldnere enn hver måned	47 %	46 %	47 %
En til tre ganger per måned	17 %	41 %	27 %
Ukentlig eller oftere	1 %	4 %	3 %
Ubesvart	7 %	4 %	6 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	353	246	599

Av de som har hatt kontakt med lesesenteret bruker til sammen 91 prosent senterets nettsted, mot 65 prosent av de som ikke har hatt kontakt med senteret. Det er nesten dobbelt så mange som bruker nettstedet i forhold til de som har hatt kontakt med lesesenteret, og nesten alle de som har hatt kontakt med senteret bruker nettstedet.

3.8 Oppsummering

De nasjonale sentrene for grunnopplæringen har en viktig rolle for å øke kvaliteten i undervisningen og styrke kompetansen både blant elever, lærere, skoledere og skoleeiere. Sentrene skal blant annet utvikle, systematisere og formidle gratis nettbaserte ressurser og støttemateriell. For 2012 er det bevilget ca 106 millioner kroner over statsbudsjettet til dette formålet, hvorav litt over halvparten deles

likt mellom de åtte sentrene med drøyt 7 millioner kroner til hvert senter som en grunntildeling. De øvrige midlene går til særskilte oppdrag.

Det er store forskjeller mellom sentrene når det gjelder hvor mange skoler og skoleeiere som har hatt kontakt med dem i løpet av de to siste skoleårene. Senteret for leseopplæring og leseforskning har hatt kontakt med nærmere 1500 skoler og skoleeiere og matematikksenteret over 1100, mens nynorsksenteret har hatt kontakt med 140 og senteret for kunst og kultur i opplæringen bare med 70. Disse tallene gjelder for skoler og skoleeiere sett under ett på landsbasis og er beregnet ut fra de kontaktandelene undersøkelsen viser. Videregående skoler og ungdomsskoler har kontakt med flere sentre enn barneskoler og 1-10 skoler.

Størrelse har en helt avgjørende betydning for hvor stor andel som har hatt kontakt med ett eller flere sentre og hvor mange sentre de har hatt kontakt med. Dette gjelder for skoler så vel som skoleeiere. Skoler med få elever og kommuner med få innbyggere bruker i betydelig mindre grad sentrene enn store skoler og store kommuner. Det er imidlertid ikke slik at dette gir en dobbelt effekt, slik at små skoler i små kommuner bruker sentrene i enda mindre grad enn små skoler i store kommuner. For skolene er det skolestørrelsen og ikke kommunestørrelsen som har betydning for kontakten med de nasjonale sentrene.

Det er et tankekors at små skoler i betydelig mindre grad enn store bruker de tjenestene som tilbys fra de nasjonale sentrene, både når det gjelder kontakt med sentrene og bruk av nettsidene. Dette kan ha betydning for undervisningskvaliteten, slik at elever ved små skoler risikerer å få et dårligere tilbud enn elever ved store skoler. Siden det her blant annet dreier seg om gratis ressurser formidlet over nett og det offentlige setter av betydelige ressurser for at slike tjenester skal kunne tilbys alle skoler uten at det krever stor egeninnsats og egne ressurser, er det urovekkende at vi finner så systematiske forskjeller etter skolestørrelse.

Det er geografiske forskjeller i kontakten med sentrene, men i noen grad forklares dette ved at også variasjon i skolestørrelse følger geografiske skiller, slik at det er mindre kontakt med sentrene på Sør- og Vestlandet hvor det også er mange små skoler. Et annet eksempel på at geografi og andre forhold henger sammen gjelder senteret for nynorsk i opplæringa, som brukes særlig av skoler på Sør- og Vestlandet hvor de aller fleste av nynorsk skolene finnes. Det gjør dessuten at skolestørrelse ikke spiller inn for bruken av dette senteret.

Skolene kan ha flere formål for kontakten med sentrene, men det er på den ene siden forespørsler om faglige spørsmål og bruk av faglige ressurser og på den andre siden kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning som veier tyngst. Skoleeierne legger enda større vekt på kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning enn skolene.

Det er generell tilfredshet med det som de nasjonale sentrene leverer til skoler og skoleeiere. Det er bare helt unntaksvis at brukerne i liten grad er tilfreds. De deler seg omtrent likt mellom å være i noen grad og i stor grad tilfreds. Skoleeierne er litt mer tilfreds enn skolene, og brukerne av de sentrene som har mest kontakt med skolene er de mest tilfredse.

Skolene bruker de nasjonale sentrenes nettsted i større grad enn de har direkte kontakt med dem. Bruken av nettstedene følger imidlertid samme mønster som kontakten med sentrene når det gjelder hvilke sentre som har flest nettstedbrukere og hvilke som har færrest. Med lesesenteret som eksempel viser undersøkelsen at så godt som alle som har hatt kontakt med senteret også har brukt senterets nettsider, mens nettsidene brukes av nesten dobbelt så mange i forhold til hvor mange skoler som har hatt kontakt med senteret.

4 Forebygging av alvorlige skolehendelser

Siden 2009 har mange skoler samarbeidet med Politiet for å forebygge alvorlige hendelser på skolen. Politidirektoratet ga høsten 2009 politidistriktene og lensmannskontorene rundt i landet beskjed om at ungdomsskoler og videregående skoler skulle ha førsteprioritet ved gjennomføringen av aktivitetene, og deretter barneskolene. Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan dette samarbeidet har fungert og hvilke tiltak som er gjort. En tilsvarende kartlegging ble gjort våren 2010, og det vil bli foretatt sammenlikninger med resultatene fra den undersøkelsen.

4.1 Ingen økning i andelen av skolene som har hatt møte med Politiet

Det innledende spørsmålet i denne delen av undersøkelsen gjelder om skolen har hatt møte med Politiet og har samme ordlyd som spørsmålet som ble stilt for to år siden, med unntak av at det den gangen ble spurt om inneværende skoleår, mens spørsmålet denne gangen gjelder de tre siste skoleårene. Dermed inkluderes også skoleåret 2009-10, og andelen som oppgir at de har hatt møte med Politiet bør dermed ikke bli lavere enn den var våren 2010, da andelen var 45 prosent (Vibe og Sandberg 2010:82). Nå er den 44 prosent og forskjellen er ikke statistisk signifikant.

Tabell 4.1 Har skoleledelsen i løpet av de tre siste skoleårene (2009-2010, 2010-2011 og/eller 2011-2012) hatt møte med Politiet i forbindelse med beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser? Andel som har hatt møte etter skoleslag og landsdel.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Midt- Vestlandet	Nord- Norge	Alle	Antall (N)
Barneskole	40 %	23 %	17 %	27 %	24 %	371
1-10 skole	63 %	50 %	39 %	56 %	49 %	124
Ungdomsskole	94 %	79 %	56 %	78 %	73 %	105
Videregående	89 %	78 %	77 %	86 %	82 %	93
Alle	61 %	41 %	35 %	50 %	44 %	
Antall (N)	96	184	250	163	693	693

Når vi tar for oss prosentandelene for landsdel (nederste rad) og skoletype (høyre kolonne) og sammenlikner med tilsvarende andeler i undersøkelsen for fire år siden, finner vi endringer. Likevel er bare en av dem statistisk signifikant, nemlig en *nedgang* fra 84 prosent til 73 prosent av ungdomsskolene som har hatt møte med Politiet. Logisk sett burde ikke dette være mulig og endringen kan tilskrives forskjeller i sammensetningen av utvalgene i de to undersøkelsene. En annen mulig forklaring kan være at vi i 2010 bare ga to svaralternativer, ja eller nei. Denne gangen har skolene også fått anledning til å krysse av for «vet ikke», noe fem prosent av skolene har gjort. Når det svares «vet ikke», kan dette være en indikasjon på at skolen har skiftet ledelse nylig og at den nye ledelsen ikke kjenner til at skolen har hatt et møte med Politiet. Kombinasjonen av svaret «nei» og at skolen har

skiftet ledelse, kan også bety at skolen i noen tilfelle faktisk har hatt et møte med Politiet. Vi konkluderer så langt med at det ikke er noen endring av betydning i andelen av skolene som har hatt møte med Politiet siden våren 2010.

De forskjellene vi fant våren 2010 etter landsdel og skoletype går igjen også to år senere. Andelen som har hatt møte med Politiet er fortsatt betydelig høyere i Oslo og Akershus enn i resten av landet, samtidig som videregående skoler og ungdomsskoler i betydelig høyere grad enn barneskoler og 1-10 skoler har hatt slikt møte. Lavest andel finner vi, som for to år siden, blant barneskoler på Sør- og Vestlandet, mens den høyeste andelen, som sist, er for ungdomsskoler i Oslo og Akershus. Når vi går helt ned på fylkesnivå, finner vi ett fylke som skiller seg ut og det er Oslo, akkurat slik det var to år tidligere. Andelen av skolene i Oslo som har hatt møte med Politiet er 80 prosent, mens det var 88 for to år siden. Det dreier seg imidlertid i begge undersøkelser om bare 40 skoler, slik at forskjellen ikke er statistisk signifikant. Sør-Trøndelag har den nest høyeste andelen i begge undersøkelser med 63 prosent. Antallet skoler i hvert enkelt fylke er så lavt at det ikke gir mening å kommentere små endringer. Hovedbildet er imidlertid det samme begge år.

Som en mulig forklaring på den spesielt høye andelen i Oslo la vi i forrige undersøkelse vekt på den åpenbare fordelene Politiet her har i sitt samarbeid med skolene ved at det dreier seg om et relativt lite geografisk område med mange skoler, slik at det er enklere å holde kontakt med flertallet av skolene enn i et politidistrikt med en stor geografisk utstrekning (Vibe og Sandberg:84). Da kunne man tenke seg at skoler i andre større byområder burde ha det samme fortrinnet i forhold til å ha nær kontakt med Politiet. Dette ser ut til å være tilfelle i Drammen og Trondheim, der to av tre skoler har hatt møte med Politiet. Også i Tromsø har flertallet av skolene hatt slikt møte. Det gjelder ikke derimot ikke i Bergen, Stavanger/Sandnes, Kristiansand, Skien og Fredrikstad/Sarpsborg. Den høye andelen i Oslo kan dermed ikke bare forklares med geografisk nærhet og korte avstander, men må også skyldes en godt innarbeidet praksis og en særlig sterk tradisjon for samarbeid mellom Politiet og skolene.

Det er en tydelig sammenheng mellom skolestørrelse og andelen av skolene som har hatt møte med Politiet. Mens 30 prosent av de minste skolene har hatt møte, gjelder dette 56 prosent av de største. Andelen avviker ikke vesentlig fra det vi fant våren 2010.

Tabell 4.2 Har skoleledelsen i løpet av de tre siste skoleårene (2009-2010, 2010-2011 og/eller 2011-2012) hatt møte med Politiet i forbindelse med beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser? Andel som har hatt møte etter skoleslag og elevtall.

	De mellom-				
	De minste	store	De største	Alle	Antall (N)
Barneskole	15 %	23 %	35 %	24 %	371
1-10 skole	37 %	55 %	57 %	49 %	124
Ungdomsskole	60 %	70 %	77 %	73 %	105
Videregående	76 %	88 %	82 %	82 %	93
Alle	30 %	43 %	56 %	44 %	
Antall (N)	193	283	217	693	693

De skolene som ikke har hatt møte med Politiet i løpet av de tre siste skoleårene er spurt om de har planlagt å ha et slikt møte. Utover de skolene som har hatt møte er det svært få som planlegger å ha et slikt møte, bare to prosent. Den tilsvarende andelen var 5 prosent i undersøkelsen to år tidligere.

Tabell 4.3 Har skoleledelsen i løpet av de tre siste skoleårene (2009-2010, 2010-2011 og/eller 2011-2012) hatt møte med Politiet i forbindelse med beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser eller planlegger skolen slikt møte? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Alle
Har hatt møte	24 %	49 %	73 %	82 %	44 %
Planlagt møte	2 %	2 %	1 %	3 %	2 %
Ikke planlagt møte	71 %	48 %	24 %	14 %	52 %
Vet ikke	3 %	2 %	2 %	1 %	2 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	371	124	105	93	693

De tallene vi har presentert til nå tyder ikke på at det er satt økt fokus på samarbeid med skolene og Politiet i løpet av de siste årene. Andelen som har hatt eller planlagt møte med Politiet er lite endret i forhold til det vi fant våren 2010, et halvt år etter at det ble tatt et særlig initiativ for økt samarbeid.

De skolene som har hatt møte med Politiet er stort sett enige om at dette har gitt bedre innsikt i problemstillinger knyttet til alvorlige skolehendelser. Andelene som svarer «ja» på spørsmålet er riktignok litt lavere enn den var i undersøkelsen for to år siden, men det kan skyldes at svarkategorien «vet ikke» når er benyttet.

Tabell 4.4 Har skolen fått bedre innsikt i problemstillinger knyttet til alvorlige skolehendelser etter møtet med Politiet? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja	80 %	78 %	79 %	95 %	83 %
Nei	8 %	12 %	10 %	1 %	8 %
Vet ikke	11 %	10 %	10 %	4 %	9 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	87	60	77	76	300

4.2 En av tre skoler har utarbeidet beredskapsplaner

De skolene som har hatt møte med Politiet i løpet av de tre siste skoleårene ble spurt om de på forhånd hadde utarbeidet beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. To av tre blant disse skolene svarer bekreftende på dette.

Tabell 4.5 Hadde skolen på forhånd utarbeidet beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja	71 %	52 %	69 %	71 %	67 %
Nei	27 %	43 %	26 %	28 %	30 %
Vet ikke	2 %	5 %	5 %	1 %	3 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	86	61	77	75	299

De samme skolene ble også spurt om de etter møtet med har utarbeidet beredskapsplaner. 43 prosent har gjort dette. En del skoler har svart ja på begge spørsmål.

Tabell 4.6 Har skolen i etterkant av møtet med Politiet utarbeidet beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja	45 %	31 %	47 %	47 %	43 %
Nei	55 %	61 %	50 %	49 %	53 %
Vet ikke	0 %	8 %	3 %	4 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	78	59	74	70	281

For å gi et samlet bilde av situasjonen ved skolene, vil vi kombinere svarene på de to spørsmålene om beredskapsplaner med spørsmålet om skolen har hatt møte med Politiet.

Tabell 4.7 Har skolen hatt møte med Politiet og har den utarbeidet beredskapsplaner? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Møte med Politiet og beredskapsplaner	18 %	34 %	65 %	72 %	35 %
Møte med Politiet	5 %	15 %	9 %	10 %	8 %
Ikke møte med Politiet	70 %	45 %	25 %	16 %	51 %
Vet ikke	6 %	6 %	2 %	2 %	5 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	373	124	105	93	695

35 prosent av skolene har hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner, mens 8 prosent har hatt møte med Politiet, men ikke utarbeidet beredskapsplaner. 51 prosent svarer at de ikke har hatt møte med Politiet i løpet av de siste tre skoleårene, mens 5 prosent ikke kan svare sikkert på om skolen har hatt slikt møte. Av de videregående skolene har 72 prosent hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner, mens dette gjelder bare 18 prosent av barneskolene.

Fordi en betydelig høyere andel av skolene i Oslo enn i resten av landet har hatt møte med Politiet, vil også en høyere andel ha utarbeidet beredskapsplaner. Av de 40 Oslo-skolene i undersøkelsen har 31, eller 78 prosent, hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner.

4.3 En av tre skoler har hatt beredskapsøvelse

Alle skolene er stilt spørsmål om de har hatt beredskapsøvelse de tre siste skoleårene. De skolene som ikke har hatt slik øvelse er spurt om de planlegger en øvelse i løpet av inneværende skoleår. Til sammen har 31 prosent hatt øvelse i løpet av de tre siste skoleårene, mens sju prosent ikke vet om de har hatt slik øvelse. Det er litt flere av ungdomsskolene og de videregående skolene som har hatt beredskapsøvelse sammenliknet med barneskolene og 1-10 skolene.

Tabell 4.8 Har skolen holdt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste skoleårene (2009-2010, 2010-2011 og/eller 2011-2012)? Hvis nei: Har skolen planlagt å en holde beredskapsøvelse sammen med lærere og elever innen utgangen av dette skoleåret? Etter skoleslag.

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja, bare med ledelsen	4 %	2 %	10 %	14 %	6 %
Ja, med lærerne	7 %	9 %	17 %	11 %	10 %
Ja, med lærere og elever	18 %	13 %	9 %	13 %	15 %
Nei, men har planlagt	5 %	5 %	7 %	7 %	5 %
Nei, ikke planlagt	59 %	59 %	50 %	54 %	57 %
Vet ikke	7 %	12 %	8 %	1 %	7 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	369	124	105	91	689

Da tilsvarende spørsmål ble stilt for to år siden svarte 42 prosent av skolene at de hadde hatt beredskapsøvelse. Den gangen var det ikke noen nærmere presisering av når siste øvelse var gjennomført, så svarene kunne inkludere øvelser som var gjennomført for mer enn tre skoleår siden.. Det var heller ingen «vet ikke» kategori. Reduksjonen i andel som har hatt en øvelse er statistisk signifikant, og det er andelen som har gjennomført øvelse med både lærere og elever som er redusert. Svarene fra skolene tyder på at det er mindre fokus på denne typen tiltak nå enn det var for omtrent to år siden. Dette understrekes når vi sammenlikner svarene på spørsmålet til de skolene som ikke hadde holdt beredskapsøvelse. 57 prosent svarer at de ikke har hatt beredskapsøvelse og heller ikke planlegger slik øvelse for innværende skoleår, mens 5 prosent har planlagt øvelse. For to år siden var andelen henholdsvis 41 prosent og 17 prosent.

Tabell 4.9 Har skolen holdt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste skoleårene (2009-2010, 2010-2011 og/eller 2011-2012)? Hvis nei: Har skolen planlagt å en holde beredskapsøvelse sammen med lærere og elever innen utgangen av dette skoleåret? Etter landsdel

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Alle
Ja, bare med ledelsen	5 %	5 %	8 %	4 %	6 %
Ja, med lærerne	27 %	8 %	6 %	6 %	10 %
Ja, med lærere og elever	16 %	17 %	14 %	14 %	15 %
Nei, men har planlagt	8 %	4 %	5 %	4 %	5 %
Nei, ikke planlagt	39 %	58 %	58 %	65 %	57 %
Vet ikke	4 %	7 %	8 %	6 %	7 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	95	184	249	161	689

Andelen av skolene som har holdt beredskapsøvelse er betydelig høyere i Oslo og Akershus, til sammen 48 prosent, enn i resten av landet, der den varierer mellom 24 og 30 prosent. Andelen som har hatt øvelse har ikke sunket nevneverdig i Oslo og Akershus, men det er tilfelle i resten av landet. Når vi går bak tallene i tabell 4.9, finner vi at de høye tallene for Oslo og Akershus ene og alene skyldes skolene i Oslo. Her svarer nemlig 82 prosent av skolene at de har hatt beredskapsøvelse, 54 prosent med lærerne og 28 prosent med både lærere og elever. Det er altså ikke bare når det gjelder kontakten med Politiet og utarbeiding av beredskapsplaner at skolene i Oslo skiller seg ut, men også når det gjelder beredskapsøvelser.

4.4 Flere skoler iverksetter forebyggende tiltak

Skolene er spurt om de har iverksatt tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser. Et stort flertall av skolene svarer bekreftende på dette spørsmålet og andelen som ikke nevner noen tiltak har sunket siden tilsvarende spørsmål ble stilt to år tidligere. Andelen som svarer på de tre spesifiserte tiltakstypene har økt med 10 – 12 prosent. Mens det altså kan se ut til å ha vært et redusert fokus på kontakt med Politiet, utarbeiding av beredskapsplaner og gjennomføring av beredskapsøvelser, så har det vært en økning i bruk av mer generelle tiltak som også kan ha en forebyggende effekt i forhold til alvorlige skolehendelser.

Tabell 4.10 Har skolen gjort tiltak rettet mot elever, lærere eller foreldre for å forebygge alvorlige skolehendelser? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Trivselstiltak	87 %	80 %	77 %	67 %	81 %
Sosialpedagogisk oppfølging av enkeltelever	68 %	71 %	74 %	74 %	71 %
Program for å øke sosialpedagogisk kompetanse	52 %	39 %	41 %	19 %	44 %
Andre tiltak	12 %	14 %	9 %	13 %	12 %
Ingen tiltak	6 %	8 %	7 %	12 %	7 %

De skolene som har krysset av for «andre tiltak» har fortalt nærmere om hva dette gjelder. Dette er gjengitt i vedlegg V4A, som viser at tiltakene dekker et svært vidt spekter. Flere skoler nevner programmer mot mobbing som PALS, Art og LP-modellen, andre går mer inn på teknisk og bygningsmessige forhold. Arbeidet med beredskapsplaner nevnes av flere, i likhet med samarbeid skole-hjem og arbeid med sosiale ferdigheter.

4.5 Tilfredshet med samarbeidet med Politiet

De skolene som har hatt møte med Politiet er bedt om å angi på en skala fra 1 til 6 hvor fornøyd de er med samarbeidet med Politiet. 68 prosent krysser av for 5 eller 6 og gjennomsnittet for alle skoler er 4,8.

Tabell 4.11 Opplever skolen at samarbeidet med Politiet er godt? Svar på en skala fra 1-6 der 1 er veldig dårlig og 6 er veldig godt. Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
1: Veldig dårlig	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %
2	2 %	5 %	3 %	0 %	2 %
3	15 %	10 %	8 %	5 %	10 %
4	27 %	23 %	13 %	13 %	19 %
5	39 %	38 %	32 %	48 %	39 %
6: Veldig godt	16 %	23 %	44 %	33 %	29 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	85	61	77	75	298
Gjennomsnitt	4,5	4,6	5,1	5,1	4,8

Det viser seg at ungdomsskolene og de videregående skolene er litt mer tilfreds enn barneskolene og 1-10 skolene. Skolene er bedt om å angi nærmere hva som eventuelt kan forbedres i skolens forhold til Politiet. Svarene er gjengitt i vedlegg V4B. De svarene som ofte går igjen er innarbeiding av faste rutiner, hyppigere møter, fast kontaktperson og mer tid. «Enda mer systematikk i arbeidet», skriver en skole og det kan være en passende oppsummering av kommentarene fra skolene. De skolene som har samarbeid med Politiet opplever dette som positivt og de vil gjerne ha mer av dette og få det inn i faste former. Flere skoler har nevnt fast kontaktperson som et ønske. Det er stilt et eget spørsmål om dette.

Tabell 4.12 Har skolen en fast kontaktperson i Politiet? Etter skoleslag

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja	58 %	57 %	81 %	78 %	69 %
Nei	35 %	39 %	18 %	22 %	28 %
Vet ikke	7 %	3 %	1 %	0 %	3 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	85	61	77	74	297

69 prosent av de skolene som har hatt møte med Politiet om beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser har en egen kontaktperson i Politiet. Vi ser at andelen er betydelig høyere blant ungdomsskoler og videregående skoler enn blant barneskoler og 1-10 skoler, noe som avspeiler den prioriteringen som ble gjort av disse skoleslagene fra Politidirektoratets side da de høsten 2009 ga instruksjoner til politidistriktene og lensmannskontorene.

Tabell 4.13 Opplever skolen at samarbeidet med Politiet er godt? Svar på en skala fra 1-6 der 1 er veldig dårlig og 6 er veldig godt. Etter om skolen har en fast kontaktperson i Politiet

	Ja	Nei
1: Veldig dårlig	0 %	1 %
2	1 %	6 %
3	6 %	17 %
4	18 %	20 %
5	40 %	39 %
6: Veldig godt	35 %	17 %
Sum	100 %	100 %
Antall (N)	204	84
Gjennomsnitt	5,0	4,4

Skoler som har en fast kontaktperson i Politiet er mer tilfreds med samarbeidet med Politiet enn de skolene som ikke har en slik fast kontaktperson. En dobbelt så høy andel av disse skolene krysser av for «Veldig godt». Også de skolene som ikke har en fast kontaktperson er jevnt over vel tilfreds med samarbeidet.

4.6 Oppsummering

44 prosent av skolene har i løpet av de tre siste skoleårene hatt møte med Politiet i forbindelse med beredskapsarbeid og forebygging av alvorlige skolehendelser. Dette er samme andel som våren 2010. En av fire barneskoler, halvparten av 1-10 skolene, tre av fire ungdomsskoler og over 80 prosent av de videregående skolene har hatt slikt møte. De høye tallene for de to siste skoleslagene er et uttrykk for Politidirektoratets prioritering da kontaktarbeidet ble intensivert høsten 2009. Det er overraskende at andelen av skolene som har hatt kontakt med Politiet ikke er høyere enn for to år siden, ettersom spørsmålet den gangen gjaldt siste skoleår. Det kan ha funnet sted en underrapportering, men det er likevel flere funn i årets undersøkelse som kan tyde på at det nå er mindre fokus på denne typen beredskapsarbeid enn det var for et par år siden.

Det er geografiske forskjeller i kontakten mellom skolene og Politiet. Det viktigste skillet går mellom Oslo og resten av landet. I Oslo har 80 prosent av skolene hatt møte med Politiet. Drammen og Trondheim er ellers de eneste av de større byområdene der et klart flertall av skolene har hatt møte med Politiet. Det er ellers en tydelig sammenheng mellom skolestørrelse og andelen av skolene som har hatt møte med Politiet. Mens 30 prosent av de minste skolene har hatt møte, gjelder dette 56 prosent av de største. Andelen avviker ikke vesentlig fra det vi fant våren 2010.

De skolene som har hatt møte med Politiet er stort sett enige om at dette har gitt bedre innsikt i problemstillinger knyttet til alvorlige skolehendelser. Andelen som svarer «ja» på spørsmålet er riktignok litt lavere enn den var i undersøkelsen for to år siden, men det kan skyldes at svarkategorien «vet ikke» nå er benyttet.

35 prosent av skolene har hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner, mens 8 prosent har hatt møte med Politiet, men ikke utarbeidet beredskapsplaner. 51 prosent svarer at de ikke har hatt møte med Politiet i løpet av de siste tre skoleårene, mens 5 prosent ikke kan svare sikkert på om skolen har hatt slikt møte. Av de videregående skolene har 72 prosent hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner, mens dette gjelder bare 18 prosent av barneskolene.

Fordi en betydelig høyere andel av skolene i Oslo enn i resten av landet har hatt møte med Politiet, vil også en høyere andel av skolene her ha utarbeidet beredskapsplaner. Av de 40 Oslo-skolene i undersøkelsen har 31, eller 78 prosent, hatt møte med Politiet og utarbeidet beredskapsplaner.

Det har funnet sted en reduksjon i andelen av skolene som har hatt beredskapsøvelse i forhold til det vi fant for to år siden, fra 42 til 31 prosent. Reduksjonen i andel som har hatt en øvelse er statistisk signifikant, og det er andelen som har gjennomført øvelse med både lærere og elever som er redusert.

Svarene fra skolene tyder på at det er mindre fokus på denne typen tiltak nå enn det var for omtrent to år siden. Oslo skiller seg klart ut også her ved at 82 prosent av skolene har hatt beredskapsøvelse.

Mens fokuset ser ut til å ha blitt mindre på møter med Politiet, utarbeiding av beredskapsplaner og gjennomføring av øvelser, legger skolene mer vekt på generelle forebyggende tiltak, som trivselstiltak, oppfølging av enkeltelever og bruk av programmer for å øke sosialpedagogisk kompetanse.

De skolene som har hatt møte med Politiet er svært tilfreds med kontakten, og de som har en fast kontaktperson i Politiet er mest tilfreds. Skolene etterspør imidlertid fastere rutiner og hyppigere møter, eller «enda mer systematikk i arbeidet» som en skole skriver i en kommentar.

5 Nabospråkforståelse

Læreplanene for norsk og samfunnsfag inneholder flere kompetansemål om nabospråkforståelse og undervisning i nordiske språk. Utdanningsdirektoratet ønsker å undersøke hvordan skoler og skoleeiere arbeider med disse kompetansemålene. Dette er kompetansemålene for de ulike trinnene:

- Etter 4. trinn: Forstå noe svensk og dansk tale.
- Etter 7. trinn: Lese og gjengi innholdet i enkle litterære tekster på svensk og dansk.
- Etter Vg1 i studieforbereende utdanningsprogram: Gjøre rede for likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene og mellom norrønt og moderne norsk språk.
- Etter Vg3 i studieforbereende utdanningsprogram: Beskrive og sammenlikne de nordiske lands språksituasjon og språkpolitikk.

Det ble stilt tilsvarende spørsmål om nabospråkforståelse i undersøkelsen som ble gjennomført våren 2010, og svarene vil bli sammenliknet.

5.1 Nabospråkene har fått litt større plass i undervisningen

Skoler og skoleeiere er stilt likelydende spørsmål om i hvilken grad nabospråkforståelse er inkludert i undervisningen.

Tabell 5.1 I hvilken grad vil du si at nabospråkforståelse (nordiske språk) er inkludert i undervisningen ved din skole? Etter skoleslag. Svar fra våren 2010 i parentes.

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ikke i det hele tatt	1 % (11)	2 % (6)	1 % (4)	2 % (8)	2 % (9)
I liten grad	35 % (50)	25 % (41)	19 % (34)	23 % (32)	29 % (43)
I noen grad	58 % (34)	65 % (42)	63 % (51)	45 % (50)	58 % (40)
I stor grad	4 % (1)	3 % (6)	7 % (3)	14 % (4)	5 % (3)
Vet ikke	3 % (4)	5 % (4)	11 % (8)	15 % (6)	6 % (5)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	358	124	102	91	675

«I noen grad» er det vanligste svaret i alle skoleslag og omfatter til sammen 58 prosent av skolene. 29 prosent svarer «i liten grad». Svært få benytter ytterkategoriene. Det er ellers grunn til å merke seg at «vet ikke» andelen er relativt høy både ved ungdomsskolene og de videregående skolene. Det er dermed slett ikke uvanlig at skolelederne ved disse skolene ikke kan gjøre rede for i hvilken grad nabospråkforståelse inngår i undervisningen. Sammenliknet med det vi fant for to år siden har det funnet sted en tydelig endring. Andelen som svarer «ikke i det hele tatt» er redusert fra ni til to prosent og «i liten grad» fra 43 til 29 prosent. Det er en økning fra 40 til 58 prosent for «i noen grad» og fra 3 til

5 prosent for «i stor grad». Vi finner samme tendens i samtlige skoleslag. Aller sterkest er endringen ved barneskolene og 1-10 skolene. Det er dermed grunnlag for å si at nabospråkforståelse har fått litt større plass i undervisningen.

Tabell 5.2 I hvilken grad vil du si at nabospråkforståelse (nordiske språk) er inkludert i undervisningen ved skolene i kommunen/fylket? Etter folketall. Svar fra våren 2010 i parentes.

	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Fylke	Alle
Ikke i det hele tatt	0 % (2)	3 % (15)	0 % (10)	0 %	1 % (8)
I liten grad	23 % (31)	21 % (29)	4 % (17)	6 % (29)	16 % (27)
I noen grad	53 % (43)	36 % (44)	67 % (45)	13 % (43)	45 % (44)
I stor grad	10 % (5)	0 %	4 %	25 % (7)	7 % (3)
Vet ikke	15 % (19)	41 % (12)	26 % (28)	56 % (21)	31 % (19)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	40	39	27	16	122

45 prosent av skoleeierne svarer «i noen grad», og andelen tilsvarende den vi fant for to år siden. Det er imidlertid nå langt flere som ikke vet hva de skal svare på dette spørsmålet og tilsvarende færre som svarer «ikke i det hele tatt» og «i liten grad». Det var mulig å krysse av for «vet ikke» også for to år siden, så dette er ikke årsaken til denne endringen. Det er færrest som svarer «vet ikke» blant de minste kommunene, og her er andelen faktisk redusert. Når så mange svarer «vet ikke» i de øvrige kommunene og i fylkene, kan dette være uttrykk for at mange skoleeiere ikke følger spesielt godt med i dette. Når «vet ikke» andelen stiger, kan det bety at flere er blitt klar over at dette er et spørsmål av betydning, samtidig som de erkjenner at de ikke vet hvordan det forholder seg med nabospråkforståelsen i skolene. Også blant skoleeierne er andelen som mener at nabospråkforståelse ikke er inkludert i undervisningen kraftig redusert, fra åtte til en prosent.

Tabell 5.3 Inngår ferdigheter i nabospråk som del av elevvurderingen ved din skole? Etter skoleslag. Svar fra våren 2010 i parentes.

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle
Ja	15 % (5)	27 % (17)	29 % (22)	24 % (19)	21 % (12)
Nei	71 % (83)	43 % (63)	43 % (56)	42 % (70)	58 % (73)
Vet ikke	14 % (11)	31 % (19)	27 % (21)	34 % (11)	22 % (15)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	359	124	102	91	676

Et klart flertall av skolene svarer nei på spørsmålet om ferdigheter i nabospråk inngår som del av elevvurderingen. Ja-andelen har likevel økt fra 12 til 21 prosent, og den har økt mest på barnetrinnet. Også andelen som svarer «vet ikke» har økt.

Tabell 5.4 Inngår ferdigheter i nabospråk som del av elevvurderingen ved skolene i kommunen/fylket? Etter folketall. Svar fra våren 2010 i parentes.

	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Fylke	Alle
Ja	20 % (15)	8 % (3)	7 % (0)	20 % (21)	13 % (8)
Nei	35 % (59)	13 % (76)	26 % (66)	20 % (50)	25 % (64)
Vet ikke	45 % (27)	79 % (21)	67 % (34)	60 % (29)	62 % (27)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	40	38	27	15	121

Også blant skoleeierne er det en økning i andelen som svarer at ferdigheter i nabospråk inngår som en del av elevvurderingen ved skolene, men det er likevel økningen i andelen som svarer «vet ikke» som er mest påfallende. For alle skoleeiere sett under ett øker denne andelen fra 27 til 62 prosent. Dette må

bety at nabospråk er et tema som skoleeiere følger lite med i, og i enda mindre grad når det gjelder om dette inngår som et vurderingsgrunnlag enn om det er inkludert i undervisningen.

Der hvor ferdigheter i nabospråk inngår som del av vurderingsgrunnlaget er det først og fremst i norskfaget, som praktisk talt alle nevner. Vi ser ellers at nabospråkforståelse er relevant også i samfunnsfag, men da først og fremst i grunnskolen.

Tabell 5.5 I hvilke fag inngår ferdigheter i nabospråk som del av elevvurderingen?

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Alle skoler	Skoleeiere
Norsk	93 %	100 %	97 %	91 %	95 %	100 %
Samfunnsfag	29 %	18 %	29 %	9 %	23 %	19 %
Andre fag	5 %	6 %	3 %	4 %	5 %	
Antall (N)	54	33	30	22	139	121

Noen skoler nevner andre fag enn norsk og samfunnsfag. Det som nevnes av skolene er religion, livssyn og etikk, musikk, samisk og at ferdigheter i nabospråk inngår som grunnlag for tverrfaglig vurdering.

5.2 Få skoler samarbeider med skoler i andre nordiske land

Åtte prosent av skolene og 23 prosent av skoleeierne har formalisert samarbeid eller kontakt med skoler i andre nordiske land. Når summen av prosentandelene for de seks landene overstiger andelen som har samarbeid med andre land, skyldes det at en del av de skolene som har slikt samarbeid har samarbeid med to eller flere land.

Tabell 5.6 Har din skole formalisert samarbeid eller kontakt med skoler i andre nordiske land? For eksempel elevutveksling eller vennskapsskole?

	Barne- skole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Alle skoler	Skoleeiere
Ja, i Sverige	2 %	4 %	4 %	18 %	5 %	17 %
Ja, i Danmark	2 %	1 %	3 %	12 %	3 %	8 %
Ja, i Finland	1 %	1 %	6 %	15 %	4 %	9 %
Ja, på Island	1 %	0 %	2 %	5 %	1 %	3 %
Ja, på Færøyene	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	1 %
Ja, på Grønland	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Samarbeid med andre land	4 %	5 %	7 %	28 %	8 %	23 %
Nei	96 %	95 %	93 %	72 %	92 %	77 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	359	124	102	91	676	121

Det er langt vanligere at videregående skoler har formalisert samarbeid med skoler i andre nordiske land enn grunnskoler. 28 prosent av de videregående skolene har slikt samarbeid, mot bare fire prosent av barneskolene, fem prosent av 1-10 skolene og sju prosent av ungdomsskolene. Sverige er det landet der det er vanligst å ha samarbeidsskoler, spesielt for skoleeierne. Svært få har samarbeid med skoler på Island, Færøyene og Grønland. Svarmønsteret ligner ellers mye på det vi fant i en tilsvarende undersøkelse for to år siden (Vibe og Sandberg 2010:99), selv om andelen blant skolene som har samarbeid med skoler i andre nordiske land er et par prosentpoeng lavere.

5.3 Usikkerhet om oppnåelse av kompetansemålene

Åtte prosent av skolene og hver tredje skoleeier vet ikke i hvilken grad elevene forstår noe svensk og dansk tale etter fjerde trinn, mens to av tre skoler og halvparten av skoleeierne mener at dette i noen grad er tilfelle (tabell 5.7). For skolenes del ligner svarene mye på det vi fant for to år siden, mens flere skoleeiere er usikre.

Tabell 5.7 I hvilken grad vil du si at elevene forstår noe svensk og dansk tale etter 4. trinn? Svar fra våren 2010 i parentes.

	Skoler	Skoleeiere
Ikke i det hele tatt	0 % (0)	
I liten grad	12 % (10)	3 % (9)
I noen grad	68 % (64)	53 % (51)
I stor grad	11 % (15)	12 % (14)
Vet ikke	8 % (11)	32 % (26)
Sum	100 %	100 %
Antall (N)	481	106

Når vi spør om elevene kan lese og gjengi innholdet i enkle litterære tekster på svensk og dansk etter sjuende trinn (tabell 5.8), får vi svar som ligner svært mye på det vi fikk for spørsmålet om kompetansen på fjerde trinn, og også svarene på samme spørsmål for to år siden. 61 prosent av skolelederne og 55 prosent av skoleeierne mener at elevene i noen grad kan lese og gjengi innholdet i enkle litterære tekster på svensk og dansk etter 7. trinn. Færre skoleledere svarer «vet ikke» nå enn for to år siden, 13 mot 19 prosent, mens andelen som ikke vet er omtrent den samme blant skoleeierne, nemlig en av tre.

Tabell 5.8 I hvilken grad vil du si at elevene kan lese og gjengi innholdet i enkle litterære tekster på svensk og dansk etter 7. trinn? Svar fra våren 2010 i parentes.

	Skoler	Skoleeiere
Ikke i det hele tatt	0 % (0)	
I liten grad	13 % (11)	6 % (4)
I noen grad	61 % (59)	55 % (52)
I stor grad	13 % (10)	5 % (13)
Vet ikke	13 % (19)	34 % (31)
Sum	100 %	100 %
Antall (N)	479	106

På videregående nivå er spørsmålene om oppnåelse av kompetansemål relevant bare når skolen har studieforberedende utdanningsprogram. En av fire skoler og ti av 15 fylkeskommuner kan ikke svare på i hvilken grad elevene kan gjøre rede for likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene og mellom norrønt og moderne norsk språk etter Vg1 i studieforberedende utdanningsprogram (tabell 5.9). «Vet ikke» andelen er fordoblet blant skolene i forhold til situasjonen for to år siden, mens den er omtrent den samme blant skoleeierne. Omtrent halvparten av skolene mener at elevene i noen grad har oppnådd kompetansemålet, og dette er litt lavere enn sist.

Tabell 5.9 I hvilken grad vil du si at elevene kan gjøre rede for likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene og mellom norrønt og moderne norsk språk etter Vg1 i studieforberedende utdanningsprogram? Svar fra våren 2010 i parentes.

	Skoler	Skoleeiere
Ikke i det hele tatt	1 % (1)	
I liten grad	14 % (20)	0 % (8)
I noen grad	51 % (56)	33 % (23)
I stor grad	7 % (10)	0 % (8)
Vet ikke	27 % (13)	67 % (62)
Sum	100 %	100 %
Antall (N)	73	15

Også når det gjelder kompetansen etter Vg3 er det mye usikkerhet, spesielt blant skoleeierne (tabell 5.10). Svarfordelingen er veldig lik den vi finner når det gjelder kompetanse etter Vg1. Også her er det

slik at andelen skoler som ikke vet i hvilken grad kompetansemålet er nådd er omtrent doblet siden våren 2010, mens det er en økning fra omtrent halvparten til to av tre blant skoleeierne.

Tabell 5.10 I hvilken grad vil du si at elevene kan beskrive og sammenlikne de nordiske lands språksituasjon og språkpolitikk etter Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram? Svar fra våren 2010 i parentes.

	Skoler	Skoleeiere
Ikke i det hele tatt	1 % (1)	
I liten grad	10 % (12)	
I noen grad	56 % (58)	27 % (46)
I stor grad	7 % (15)	7 % (0)
Vet ikke	26 % (14)	67 % (54)
Sum	100 %	100 %
Antall (N)	73	15

5.4 Oppsummering

I Kunnskapsløftet og det nye læreplanverket for grunnopplæringen er nabospråkforståelse, herunder undervisning i nordiske språk, inkludert i flere kompetansemål i læreplaner for fagene norsk og samfunnsfag. Andelen av skolene som svarer at dette i liten grad inngår i undervisningen er redusert fra 43 til 29 prosent, mens andelen som svarer «i noen grad» har økt fra 40 til 58 prosent. Bare to prosent av skolene og en prosent av skoleeierne mener at dette ikke er inkludert i undervisningen i det hele tatt. En tilsvarende undersøkelse for to år siden viste at disse andelene var henholdsvis ni og åtte prosent. Nabospråkene kan dermed se ut til å ha fått en noe større plass i undervisningen.

21 prosent av skolene og 13 prosent av skoleeierne svarer at ferdigheter i nabospråk inngår som del av elevvurderingen. Dette er klare økninger i forhold til undersøkelsen to år tidligere, da andelene var henholdsvis 12 og åtte prosent. Fortsatt er det likevel bare ved en relativt liten andel av skolene at dette er tilfelle. Der hvor nabospråkforståelse inngår i elevvurderingen, gjelder dette omtrent uten unntak i norskfaget. I tillegg nevnes samfunnsfag av 23 prosent av skolene og 19 prosent av skoleeierne.

Åtte prosent av skolene og 23 prosent av skoleeierne har formalisert samarbeid eller kontakt med skoler i andre nordiske land. Andelen er et par prosentpoeng lavere for skolenes del enn den var for to år siden, mens den er uendret for skoleeierne. Det er først og fremst skoler i Sverige, Danmark og Finland man har kontakt med, mens det er svært uvanlig å ha samarbeid med skoler på Island, Færøyene og Grønland.

Mens nabospråkene kan se ut til å ha fått en noe større plass i undervisningen, er det mange grunnskoler og enda flere videregående skoler og skoleeiere som er usikre på i hvilken grad kompetansemålene for denne undervisningen nås. Blant grunnskolene er riktignok denne usikkerheten noe mindre enn for to år siden, mens den er klart større ved de videregående skolene. Standardsvaret blant de som kan svare på i hvilken grad kompetansemålene nås, er at dette «i noen grad» er tilfelle. Blant fylkeskommunene kan imidlertid to av tre ikke svare på i hvilken grad målene nås.

6 Informasjon om regelverk som er relevant for skole og opplæring

Utdanningsdirektoratet skal, i samarbeid med Fylkesmannen, sørge for god veiledning om regelverket som gjelder for grunnopplæringen. Direktoratet skal også informere om endringer i regelverket. For at Utdanningsdirektoratet skal kunne informere om regelverket på en bedre måte, trengs det tilbakemelding fra skoler og skoleeiere om hvordan regelverksinformasjonen ønskes tilrettelagt.

6.1 Sektoren mener å ha god kunnskap om regelverket

Skoler og skoleeiere på begge nivåer er stilt likelydende spørsmål om sin kunnskap om regelverk som er relevant for grunnopplæringen. De er bedt om å spesifisere kunnskapen innenfor seks ulike områder.

Tabell 6.1 Hvor god kunnskap har dere ved din skole om regelverk som er relevant for skole og opplæring?

Grunnskole	Svært dårlig	Ganske dårlig	Ganske god	Svært god	Ubesvart	Sum	Antall (N)
Elevenes skolemiljø		2 %	44 %	54 %		100 %	584
Elevvurdering		3 %	52 %	45 %	0 %	100 %	584
Voksnes rett til opplæring	20 %	45 %	26 %	4 %	6 %	100 %	584
Minoritetsspråkliges rett til opplæring	2 %	13 %	59 %	26 %	1 %	100 %	584
Spesialundervisning		1 %	34 %	64 %	1 %	100 %	584
Fag- og yrkesopplæring	23 %	38 %	25 %	6 %	7 %	100 %	584
Videregående skole	Svært dårlig	Ganske dårlig	Ganske god	Svært god	Ubesvart	Sum	Antall (N)
Elevenes skolemiljø			52 %	47 %		100 %	92
Elevvurdering		3 %	33 %	62 %	2 %	100 %	92
Voksnes rett til opplæring	3 %	23 %	53 %	21 %		100 %	92
Minoritetsspråkliges rett til opplæring	2 %	8 %	62 %	27 %	1 %	100 %	92
Spesialundervisning		4 %	34 %	61 %	1 %	100 %	92
Fag- og yrkesopplæring	7 %	9 %	36 %	48 %	1 %	100 %	92

Regelverket for spesialundervisning er det enkeltområdet skolene mener de har best kunnskap om. Over 60 prosent av skolene mener de har svært god kunnskap om dette. For de videregående skolenes del er imidlertid kunnskapen om regelverk for elevvurdering like god som for spesialundervisning. Grunnskolene har elevenes skolemiljø som nummer to og elevvurdering som nummer tre. Vi ser at det er et godt stykke ned til kunnskapsnivået om regelverk for minoritetsspråkliges rett til opplæring. Her mener rundt 60 prosent av skolene at kunnskapen er ganske god og noen få skoler mener også at den er svært dårlig.

For to områder er det betydelige forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler i kunnskapen om regelverket. Ikke overraskende er fag- og yrkesopplæring det området grunnskolene kan minst om, mens de videregående skolene har nesten like god kunnskap om dette som de har om regelverk for skolemiljøet. De videregående skolene som har ganske eller svært dårlig kunnskap om dette, viser seg nesten unntak å være skoler med bare studieforberedende utdanningsprogram. 23 prosent av grunnskolene har svært dårlig kjennskap til regelverk om fag- og yrkesopplæring. Også når det gjelder voksnes rett til utdanning kjenner de videregående skolene regelverket mye bedre enn det grunnskolene gjør, der 20 prosent har svært dårlig kjennskap til dette.

Skoleeierens kunnskap om regelverk har store likhetstrekk med det vi finner på skolenivå. Fylkeskommunene synes imidlertid å inneha mer kunnskap enn kommunene, noe som ikke er overraskende, blant annet med tanke på forskjeller i administrasjonens størrelse og mulighet for å utvikle spesialkompetanse. Blant kommunene, som blant skolene, er det spesialundervisning som flest vurderer å ha svært god kunnskap om, men kunnskap om regelverk for elevenes skolemiljø, elevvurdering og minoritetsspråkliges rett kommer som nummer to, tre og fire.

Tabell 6.2 Hvor god kunnskap har dere som skoleeier om regelverk som er relevant for skole og opplæring?

Kommune	Svært dårlig	Ganske dårlig	Ganske god	Svært god	Ubesvart	Sum	Antall (N)
Elevenes skolemiljø			43 %	57 %		100 %	105
Elevvurdering			52 %	48 %		100 %	105
Voksnes rett til opplæring		11 %	64 %	25 %	1 %	100 %	105
Minoritetsspråkliges rett til opplæring		3 %	57 %	40 %		100 %	105
Spesialundervisning			27 %	71 %	2 %	100 %	105
Fag- og yrkesopplæring	2 %	39 %	50 %	5 %	3 %	100 %	105
Fylkeskommune	Svært dårlig	Ganske dårlig	Ganske god	Svært god	Ubesvart	Sum	Antall (N)
Elevenes skolemiljø			18 %	82 %		100 %	17
Elevvurdering			18 %	82 %		100 %	17
Voksnes rett til opplæring			12 %	82 %	6 %	100 %	17
Minoritetsspråkliges rett til opplæring		6 %	29 %	65 %		100 %	17
Spesialundervisning			18 %	76 %	6 %	100 %	17
Fag- og yrkesopplæring			18 %	76 %	6 %	100 %	17

Minst kunnskap har kommunene om regelverk for fag- og yrkesopplæring, noe 39 prosent har ganske dårlig kunnskap om. Også for regelverket om voksnes rett til opplæring er kunnskapsnivået noe lavere, men likevel har til sammen nesten 90 prosent ganske god eller svært god kunnskap om regelverket for dette. For fylkeskommunene varierer andelen som mener de har svært god kunnskap om regelverket for de ulike områdene mellom 65 og 82 prosent.

Er det noen sammenheng mellom skolestørrelse og kjennskap til regelverket? Vi har laget en forenklet framstilling av dette med gjennomsnittstall på en skala fra en til fire der «svært dårlig» er en og «svært god» er fire. Ubesvart har vi ikke inkludert i beregningen. Det er en generell tendens til at store skoler mener de har bedre kunnskap om regelverket enn små, men det er bare innenfor ett område at dette gir seg utslag av betydning. Dette gjelder minoritetsspråkliges rett til opplæring. For kunnskap om regelverk for voksnes rett finner vi ingen forskjell. Vi har også sett på om det er en lignende sammenheng etter kommunistørrelse. Vi finner det samme mønsteret på skoleeiernivå og det er igjen minoritetsspråkliges rett som skiller seg klart ut. Tallgrunnlaget er imidlertid så lite at vi ikke vil legge særlig stor vekt på dette.

Tabell 6.3 Hvor god kunnskap har dere ved din skole om regelverk som er relevant for skole og opplæring? Etter skolestørrelse.

	De			Alle
	De minste	mellomstore	De største	
Elevenes skolemiljø	3,40	3,53	3,60	3,52
Elevvurdering	3,36	3,45	3,50	3,44
Voksnes rett til opplæring	2,29	2,21	2,27	2,25
Minoritetsspråkliges rett til opplæring	2,80	3,15	3,33	3,11
Spesialundervisning	3,49	3,66	3,69	3,62
Fag- og yrkesopplæring	2,26	2,30	2,39	2,31
Antall (N)	175	257	201	633

6.2 Direktoratet er viktigste informasjonskilde

Skoler og skoleeiere er spurt om hvem som er viktigste informasjonskilde om regelverket. Det ble ikke benyttet rotasjon av svaralternativene og rekkefølgen i spørreskjemaet var slik:

- Kunnskapsdepartementet ■ Utdanningsdirektoratet ■ Fylkesmannen
- Skoleeier ■ Kollegaer/egne ansatte ■ Lovdata
- Andre (hvem?)

Det ser ikke ut til at manglende rotasjon av rekkefølgen har påvirket svarene i særlig i grad ved at det ikke er noen sammenheng mellom plasseringen i skjemaet og hvor mange som har kryssset av for hvert alternativ. Det alternativet som er plassert øverst til venstre i skjemaet er det som færrest har kryssset av for, mens det alternativet som er plassert nest øverst til venstre kommer som nummer to og det alternativet som er plassert nederst til høyre er nummer tre.

Tabell 6.4 Hva er din skoles viktigste kilde til informasjon om regelverket? Velg ett av alternativene

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Kommuner	Fylker
Utdanningsdirektoratet	39 %	54 %	53 %	54 %	57 %	53 %
Skoleeier	38 %	15 %	14 %	30 %	4 %	0 %
Lovdata	12 %	15 %	17 %	13 %	9 %	41 %
Fylkesmannen	4 %	11 %	9 %	0 %	22 %	0 %
Kollegaer/egne ansatte	3 %	2 %	0 %	2 %	1 %	0 %
Kunnskapsdepartementet	2 %	0 %	3 %	0 %	7 %	6 %
Andre (hvem?)	3 %	3 %	4 %	1 %	1 %	0 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	357	123	103	91	105	17

Utdanningsdirektoratet er den informasjonskilden som nevnes av klart flest, men blant barneskolene er skoleeier like viktig. Lovdata er tredje viktigst blant skolene og kommunene og nest viktigst for fylkeskommunene. Fylkesmannen er nest viktigst for kommunene. Vi ser dessuten at skoleeier (fylkeskommunen) er viktigere for de videregående skolene enn for 1-10 skolene og ungdomsskolene (kommunen), som i noen grad henvender seg til fylkesmannen. Når fire prosent av kommunene nevner skoleeier som viktigste informasjonskilde, kan dette tolkes som at den viktigste informasjonskilden er i egen organisasjon.

En del skoler og noen få skoleeiere har oppgitt andre kilder enn de seks i tabell 6.4. For skolenes del kan disse fordeles på to grupper; de som har oppgitt nettstedet www.infoconsensus.no/ og de som nevner privatskolars sentralorganisasjoner, som Kristne Friskolers Forbund og Steinerskolene i Norge. En skoleeier har nevnt Kommuneforlaget.

Tabell 6.5 Hvordan vil dere helst få tilgang til informasjon om regelverket? Skriftlig informasjon på internett

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommuner	Fylker
Skriftlig informasjon på internett	71 %	79 %	82 %	82 %	79 %	82 %
Rundskriv	48 %	46 %	45 %	45 %	53 %	65 %
Samlinger og konferanser	43 %	50 %	40 %	53 %	71 %	47 %
Maler og sjekklister	31 %	41 %	23 %	27 %	27 %	24 %
Brosjyre	20 %	14 %	14 %	9 %	6 %	6 %
Etter- og videreutdanning	13 %	15 %	20 %	17 %	13 %	0 %
Annet (hva?)	4 %	1 %	1 %	3 %	3 %	0 %
Antall (N)	357	123	103	91	105	17

Siden flere av alternativene nevnes av relativt mange, kan vi tolke dette som at mange ønsker informasjon gjennom flere kilder. Skriftlig informasjon på internett er det som foretrekkes av klart flest, både blant skoler og skoleeiere. Mellom 71 og 82 prosent nevner dette. Rundskriv og samlinger og konferanser nevnes av omtrent halvparten av skolene.

De som har kryssset av for andre måter å få tilgang til informasjon på nevner blant annet e-post, gjennomganger fra skoleeier, informasjon gjennom InfoConsensus, kurser, rektormøter, veiledere med sjekkliste, kommunesamarbeid og rettledende tilsyn,

6.3 Enklere å finne fram til enn å tolke informasjon

Skoler og skoleeiere er stilt to spørsmål om tilgjengeligheten til informasjon om regelverk der det ene gjelder hvor lett det er å finne fram til informasjon, mens det andre gjelder hvor lett det er å tolke informasjonen.

Tabell 6.6 Er det vanskelig eller lett å finne fram til informasjon om regelverket?

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylke
Svært vanskelig	0 %	0 %	1 %	3 %	0 %	0 %
Nokså vanskelig	17 %	19 %	23 %	17 %	10 %	13 %
Nokså lett	73 %	75 %	64 %	70 %	70 %	63 %
Svært lett	10 %	7 %	12 %	10 %	19 %	25 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	354	123	103	90	105	16

De aller fleste mener at det er nokså lett å finne fram til informasjon om regelverket, nesten ingen mener det er svært vanskelig. Det er vanligere blant skoleeierne enn blant skolene å mene at det er svært lett å finne fram til informasjon, mens det er vanligere blant skolene enn skoleeierne å svare «nokså vanskelig» på dette spørsmålet.

Tabell 6.7 Er det vanskelig eller lett å tolke og forstå informasjon om regelverket?

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videre- gående	Kommune	Fylke
Svært vanskelig	2 %	2 %	1 %	0 %	2 %	6 %
Nokså vanskelig	32 %	41 %	31 %	36 %	33 %	38 %
Nokså lett	64 %	55 %	64 %	61 %	64 %	50 %
Svært lett	2 %	1 %	4 %	3 %	1 %	6 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	350	123	103	89	105	16

Også når det gjelder å tolke informasjonen mener de fleste at dette er nokså lett, mens svært få mener det er svært lett og betydelig flere nokså vanskelig. Omtrent en av tre har valgt det siste alternativet. Fortsatt er det likevel veldig få som mener det er svært vanskelig.

Tabell 6.8 Er det vanskelig eller lett å finne fram til informasjon om regelverket? Etter skolestørrelse og folketall i kommunen

	Skolestørrelse			Antall innbyggere		
	De minste	De mellomstore	De største	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer
Svært vanskelig	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Nokså vanskelig	20 %	15 %	21 %	13 %	11 %	7 %
Nokså lett	72 %	74 %	68 %	69 %	74 %	67 %
Svært lett	7 %	11 %	10 %	18 %	16 %	26 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	183	275	212	39	38	27

Når vi bryter ned materialet etter elevtall for skolenes del og innbyggertall for kommunene, ser vi at det er en tendens til sammenheng mellom størrelse og hvor lett man finner fram til informasjon (tabell 6.8), særlig blant skoleeierne. Denne sammenhengen er tydeligere når vi spør om tolkning av informasjonen (tabell 6.9). Her er sammenhengen nærmest lineær for skolenes del, mens de minste kommunene skiller seg ut ved at færre finner det lett å tolke informasjonen og flere finner det nokså vanskelig.

Tabell 6.9 Er det vanskelig eller lett å tolke og forstå informasjon om regelverket? Etter skolestørrelse og folketall i kommunen

	Skolestørrelse			Antall innbyggere		
	De minste	De mellomstore	De største	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer
Svært vanskelig	4 %	1 %	1 %	0 %	3 %	4 %
Nokså vanskelig	40 %	35 %	28 %	51 %	24 %	21 %
Nokså lett	55 %	62 %	68 %	49 %	74 %	71 %
Svært lett	1 %	2 %	3 %	0 %	0 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	183	274	208	39	38	28

6.4 Informasjon om elevvurdering er etterspurt

Skoler og skoleeiere er spurt om hvilke tema innfor regelverket de ønsker seg mer informasjon om. Vi kan lese ut av svarene at det er et generelt behov for mer informasjon ettersom alle de seks temaene som er nevnes av høye andeler innenfor de ulike kategoriene, selv om det varierer mellom skoleslag og mellom skoler og skoleeiere.

Tabell 6.10 Hvilke tema innenfor regelverket på opplæringsfeltet ønsker dere som skoleeier mer informasjon om?

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Kommune	Fylke
Elevenes skolemiljø	37 %	35 %	25 %	35 %	29 %	6 %
Elevvurdering	65 %	56 %	62 %	50 %	52 %	6 %
Voksnes rett til opplæring	3 %	7 %	6 %	16 %	36 %	18 %
Minoritetsspråkliges rett til opplæring	31 %	28 %	33 %	30 %	47 %	41 %
Spesialundervisning	41 %	33 %	36 %	32 %	30 %	35 %
Fag- og yrkesopplæring	1 %	9 %	12 %	16 %	22 %	24 %
Annet	4 %	2 %	4 %	4 %	1 %	12 %
Antall (N)	354	123	103	90	105	16

Informasjon om elevvurdering nevnes av minst halvparten i fem av seks grupper. Bare fylkeskommunene skiller seg fra det generelle mønsteret. At elevvurdering er et prioritert område i mange sammenhenger, har vi sett tidligere. For eksempel var dette det enkeltområdet som ble nevnt av klart flest da skoler og skoleeiere våren 2010 ble bedt om å fortelle om hva som var prioritert for satsing på etterutdanning (Vibe og Sandberg 2010). Informasjon om elevenes skolemiljø, minoritetsspråkliges rett til opplæring og spesialundervisning ser ut til å være omtrent like etterspurt, med andeler rundt 30 – 40 prosent, mens informasjon om voksnes rett til opplæring og fag- og yrkesopplæring er etterspurt av betydelig færre.

De som har krysset av for andre temaer enn de seks nevnte, har spesifisert dette nærmere. Noen har benyttet anledningen til å gi beskjed om at de ikke trenger mer informasjon, mens svarene for øvrig fordeler seg på mange ulike temaer. Eksempler på dette er samarbeid med foreldre, nye valgfag, konflikter mellom ulike elevers rettigheter, elevfravær, tilpasset opplæring, utagerende elever, enkeltvedtak for elever med spesielle behov, skoleskyss, endringer i lover og forskrifter og behov for en elektronisk versjon av opplæringsloven og forskriftene med kommentarer.

6.5 Tilsyn, rundskriv og veiledninger oppleves som verdifullt

Skoler og skoleeiere er bedt om å ta stilling til to utsagn der det ene dreier seg om verdien av tilsyn i forhold til forståelse av regelverket, mens det andre gjelder nytten av rundskriv og veiledninger. Det er allmenn oppslutning om det første utsagnet, ved at 80 – 90 prosent er enig.

Tabell 6.11 Tilsyn med hvordan skolene følger opplæringsloven øker skoleledelsens kunnskap og forståelse av regelverket

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Kommune	Fylke
Helt uenig	5 %	2 %	2 %	9 %	4 %	6 %
Litt uenig	11 %	7 %	13 %	11 %	11 %	6 %
Litt enig	46 %	49 %	53 %	43 %	41 %	31 %
Helt enig	38 %	42 %	33 %	37 %	44 %	56 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	354	123	104	91	105	16

Utsagnet om nytten av rundskriv og veiledninger samler enda større oppslutning. Her er det knapt noen som er helt uenige, mens 60 – 70 prosent er helt enige.

Tabell 6.12 Rundskriv og veiledninger er nyttige hjelpemidler for skoleledelsen

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Kommune	Fylke
Helt uenig	0 %	1 %	1 %	2 %	0 %	0 %
Litt uenig	2 %	5 %	7 %	1 %	1 %	6 %
Litt enig	37 %	31 %	32 %	31 %	37 %	25 %
Helt enig	61 %	63 %	60 %	66 %	62 %	69 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	351	120	103	91	105	16

Helt til slutt i denne avdelingen er respondentene bedt om å beskrive nærmere hva Utdanningsdirektoratet kan gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk. Omtrent 150 skoler og 30 skoleeiere har kommet med forslag som finnes i et eget vedlegg i denne rapporten (vedlegg 6A og 6B). Det er en del forslag som går igjen og et av dem er å gjøre det enklere å finne fram på direktoratets nettsider, for eksempel ved å forbedre søkefunksjonen og ha flere lenker, gjerne samlet

på ett sted. Ulike former for konferanser, kurs og samlinger er også etterspurt. En ordning med fast e-post direkte til skolene i forbindelse med regelendringer foreslås av flere. Det samme gjelder eksempelsamlinger for regeltolkning. Det kan også med fordel jobbes mer med et bedre og enklere språk i rundskriv, veiledere og annen informasjon og slik informasjon kan gjerne være kortere og mindre omstendelig. Både skoler og skoleeiere peker på fylkesmannen som en ressurs det burde spilles mer på. Tilsynsfunksjonen er også nevnt av flere, gjerne med vekt på at dette bør være en støtte til skolene og ikke primært kontroll. En del skoler signaliserer imidlertid at de synes det har blitt for mye vekt på regelverk og for lite på skoleutvikling. Endelig er det mange skoler og skoleeiere som er tilfreds med situasjonen slik den er og føler at oppgaven blir godt ivaretatt.

6.6 Oppsummering

Skoler og skoleeiere mener stort sett at de har ganske god kunnskap om regelverket for grunnopplæringen. Særlig gjelder dette regelverk om spesialundervisning, elevvurdering og elevenes skolemiljø. Ikke overraskende er fag- og yrkesopplæring det området grunnskolene kan minst om, mens de videregående skolene har nesten like god kunnskap om dette som de har om regelverk for skolemiljøet. Også når det gjelder voksnes rett til utdanning kjenner de videregående skolene regelverket mye bedre enn det grunnskolene gjør, der 20 prosent har svært dårlig kunnskap om dette. De mønstrene vi finner for grunnskoler og videregående skoler går igjen når vi sammenlikner kommuner og fylkeskommuner og deres kunnskap om regelverket.

Det er en generell tendens til at store skoler mener de har bedre kunnskap om regelverket enn små, men det er bare innenfor ett område at dette gir seg utslag av betydning. Dette gjelder minoritetsspråkliges rett til opplæring.

Utdanningsdirektoratet er den kilden for informasjon om regelverket som nevnes som viktigst av klart flest, men blant barneskolene er skoleeier like viktig. Fylkesmannen er nest viktigst som informasjonskilde for kommunene. Både skoler og skoleeiere ønsker informasjon gjennom flere kilder, men det er skriftlig informasjon på internett som foretrekkes av klart flest, sammen med rundskriv og samlinger og konferanser.

De aller fleste skoler og skoleeiere synes det er nokså lett å finne fram til informasjon om regelverket og tolke den, men flere har likevel problemer med tolkningen enn med å finne informasjonen. Det er en tendens til at små skoler og små kommuner har mer problemer med dette enn de større.

Informasjon om elevvurdering er det enkelttemaet som nevnes av klart flest når skoler og skoleeiere blir bedt om å nevne hva det er ønskelig med mer informasjon om. Mellom 50 og 65 prosent av målgruppene nevner dette. Informasjon om elevenes skolemiljø, minoritetsspråkliges rett til opplæring og spesialundervisning ser ut til å være omtrent like etterspurt, med andeler rundt 30 – 40 prosent.

Både skoler og skoleeiere er enig i at tilsyn med hvordan skolene følger opplæringsloven øker skoleledelsens forståelse av regelverket. Enda mer unison er oppslutningen om utsagnet om at rundskriv og veiledninger er nyttige hjelpemidler for skoleledelsen. Skoler og skoleledere er bedt om å beskrive nærmere med egne ord hva Utdanningsdirektoratet kan gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk. Her kommer det fram en rekke forslag og behov, hvorav ytterligere forbedring av Utdanningsdirektoratets nettsider er det som nevnes av flest.

7 Vurdering for læring

Vurdering for læring er en fireårig nasjonal satsing fra Utdanningsdirektoratet som skal bidra til å videreutvikle vurderingskulturen og vurderingspraksisen på skolene. Satsingen ble igangsatt høsten 2010 og vil i løpet av fireårsperioden omfatte ca. 190 offentlige og 50 private skoleeiere fordelt på alle landets fylker. Skoleeierne er delt i puljer og deltar med utvalgte skoler og lærebedrifter i en periode på 16 måneder. I satsingen reflekterer deltakerne over egen vurderingspraksis, deler erfaringer med andre i "lærende nettverk" og utforsker nye måter å vurdere på.⁵ Utdanningsdirektoratet trenger tilbakemelding på hvordan satsingen fungerer på skolenivå og skoleeiernivå og hvilken betydning det har for vurderingsarbeidet å delta i satsingen.

7.1 Nær halvparten av skolene er med

43 prosent av skolene i undersøkelsen svarer bekreftende på at de er med i «Vurdering for læring». Andelen er høyest blant de videregående skolene med 51 prosent og lavest blant ungdomsskolene med 36 prosent. Det er bare blant de videregående skolene og barneskolene at vi finner en klar sammenheng mellom skolestørrelse og andel av skolene som er med i det statlige programmet. To av tre store videregående skoler er med, mot 29 prosent av de minste barneskolene.

Tabell 7.1 Andel av skolene som deltar i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring?» Etter skoleslag og elevtall.

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Alle	Antall (N)
De minste	29 %	34 %	40 %	39 %	32 %	184
De mellomstore	46 %	56 %	41 %	38 %	47 %	273
De største	47 %	41 %	32 %	68 %	46 %	210
Alle	41 %	45 %	36 %	51 %	43 %	667
Antall (N)	349	122	104	92	667	

I datamaterialet er det 281 skoler som svarer at de er med i «Vurdering for læring». Det viser seg imidlertid at så mange som 44 av dem er grunnskoler i seks fylker der kommunene ennå ikke er invitert til å være med i det nasjonale programmet. Vi skal komme tilbake til dette seinere.

Fra våren 2011 var alle fylkeskommuner med i «Vurdering for læring». Til sammen er 43 prosent av kommunene i vårt utvalg med. Der hvor vi ikke har fått informasjon fra kommunen, har vi hentet den fra Utdanningsdirektoratet. De mellomstore kommunene er i minst grad med og de største i størst grad.

⁵ <http://www.udir.no/Vurdering-for-laring/VFL-skoler/>

Tabell 7.2 Deltar kommunen/fylkeskommunen i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring?»

	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Fylkeskommuner	Skoleeiere
Er med	33 %	20 %	56 %	100 %	43 %
Antall (N)	55	49	45	19	168

Også for kommunene gjelder at en del av de som svarer at de er med i «Vurdering for læring» ligger i fylker som ennå ikke er invitert til å være med i det nasjonale programmet. Dette gjelder i alt ni av de til sammen 49 kommunene som svarer at de er med. Det viser seg dessuten at en del kommuner som ligger i fylker som er invitert til å være med, oppgir at de er med i programmet, til tross for at de ikke er registrert hos Utdanningsdirektoratet som deltakere. Vi har derfor korrigert svarene for en del av kommunene. Når vi kobler sammen opplysningene om skoleeier med opplysningene fra skolene og skiller mellom skoler i fylker der kommunene er invitert til å være med og øvrige skoler, får vi en tabell som viser hva skolen har svart på spørsmålet om «Vurdering for læring», hva som er skoleeiers status i forhold til «Vurdering for læring» og hva slags fylke skolen ligger i. Siden alle fylkeskommuner er med i satsingen, vil alle videregående skoler ligge i fylker der skoleeier per definisjon er invitert til å delta.

Tabell 7.3 Sammenheng mellom skolenes og skoleeiers svar på spørsmål om skolen deltar i «Vurdering for læring»

		Deltar kommunen/fylkeskommunen i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring?»		
Deltar skolen i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring?»		Ja	Nei	Sum
Deltar	Ikke VFL-fylke		44	44
	VFL-fylke	201	38	239
	Sum	201	82	283
Deltar ikke	Ikke VFL-fylke		131	131
	VFL-fylke	144	109	253
	Sum	144	240	384

Tabell 7.3 viser at til sammen 283 skoler oppgir at de deltar i «Vurdering for læring». Av disse er det 82 som har skoleeiere som ikke er med i programmet i følge Utdanningsdirektoratets oversikt, og av disse 82 er det 44 grunnskoler som ligger i fylker som ennå ikke er invitert til å delta i satsingen.

239 skoler som oppgir at de deltar i «Vurdering for læring» ligger i et av de fylkene som er invitert til å delta i satsingen. Av disse 239 er det imidlertid 38 som har skoleeiere som ikke er med. Som en konklusjon kan vi dermed fastslå at det er fullt samsvar mellom opplysningene fra skole og skoleeier for bare 201 av de 283 skolene som svarer at de er med, altså 71 prosent. For 82 skoler, eller 29 prosent, er det manglende samsvar enten mellom hva skoleeier og skole opplyser, eller hva skole opplyser og fylkets status i forhold til satsingen.

Blant de 384 skolene som ikke deltar er det 144 som har en skoleeier som er med i «Vurdering for læring». Dette er helt naturlig, ettersom ikke alle skoler under samme skoleeier deltar.

Fordelingen i tabell 7.3 gjør at vi må ta forbehold når vi presenterer analyser og bruker deltakelse i «Vurdering for læring» som forklaringsvariabel. Vi vil derfor introdusere en variabel med tre kategorier for skolene: 1) Deltar, sikker status; 2) Deltar, usikker status og 3) Deltar ikke. Selv om skolene i den midterste kategorien formelt sett har svart feil, kan vi slett ikke gå ut fra at det svaret de har gitt ikke er i samsvar med hva som er den faktiske situasjonen ved skolen når det gjelder vurderingsfeltet. Skoler som oppgir at de deltar, men der statusen likevel er usikker, kan ha svart slik fordi de faktisk driver et aktivt utviklingsarbeid innenfor vurderingsfeltet uavhengig av «Vurdering for læring».

7.2 Skoleeier oppfattes som en pådriver i utviklingsarbeidet

81 prosent av skolene oppfatter skoleeier som en pådriver i arbeidet for å utvikle vurderingspraksis, 15 prosent mener dette ikke er tilfelle, mens 4 prosent ikke vet (tabell 7.4). Det er statistisk signifikante forskjeller mellom de tre gruppene av skoler, slik at de skolene vi vet deltar i «Vurdering for læring» i størst grad svarer «ja», mens de som ikke deltar i programmet i minst grad svarer «ja». Blant de som deltar oppfatter hele 93 prosent skoleeier som en pådriver, mens dette gjelder tre av fire skoler som ikke deltar. Også dette er en høy andel, men forskjellen er likevel betydelig. Skoler som vi ikke kjenner statusen til med sikkerhet kommer i en mellomposisjon. Det kan være en bekreftelse på at vi i denne kategorien finner både skoler som er med i programmet og skoler som ikke er med.

Tabell 7.4 Er skoleeier en pådriver for å utvikle vurderingspraksis? Etter om skolen deltar i «Vurdering for læring».

	Skolen deltar, sikker status	Skolen deltar, usikker status	Skolen deltar ikke	Alle
Ja	93 %	84 %	74 %	81 %
Nei	6 %	12 %	19 %	15 %
Vet ikke	1 %	4 %	6 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	201	82	384	667

Det samme spørsmålet om skoleeier som pådriver ble stilt også høsten 2010. Da svarte 72 prosent av skolene «ja», 21 prosent «nei» og 7 prosent «vet ikke» (Vibe 2010:47). Endringen fra 72 prosent den gangen til 81 prosent nå er statistisk signifikant. Svarfordelingen fra høsten 2010 er nesten identisk med den vi nå finner for de skolene vi vet ikke er med i «Vurdering for læring». Dette kan tolkes som at satsingen har ført til at skoleeierne i større grad oppfattes som pådrivere i arbeidet for å utvikle vurderingspraksis, noe som ikke er uventet ettersom skoleeierne har en viktig rolle i forbindelse med gjennomføringen av programmet.

Mens bare 43 prosent av skolene oppgir at de er med i «Vurdering for læring» (tabell 7.1), ligger over halvparten av skolene i en kommune som er med i programmet (tabell 7.5). Forskjellen skyldes at det er særlig mange store kommuner med mange grunnskoler som er med, mens ikke alle skoler i kommunen nødvendigvis deltar. Tabell 7.5 viser at 90 prosent av skoler som har skoleeiere som er med i «Vurdering for læring» oppfatter skoleeier som en pådriver i utviklingsarbeidet for vurderingspraksis, mot 72 prosent av de øvrige skolene.

Tabell 7.5 Er skoleeier en pådriver for å utvikle vurderingspraksis? Svar fra skolene. Etter om skoleeier deltar i «Vurdering for læring».

	Skoleeier deltar	Skoleeier deltar ikke	Alle
Ja	90 %	72 %	81 %
Nei	8 %	22 %	15 %
Vet ikke	3 %	6 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	345	323	668

I tabell 7.6 ser vi både på skolens og skoleeiers status i forhold til «Vurdering for læring». Der hvor både skolen og skoleeier deltar, oppfatter 93 prosent av skolene skoleeier som en pådriver i utviklingsarbeidet, der hvor bare en av partene er med er andelen 84 – 85 prosent, mens den er 68 prosent når verken skole eller skoleeier er med.

Tabell 7.6 Er skoleeier en pådriver for å utvikle vurderingspraksis? Etter om skolen og skoleeier deltar i «Vurdering for læring».

Skoleeier deltar	Skolen deltar	Skolen deltar ikke	Alle
Ja	93 %	85 %	90 %
Nei	6 %	10 %	8 %
Vet ikke	1 %	6 %	3 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	201	144	345
Skoleeier deltar ikke	Skolen deltar	Skolen deltar ikke	Alle
Ja	84 %	68 %	72 %
Nei	12 %	25 %	22 %
Vet ikke	4 %	7 %	6 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	82	240	322

Er det sammenheng mellom skolenes oppfatning av skoleeier som pådriver og forhold ved kommunen, som for eksempel størrelse? Tabell 7.7 viser en tydelig sammenheng og skillet går mellom de mellomstore og små kommunene på den ene siden og de større kommunene og fylkeskommunene på den andre. En god del av dette kan imidlertid forklares ved at det nettopp er de større kommunene som oftest er med i «Vurdering for læring».

Tabell 7.7 Er skoleeier en pådriver for å utvikle vurderingspraksis? Etter folketall i kommunen

	Under 3000	3000 - 9999	10000 og mer	Fylkes- kommune	Alle skoler
Ja	68 %	70 %	87 %	86 %	81 %
Nei	29 %	21 %	9 %	13 %	15 %
Vet ikke	3 %	8 %	4 %	1 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	76	149	351	92	668

Skoleeier er spurt om de selv oppfatter seg som en pådriver i arbeidet for å utvikle vurderingspraksis ved skolene. 92 prosent oppfatter seg som å være nettopp det. Da samme spørsmål ble stilt høsten 2010 svarte 95 prosent «ja», så her har det ikke funnet sted noen endring over tid slik vi ser for skolenes del. Er det samsvar mellom skoleeierens og skolenes oppfatning? Vi har ikke skoleeiersvar for alle kommuner, slik at tallene vil avvike litt fra de vi har vist til nå. Basert på 553 skoler finner vi at 83 prosent mener skoleeier er en pådriver, mot 81 prosent når vi baserer oss på 668 skoler. Bare 26 skoler, eller snaut 5 prosent av skolene, har en skoleeier som ikke oppfatter seg selv som en pådriver. Halvparten av disse 26 skolene er enig med skoleeier i dette. 84 prosent av skolene som har en skoleeier som oppfatter seg om en pådriver i utviklingsarbeidet er av samme oppfatning som skoleeier, mens 12 prosent er uenige og 4 prosent ikke vet hva de skal mene om dette spørsmålet.

Tabell 7.8 Er skoleeier en pådriver for å utvikle vurderingspraksis? Skolenes oppfatning mot skoleeiers oppfatning

	Ja	Nei	Alle
Ja	84 %	54 %	83 %
Nei	12 %	42 %	13 %
Vet ikke	4 %	4 %	4 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	527	26	553

7.3 Vurderingspraksis

Skolene har besvart i alt sju spørsmål om sin vurderingspraksis der de kan velge mellom svarkategoriene «i liten grad», «i noen grad» og «i stor grad». Det viser seg at det stort sett er de to siste svarkategoriene som benyttes. Noen ganske få har krysset av for «vet ikke». Det som i størst grad ser ut til å være tilfelle er at det diskuteres på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene. 70 prosent mener dette i stor grad er tilfelle. 58 prosent mener at tilbakemeldingene elevene får i stor grad bidrar til at de lærer bedre og når målene. 57 prosent krysser av for «i stor grad» på spørsmålet «I hvilken grad diskuteres det på skolen hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag?» For «I hvilken grad mener du lærernes vurderingspraksis samsvarer med intensjonene i forskriften?» er andelen 53 prosent, mens den er 48 prosent for «I hvilken grad brukes skolens resultater (for eksempel data fra halvårsvurderinger, prøver og brukerundersøkelser) systematisk for å videreutvikle praksis?». De to siste spørsmålene i tabell 7.9 skiller seg ut ved at rundt 70 prosent har krysset av for «i noen grad». Dette gjelder «I hvilken grad er elevene involvert i å vurdere eget arbeid og egen faglige utvikling?» og «I hvilken grad opplever du at det er forskjeller i vurderingspraksis blant lærerne på din skole?»

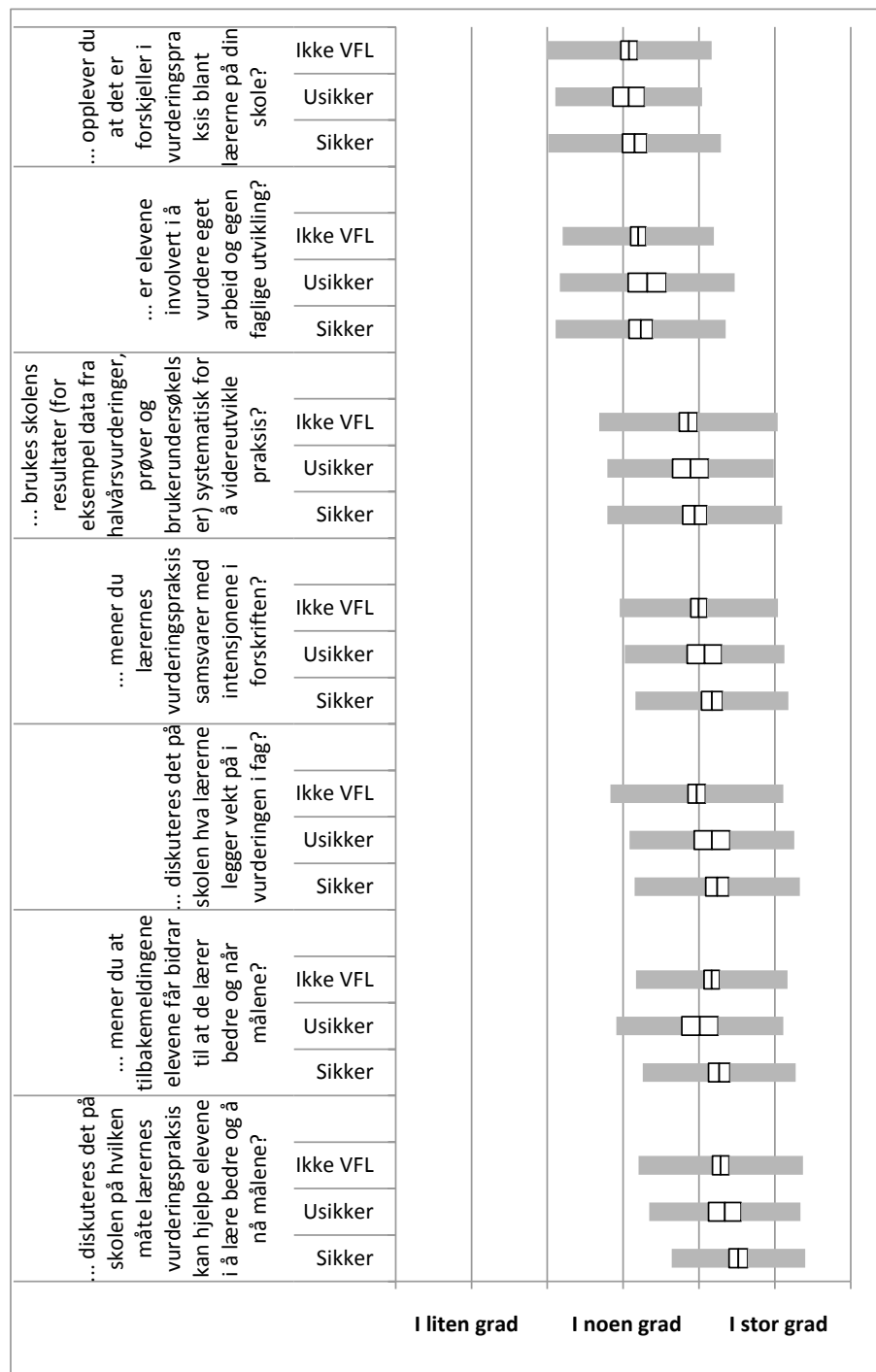
Tabell 7.9 Skolenes var på sju spørsmål om vurderingspraksis

I hvilken grad...	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Sum	Antall (N)
... diskuteres det på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene?	2 %	28 %	70 %	0 %	100 %	664
... mener du at tilbakemeldingene elevene får bidrar til at de lærer bedre og når målene?	1 %	39 %	58 %	2 %	100 %	663
... diskuteres det på skolen hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag?	3 %	39 %	57 %	0 %	100 %	664
... mener du lærernes vurderingspraksis samsvarer med intensjonene i forskriften?	1 %	45 %	53 %	1 %	100 %	664
... brukes skolens resultater (for eksempel data fra halvårsvurderinger, prøver og brukerundersøkelser) systematisk for å videreutvikle praksis?	4 %	46 %	48 %	1 %	100 %	663
... er elevene involvert i å vurdere eget arbeid og egen faglige utvikling?	9 %	71 %	20 %	0 %	100 %	664
... opplever du at det er forskjeller i vurderingspraksis blant lærerne på din skole?	12 %	70 %	17 %	0 %	100 %	662

Vi har sett nærmere på hvilke sammenhenger det er mellom svarene på de sju spørsmålene i tabell 7.9 og en rekke forhold: Skolens og skoleeiers forhold til programmet «Vurdering for læring», skoleslag, skolestørrelse og kommunestørrelse. Forskjellene vi finner er ikke store. Vi hadde særlig forventet å finne forskjeller mellom skoler som deltar i «Vurdering for læring» og de som ikke gjør det og finner riktignok en relativt systematisk tendens til at skoler som er med i programmet oftere krysser av for «i stor grad» enn andre skoler. De forskjellene vi finner er likevel bare i få tilfelle statistisk signifikante, men er nok likevel uttrykk for en liten, men systematisk forskjell. Det spørsmålet vi finner størst forskjell for, er «I hvilken grad diskuteres det på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene». Her svarer 77 prosent av skolene som vi med sikkerhet vet er med i programmet «i stor grad», mens andelen for de som ikke er med er 67 prosent.

Fire av spørsmålene som gjengis i tabell 7.9 ble også stilt høsten 2010. For spørsmålet «I hvilken grad diskuteres det på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene» har det funnet sted en påtakelig endring ved at andelen som svarer «i stor grad» har økt fra 57 til 70 prosent, mens «i liten grad» er redusert fra 42 til 28 prosent (Vibe 2010:50). Vi kan dermed fastslå at det har blitt mer diskusjon på skolene om hvordan elevene kan ha nytte av

vurderingsarbeidet. Også for «I hvilken grad diskuteres det på skolen hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag?» og «I hvilken grad mener du lærernes vurderingspraksis samsvarer med intensjonene i forskriften» har andelen som svarer «I stor grad» økt, men her er det snakk om bare tre til fire prosentpoeng. En motsatt tendens gjelder for «I hvilken grad brukes skolens resultater (for eksempel data fra halvårsvurderinger, prøver og brukerundersøkelser) systematisk for å videreutvikle praksis?». Her er andelen som svarer «I stor grad» redusert med fire prosentpoeng.

Figur 7.1 «I hvilken grad...». Gjennomsnittsverdier, standardavvik og konfidensintervall på 5 prosent nivå for svar på sju spørsmål om vurderingspraksis. Etter om skolen er med i «Vurdering for læring».

I figur 7.1 presenterer vi gjennomsnittsverdier, standardavvik og statistisk usikkerhet (konfidensintervall) for de sju spørsmålene fordelt på de tre gruppene av skoler etter om de deltar i «Vurdering for læring eller ikke». Her er de få som har svart «vet ikke» på spørsmålene holdt utenfor. Den midterste streken i

det lyse feltet på søylen representerer gjennomsnittet, de to lyse feltene er konfidensintervallet på 5 prosent nivå, mens de grå feltene viser standardavviket. Den øverste gruppen av søyler i figuren representerer spørsmålet «I hvilken grad opplever du at det er forskjeller i vurderingspraksis blant lærerne på din skole?» Vi ser her at det praktisk talt ikke er forskjell mellom gruppene, alle ligger like «i noen grad». Siden konfidensintervallene (de hvite feltene) i de tre søylene overlapper hverandre, er det ingen statistisk signifikant forskjell mellom dem.

For bare to av spørsmålene finner vi statistisk signifikante forskjeller. Det gjelder «I hvilken grad diskuteres det på skolen hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag?» og «I hvilken grad diskuteres det på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene å lære bedre og å nå målene?». Her er det forskjeller av betydning mellom skoler vi vet sikkert er med i «Vurdering for læring» og de som ikke er med, slik at de første skolene oftere svarer «I stor grad».

Skoleeierne er stilt noen av de samme spørsmålene om vurderingspraksis ved skolene som skolene. Tabell 7.10 viser at svarmønsteret ligner svært mye på det vi finner for skolene.

Tabell 7.10 Skoleeierne var på sju spørsmål om vurderingspraksis ved skolene

I hvilken grad...	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Sum	Antall (N)
... diskuteres det på skolene på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene?	0 %	43 %	55 %	2 %	100 %	120
... mener du at tilbakemeldingene elevene får bidrar til at de lærer bedre og når målene?	0 %	46 %	49 %	5 %	100 %	120
... diskuteres det på skolene hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag?	2 %	52 %	44 %	1 %	100 %	120
... mener du lærernes vurderingspraksis samsvarer med intensjonene i forskriften?	1 %	57 %	41 %	1 %	100 %	120
... brukes skolens resultater (for eksempel data fra halvårsvurderinger, prøver og brukerundersøkelser) systematisk for å videreutvikle praksis?	10 %	59 %	28 %	4 %	100 %	119

Når vi rangerer etter høyest andel som har svart «I stor grad», er rekkefølgen akkurat den samme. Spredningen i svarene avviker imidlertid noe i forhold til det vi finner ved skolene. For eksempel svarer 55 prosent av skoleeierne «I stor grad» på spørsmålet «I hvilken grad diskuteres det på skolen på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene å lære bedre og å nå målene?», mot 70 prosent av skolene (tabell 7.9).

7.4 Skoleledelsens og skoleeiers bidrag til kompetanseutvikling

Både skoler og skoleeiere er bedt om at svare nærmere hva som konkret gjøres for å videreutvikle vurderingskompetansen ved skolene. Skolene kan krysse av for fem konkrete tiltak når de skal beskrive hva skoleeier gjør for å videreutvikle kompetansen ved skolene, i tillegg til et annet-kategori som kan utdypes nærmere. Utviklingsarbeid for vurdering er det som nevnes av flest, og det er også her vi finner den største forskjellen mellom skoler som er med i «Vurdering for læring» og andre skoler. 81 prosent av de som vi vet deltar krysser av for dette, mot 53 prosent av de som ikke deltar. Når over halvparten av de skolene som ikke deltar i programmet likevel svarer at skoleeier bidrar gjennom utviklingsarbeid i vurdering, betyr dette at det generelt er et betydelig fokus på dette i norsk skole.

Kursing av lærere utenfor skolen nevnes av 54 prosent av skolene, og også her er det forskjell mellom skoler som deltar i «Vurdering for læring» og de øvrige, men forskjellen er betydelig mindre. Det samme gjelder å legge til rette for samarbeid med andre skoler, som 37 prosent av skolene har krysset av for. For tilbud om foredrag og felles lokalt arbeid med læreplaner er det ingen forskjell mellom de tre

kategoriene av skoler. En av tre skoler har krysset av for dette. Det er spesifisert i et eget vedlegg hva som ligger bak «annet».

Tabell 7.11 På hvilken måte bidrar skoleeier til at skolen videreutvikler sin kompetanse i vurdering? Skolenes svar. Tall fra høsten 2010 i parentes for alle skoler. Etter om skolen deltar i «Vurdering for læring» eller ikke.

På hvilken måte bidrar skoleeier til at skolen videreutvikler sin kompetanse i vurdering?	Deltar, sikker status	Deltar, usikker status	Deltar ikke	Alle
Gjennom utviklingsarbeid om vurdering	81 %	65 %	53 %	63 % (49)
Gjennom kursing av lærere utenfor skolen	62 %	56 %	50 %	54 % (58)
Gjennom å legge til rette for samarbeid med andre skoler	45 %	35 %	34 %	37 % (32)
Gjennom å tilby foredrag om vurdering på skolen	37 %	35 %	30 %	33 % (31)
Gjennom å arrangere felles lokalt arbeid med læreplaner	31 %	30 %	34 %	33 % (30)
Annet (hva?)	5 %	9 %	6 %	6 % (-)
Skoleeier har ikke bidratt foreløpig, men planlegger kompetanseutvikling	2 %	4 %	8 %	6 % (4)
Antall (N)	201	82	384	667

Tallene i parentes i høyre kolonne gjelder svarene på tilsvarende spørsmål høsten 2010 (Vibe 2010:51). Det er en tendens til høyere andeler samlet, men ikke for de skolene som ikke er med i «Vurdering for læring». Dette gjelder særlig for utviklingsarbeid om vurdering og tilrettelegging for samarbeid med andre skoler, noe som er en indikasjon på at programmet har bidratt til et høyere aktivitetsnivå blant skoleeierne innenfor vurderingsfeltet. Andre bidrag er dokumentert i vedlegg 7A.

Skoleeierne er stilt de samme spørsmålene som skolene om sine bidrag til kompetanseutvikling i vurdering på skolene. Svarene ligner mye på de som vi finner for skolene, men generelt har skoleeierne en tendens til å oppfatte seg selv som noe mer aktive enn det skolene gir uttrykk for at de er. Generelt ligger andelene omtrent 20 prosentpoeng høyere for de ulike tiltakene når vi spør skoleeierne sammenliknet med svarene fra skolene. Forklaringen på dette kan være at skoleeierne ikke når alle skoler i kommunen med sine tiltak, slik at noen skoler oppfatter dem som mer aktive enn andre.

Tabell 7.12 På hvilken måte bidrar skoleeier til at skolen videreutvikler sin kompetanse i vurdering? Skoleeiernes svar. Tall fra høsten 2010 i parentes for alle skoler. Etter om skoleeier deltar i «Vurdering for læring» eller ikke.

På hvilken måte bidrar skoleeier til at skolen videreutvikler sin kompetanse i vurdering?	Deltar		Alle
	Deltar	ikke	
Gjennom utviklingsarbeid om vurdering	96 %	76 %	84 % (77)
Gjennom kursing av lærere utenfor skolen	78 %	69 %	72 % (72)
Gjennom å legge til rette for samarbeid med andre skoler	72 %	57 %	63 % (59)
Gjennom å arrangere felles lokalt arbeid med læreplaner	60 %	53 %	56 % (42)
Gjennom å tilby foredrag om vurdering på skolen	47 %	35 %	39 % (42)
Annet (hva?)	7 %	2 %	4 % (-)
Skoleeier har ikke bidratt foreløpig, men planlegger kompetanseutvikling	3 %	2 %	2 % (1)
Antall (N)	48	75	123

Også for skoleeierne gjelder det at deltakelse i «Vurdering for læring» har betydning for aktivitetsnivået. Uten unntak er andelen som krysser av for de ulike tiltakene høyest for de skoleeierne som er med i programmet og størst er forskjellen for utviklingsarbeid om vurdering. I høyre kolonne finner vi tallene fra høsten 2010 i parentes. Vi ser av høyre kolonne i tabell 7.12 at det har vært en betydelig økning når det gjelder felles lokalt arbeid med læreplaner og også en viss økning for utviklingsarbeid. Det er særlig

det generelt høyere aktivitetsnivået hos skoleeiere som er med i «Vurdering for læring» som bidrar til dette. Det er spesifisert i vedlegg 7A hva som ligger bak «Annet».

Skolene er spurt om hva som er skoleledelsens bidrag til kompetanseutvikling innenfor vurderingsfeltet. Her viser det seg at svarene for hele utvalget sett under ett er nesten identiske med det vi fant høsten 2010 (tabell 7.13). Tiltak som skjuler seg bak kategorien «Annet» finnes i vedlegg 7B.

Tabell 7.13 På hvilken måte bidrar skoleledelsen til at skolen videreutvikler sin kompetanse i vurdering? Tall fra høsten 2010 i parentes for alle skoler. Etter om skolen deltar i «Vurdering for læring» eller ikke.

	Deltar, sikker status	Deltar, usikker status	Deltar ikke	Alle
Gjennom utviklingsarbeid om vurdering	92 %	78 %	73 %	79 % (77)
Gjennom kursing av lærere utenfor skolen	74 %	65 %	58 %	63 % (65)
Gjennom å arrangere felles lokalt arbeid med læreplaner	48 %	65 %	49 %	51 % (54)
Gjennom å tilby foredrag om vurdering på skolen	54 %	49 %	35 %	42 % (41)
Gjennom å legge til rette for samarbeid med andre skoler	47 %	40 %	33 %	38 % (41)
Annet (hva?)	2 %	2 %	6 %	4 % (-)
Skoleledelsen har Ikke bidratt foreløpig, men planlegger kompetanseutvikling	1 %	0 %	4 %	3 % (2)
Antall (N)	201	82	384	667

Det er en betydelig forskjell mellom skoler som er med i «Vurdering for læring» og andre skoler, både når det gjelder andelen av skolene som utfører utviklingsarbeid, kurser lærere utenom skolen, tilbyr foredrag om vurdering på skolen og legger til rette for samarbeid med andre skoler. Samtidig er det langt fra slik at skoler som ikke deltar i satsingen ikke har fokus på vurderingsarbeidet. Det som ligger bak «Annet» er dokumentert i vedlegg 7C.

7.5 Holdninger til vurdering

Vi har tatt med to utsagn om vurdering som skolene og skoleeierne er bedt om å ta stilling til. Lignende utsagn, men ikke med helt samme ordlyd, er også med i tidligere undersøkelser. De to utsagnene lyder slik:

- Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør vurderes for seg, og ikke være en del av grunnlaget for vurdering av elevenes kompetanse i fag
- Et godt vurderingssystem skiller klart mellom elevenes læringsprosess og deres faglige kompetanse

Tabell 7.14 viser hvordan skoler i og utenfor «Vurdering for læring» tar stilling til det første utsagnet. Litt over 60 prosent er enig i utsagnet og flest er litt enig. Det er ingen forskjell av betydning mellom skoler som er i eller utenfor «Vurdering for læring», selv om vi ser at det er litt flere som er litt uenige og tilsvarende færre litt enige blant skoler med uklar status.

Når til sammen 39 prosent av skolene er uenig i utsagnet, krever det en kommentar. Vurderingsforskriftens § 3.2 sier følgende: «Grunnlaget for vurdering i fag er dei samla kompetansemåla i læreplanane for fag slik dei er fastsette i læreplanverket, jf. § 1-1 eller 1-3». Hvis alle tok utgangspunkt i forskriften når de tok stilling til utsagnet, og bare i den, skulle alle være helt enig i utsagnet. Når det ikke er slik, er det minst to mulige tolkninger av det, enten at skolene ikke kjenner forskriften godt nok, eller at de ikke er fullt ut enig i det den faktisk sier. Vi har også sett på om det er noen forskjeller når vi skiller mellom ulike skoleslag, men finner ikke slike forskjeller (ikke vist i egen tabell).

Tabell 7.14 Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør vurderes for seg, og ikke være en del av grunnlaget for vurdering av elevenes kompetanse i fag. Skolenes svar etter om de deltar i «Vurdering for læring».

	Skolen deltar, sikker status	Skolen deltar, usikker status	Skolen deltar ikke	Alle
Helt uenig	17 %	18 %	15 %	16 %
Litt uenig	18 %	30 %	23 %	23 %
Litt enig	37 %	26 %	35 %	34 %
Helt enig	29 %	26 %	27 %	27 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	199	82	378	659

Høsten 2010 ble skoler og skoleeiere bedt om å ta stilling til dette utsagnet: «Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør telle med som en viktig del av vurderingen av elevens kompetanse i fag». Dette var flertallet av skolene enig i; 72 prosent av barneskolene, 61 prosent av 1-10 skolene, 55 prosent av ungdomsskolene og 69 prosent av de videregående skolene (Vibe 2010:46). Utsagnet er formulert med omvendt retning i forhold til det vi nå har brukt. Høsten 2010 var dermed et klart flertall av skolene enig et utsagn som strengt tolket er i konflikt med vurderingsforskriften. Nå er dette flertallet snudd, slik at flertallet kan tolkes som å være enig i forskriften. Om det er omformuleringen av utsagnet med ny retning og flere presiseringer som er årsaken til dette, eller om det har funnet sted en reell holdningsendring, er det vanskelig å si noe om. Uansett er det fortsatt slik at en betydelig andel av skolene er uenig i et utsagn som kan sies å være i klar overensstemmelse med det forskriften faktisk sier om grunnlaget for vurdering i fag.

Tabell 7.15 Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør vurderes for seg, og ikke være en del av grunnlaget for vurdering av elevenes kompetanse i fag. Skoleeierne svar etter om de deltar i «Vurdering for læring».

	Skoleeier deltar	Skoleeier deltar ikke	Alle
Helt uenig	11 %	8 %	9 %
Litt uenig	11 %	19 %	16 %
Litt enig	36 %	43 %	40 %
Helt enig	43 %	30 %	35 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	47	74	121

Skoleeierne er i større grad enig i utsagnet enn skolene (tabell 7.15). Heller ikke her finner vi noen forskjell av betydning mellom skoleeiere i og utenfor «Vurdering for læring». Da skoleeierne høsten 2010 ble bedt om å ta stilling til utsagnet «Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør telle med som en viktig del av vurderingen av elevens kompetanse i fag», var 66 prosent av kommunene og åtte av 18 fylkeskommuner enig. For kommunenes del har dermed flertallet snudd, som for skolene. Når vi skiller mellom kommuner etter størrelse og type, finner vi ingen forskjell av betydning i samlet andel som er enig eller uenig. Likevel er det en klar tendens til at fylkeskommunene og de større kommunene i større grad er helt enig i utsagnet enn de mellomstore og mindre kommunene (ikke vist i tabell).

Tabell 7.16 viser svarfordelingen for det andre utsagnet. Mønsteret er det samme, men vi ser at skolene i større grad er enig i dette utsagnet. Egentlig sier de to utsagnene omtrent det samme. Det ene framhever innsats og aktivitet, det andre legger vekt på læringsprosess, og dette settes i begge utsagn opp mot faglig kompetanse. Det ser heller ikke her ut til å ha noen vesentlig betydning om skolen deltar i «Vurdering for læring» eller ikke og det er heller ingen forskjell av betydning etter skoleslag (ikke vist i egen tabell).

Tabell 7.16 Et godt vurderingssystem skiller klart mellom elevenes læringsprosess og deres faglige kompetanse. Skolenes svar etter om de deltar i «Vurdering for læring».

	Skolen deltar, sikker status	Skolen deltar, usikker status	Skolen deltar ikke	Alle
Helt uenig	9 %	6 %	8 %	8 %
Litt uenig	15 %	30 %	19 %	19 %
Litt enig	38 %	33 %	42 %	40 %
Helt enig	37 %	30 %	31 %	33 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	201	82	377	660

Tabell 7.17 Et godt vurderingssystem skiller klart mellom elevenes læringsprosess og deres faglige kompetanse. Skoleeierne svar etter om de deltar i «Vurdering for læring».

	Skoleeier deltar	Skoleeier deltar ikke	Alle
Helt uenig	13 %	4 %	7 %
Litt uenig	15 %	16 %	16 %
Litt enig	30 %	38 %	35 %
Helt enig	43 %	42 %	42 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	47	74	121

Skoleeierne er, som skolene, i større grad enig i det andre utsagnet enn det første (tabell 7.17). Vi finner heller ikke her noen forskjell av betydning mellom skoleeiere som deltar i «Vurdering for læring» og de som ikke gjør det. Det er imidlertid også her en klar tendens til at fylkeskommuner og større kommuner i større grad er enig i utsagnet enn mellomstore og små kommuner.

7.6 Oppsummering

43 prosent av skolene i undersøkelsen og en tilsvarende høy andel av kommunene er med i den nasjonale satsingen «Vurdering for læring». Fordi det ikke er fullt samsvar mellom hva skoler og kommuner oppgir om sin deltakelse og det Utdanningsdirektoratets oversikter viser, har vi delt utvalget av skoler inn i tre; skoler vi vet er med i satsingen (30 prosent), skoler vi er usikre på om er med (12 prosent) og skoler som ikke er med (58 prosent).

81 prosent av skolene oppfatter skoleeier som en pådriver for å utvikle vurderingspraksis ved skolene. For de skolene vi vet er med i «Vurdering for læring» er andelen 93 prosent, mens den er 74 prosent for skoler som ikke er med. Siden høsten 2010 har det vært en økning i andelen for skolene sett under ett på 11 prosentpoeng. Der både skole og skoleeier er med i satsingen oppfatter 93 prosent av skolene skoleeier som en pådriver, mens andelen er 68 prosent der verken skole eller skoleeier deltar. 92 prosent av skoleeierne mener de selv er en pådriver i arbeidet for å utvikle vurderingspraksis.

70 prosent av skolelederne 55 prosent av skoleeierne mener at det i stor grad diskuteres på skolene på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene, mens 58 prosent av skolelederne og 49 prosent av skoleeierne mener at tilbakemeldingene elevene får bidrar til at de lærer bedre og når målene. Over tid er det flere som legger vekt på betydningen lærernes vurderingspraksis har for elevenes læring.

Det er en liten, men systematisk forskjell mellom skoler som er med i satsingen «Vurdering for læring» og de som ikke er med når det gjelder hva de rapporterer om vurderingspraksisen ved skolene. Tydeligst kommer dette til uttrykk når det gjelder om det diskuteres på hvilken måte lærernes vurderingspraksis kan hjelpe elevene i å lære bedre og å nå målene og om det diskuteres på skolen

hva lærerne legger vekt på i vurderingen i fag. Dette er eksempler på temaer som diskuteres litt mer på skoler som er med i satsingen enn på andre skoler.

Mens 81 prosent av skolene som er med i «Vurdering for læring» svarer at skoleeier bidrar til at skolene videreutvikler sin vurderingskompetanse gjennom å drive utviklingsarbeid om vurdering, gjelder dette 53 prosent av skolene som ikke er med i satsingen. Selv om det er en betydelig forskjell mellom skoler om er med og de som ikke er med, betyr dette at det generelt er et sterkt fokus på vurderingsfeltet i norsk skole og at «Vurdering for læring» har bidratt til å øke dette fokuset ytterligere.

Skoler og skoleeiere er bedt om å ta stilling til to utsagn som kan relateres til vurderingsforskriften: «Elevenes innsats og aktivitet i klasserommet bør vurderes for seg, og ikke være en del av grunnlaget for vurdering av elevenes kompetanse i fag» og «Et godt vurderingssystem skiller klart mellom elevenes læringsprosess og deres faglige kompetanse». Et flertall både blant skoler og skoleeiere er enige i utsagnene. Enigheten er større blant skoleeiere enn blant skoler, og større for det andre utsagnet enn for det første. Det er likevel slik at betydelig mindretall av skolene, samt mange små og mellomstore kommuner, er uenig i utsagnene, omtrent 40 prosent av skolene når det gjelder det første utsagnet og 27 prosent for det andre. Det er minst to tolkninger av dette; en del skoler og skoleeiere kjenner ikke vurderingsforskriften godt nok, eller de er uenig i den og mener at også andre forhold enn kompetansemålene i fag, som innsats og læringsprosess, bør telle med i vurderingen i fag.

8 Svømmekampanjen 2011

Våren 2011 ga Kunnskapsdepartementet, Norges Svømmeforbund og Norges Livredningsselskap alle elever på 4. trinn tilbud om gratis svømmemerker. Svømmeknappen ble gitt til elever som kunne svømme 200 meter, og Livbøye bronse ble gitt til elever som har ferdigheter i svømming og selvberging. Kampanjen skulle rette økt oppmerksomhet mot svømmeopplæringen. Her ønsker vi å vite mer om hvordan kampanjen ble fulgt opp av skolene og hvor mange elever som nådde kompetansemålet.

8.1 30 prosent av skolene deltok i kampanjen

Denne delen av undersøkelsen gjelder bare skoler som har elever på fjerde årstrinn, ettersom dette er målgruppen for Svømmekampanjen 2011. Av tabell 8.1 framgår det at 30 prosent av skolene deltok i kampanjen, 44 prosent kjente til kampanjen, men deltok ikke, mens 26 prosent ikke kjente til kampanjen.

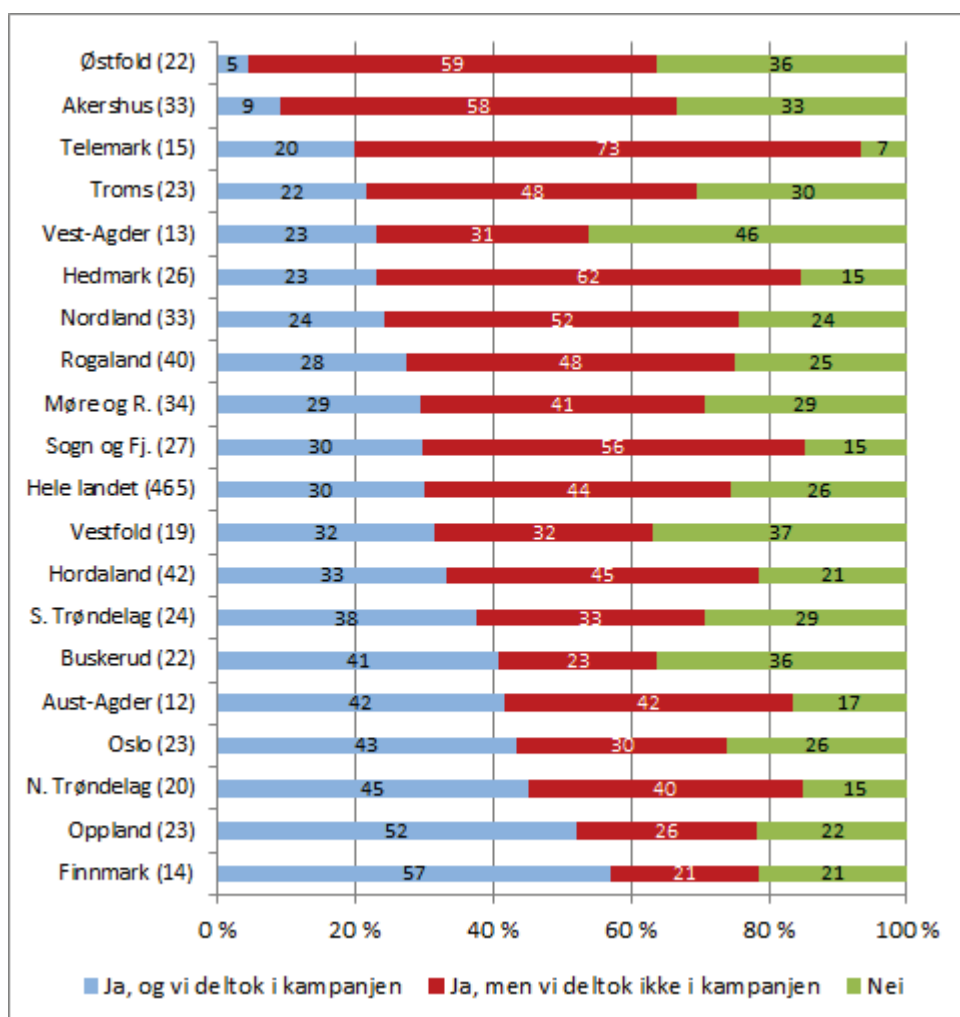
Tabell 8.1 Er din skole kjent med Svømmekampanjen 2011 og deltok den i kampanjen? Etter skolestørrelse

	De minste	De mellom- store	De største	Alle
Ja, og vi deltok i kampanjen	34 %	28 %	29 %	30 %
Ja, men vi deltok ikke i kampanjen	45 %	46 %	40 %	44 %
Nei	21 %	26 %	31 %	26 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall	151	198	116	465

At så mange skoler ikke kjenner til kampanjen et år etter at den ble lansert, synes påfallende. Vi ser av tabellen at kjennskapen til kampanjen synker med skolestørrelse, og forskjellen mellom de minste og de største skolene er statistisk signifikant. Vi må likevel spørre oss om dette kan være reelt. Kan det være slik at dette er et tema som i større grad delegeres på store skoler enn på små, slik at skoleleder ikke kjenner til kampanjen, mens kroppsøvingsansvarlig gjør det? Vi har ikke noen mulighet til å kontrollere denne hypotesen. Vi finner ellers ingen forskjeller av betydning mellom skoler i ulike landsdeler eller mellom barneskoler og 1-10 skoler.

Det vi derimot finner er betydelige fylkesvise forskjeller, slik det framgår av figur 8.1. Vi må selvsagt med en gang ta forbehold for at dette er en utvalgsundersøkelse og at tallgrunnlaget blir lite når vi bryter ned på fylkene enkeltvis. Antallet skoler som ligger til grunn i hvert fylke finnes i parentes etter fylkesnavnet i figuren. Variasjonen er likevel betydelig, selv med dette forbeholdet, Bare én av 22 skoler i Østfold deltok, mot åtte av 14 i Finnmark. Selv i folkerike fylker der vi har med relativt mange skoler er det store forskjeller. Bare tre av 33 deltok i Akershus, mot 14 av 42 i Hordaland, ni av 24 i Sør-Trøndelag og ti av 23 i Oslo. Forskjellen mellom de to mindre fylkene Oppland og Troms er også påtakelig. Begge fylkene

har 23 skoler i undersøkelsen. I Oppland deltok 12 og i Troms bare fem. Selv med et så lite tallgrunnlag er dette en statistisk signifikant forskjell, og det er også forskjellen mellom Oppland og nabofylket Hedmark, på samme måte som forskjellen mellom Akershus på den ene siden og Oslo, Hordaland og Sør-Trøndelag på den andre.

Figur 8.1 Er din skole kjent med Svømmekampanjen 2011 og deltok den i kampanjen? Etter fylke.

Forskjeller mellom fylkene i hvor mange skoler som har deltatt i kampanjen er betydelig, og det gjelder også forskjellen i hvor mange som ikke er kjent med kampanjen. I Telemark gjelder dette bare én av femten skoler, mot seks av 13 i Vest-Agder, altså nesten halvparten.

8.2 Mangel på svømmebasseng er viktigste grunn til ikke å delta

De skolene som kjente til Svømmekampanjen 2011, mens som ikke deltok, utgjør 44 prosent av alle skolene. De ble bedt om å begrunne dette nærmere og kunne da gi tre hovedbegrunnelser. Hvis ingen av dem passet eller var utfyllende, kunne skolen oppgi andre grunner og spesifisere dette nærmere. 43 prosent oppga mangel på tilgjengelig svømmehall i perioden, 16 prosent oppga at svømming ikke sto på timeplanen og 5 prosent oppga mangel på lærere med godkjent sikkerhetskurs. I tillegg var det 34 prosent som oppga andre grunner, mens 11 prosent av de som kjente til kampanjen, men ikke deltok, ikke oppga noen grunn for dette. Da vi undersøkte de grunnene som ble spesifisert som «annet», så vi at mange av disse passet inn i de tre faste svarkategoriene. Den endelige svarfordelingen ble dermed slik det framgår av tabell 8.2.

Nesten halvparten av de skolene som kjente til kampanjen, men som ikke deltok, oppga mangel på svømmebasseng som årsak. 16 prosent pekte på at svømming ikke sto på timeplanen, mens 11

prosent er plassert i ettetid i en egen kategori vi har valgt å kalle «eget opplegg». Dette betyr at de har innarbeidete rutiner for å gjennomføre svømmeundervisning der svømmekampanjen ikke passer inn. Fem prosent krysset av for at de manglet lærere med godkjent sikkerhetskurs. Endelig har vi laget en egen kategori for de som oppgir at de bevisst ikke har prioritert dette og som omfatter fire prosent. Fortsatt finnes en betydelig restkategori av andre begrunnelser som til sammen omfatter 17 prosent. Disse er spesifisert nærmere i et eget vedlegg (vedlegg 8A). Ofte er dette bare en bekreftelse på at de har besluttet ikke å delta. 11 prosent har ikke oppgitt noen grunn for at de ikke deltok. Noen skoler har krysset av for flere begrunnelser slik at summen overstiger 100 prosent.

Tabell 8.2 Hvorfor deltok ikke skolen i Svømmekampanjen 2011?

Hvorfor deltok ikke skolen i Svømmekampanjen 2011?	
Mangel på tilgjengelig svømmebasseng i perioden	45 %
Svømming sto ikke på timeplanen i denne perioden	16 %
Eget opplegg	11 %
Mangel på lærere med godkjent sikkerhetskurs (kompetansebevis)	5 %
Ikke prioritert	4 %
Annet (oppgi hva)	17 %
Ikke begrunnet	11 %
Sum	108 %
Antall (N)	206

8.3 Over 13000 elever tok Svømmeknappen eller Livbøye bronse

De skolene som var med i Svømmekampanjen 2011 har oppgitt omtrent hvor stor andel av elevene på 4. årstrinn som deltok i kampanjen og som fikk utdelt Svømmeknappen eller Livbøye bronse.

Tabell 8.3 Andel av elevene på 4. årstrinn som deltok i kampanjen og fullførte

Omtrent hvor mange av elevene på 4. årstrinn deltok i kampanjen og fikk utdelt Svømmeknappen eller Livbøye bronse? Gi et prosentvis anslag.	
Ingen	7 %
25 til 50 prosent	12 %
55 til 75 prosent	15 %
80 til 95 prosent	35 %
Alle	31 %
Sum	100 %
Antall (N)	137

Ved en av tre skoler som deltok, fullførte alle elevene og mottok bevis på oppnådd kompetanse. I omtrent like mange skoler fullførte mellom 80 og 95 prosent. Bare ved noen ganske få skoler var det ingen elever som fullførte. Ved å koble til informasjon fra GSI om elevtall ved skolene, har vi beregnet et faktisk tall for hvor mange som fullførte ved hver enkelt skole (tabell 8.4).

Tabell 8.4 Beregnet antall elever ved 137 skoler som fikk utdelt kompetansebevis

Omtrent hvor mange av elevene på 4. årstrinn deltok i kampanjen og fikk utdelt Svømmeknappen eller Livbøye bronse?	
Ingen	7 %
En til ni	29 %
10 til 19	26 %
20 til 39	21 %
40 og flere	17 %
Sum	100 %
Gjennomsnitt	20,2
Sum elever med kompetanse	2776
Antall (N)	137

Ved hver av skolene som deltok fullførte i gjennomsnitt 20 elever opplæringen og fikk utdelt Svømmeknappen eller Livbøye bronse. Ved de 137 skolene vi har opplysninger fra, oppnådde dermed i alt 2776 elever slik kompetanse. Disse skolene har i alt 3662 elever på fjerde trinn, og det betyr at tre av fire elever ved skolene som deltok nådde kompetansemålet. I hele landet er det 2386 skoler med til sammen 58.475 elever på fjerde årstrinn. Vi har tidligere vist (tabell 8.1) at 30 prosent av skoler med elever på dette årstrinnet deltok i svømmekampanjen 2011. Dette tilsvarer 716 skoler. Hvis tre fjerdedeler av elevene på fjerde trinn ved disse skolene fullførte opplæringen og fikk bevis på oppnådd kompetanse, tilsvarer dette omtrent 13.300 elever på landsbasis, eller 23 prosent av elevene på fjerde årstrinn.

De skolene som deltok i Svømmekampanjen er spurt om kampanjen har bidratt til økt fokus på svømmeopplæringen. Tabell 8.5 viser at dette i liten grad er tilfelle.

Tabell 8.5 I hvilken grad har kampanjen bidratt til økt fokus på svømmeopplæringen på skolen?

I hvilken grad har kampanjen bidratt til økt fokus på svømmeopplæringen på skolen?	
Fokus er ikke endret	38 %
Fokus er i liten grad endret	48 %
Fokus er i stor grad endret	14 %
Sum	100 %
Antall (N)	137

8.4 Uklarhet om mottak av pakke med læremidler

I forbindelse med Svømmekampanjen 2011 ble det sendt ut en pakke fra Norges Livredningsselskap med læremidler til alle skoler med elever på fjerde årstrinn. Skolene er spurt om de har mottatt pakken og eventuelt brukt det tilsendte materialet.

Tabell 8.6 Norges Livredningsselskap sendte våren 2011 en pakke med læremidler til alle skoler med elever på 4. trinn. Pakken inneholdt lærebøker etc som kan brukes i svømmeopplæringen. Har skolen benyttet dette materialet i opplæringen?

	Er din skole kjent med Svømmekampanjen 2011?			
	Ja, og vi deltok i kampanjen	Ja, men vi deltok ikke i kampanjen	Nei	Alle
Har mottatt pakken og brukt materialet	49 %	29 %	12 %	30 %
Mottatt pakken, men ikke brukt materialet	7 %	17 %	8 %	12 %
Har ikke mottatt pakken	14 %	19 %	23 %	19 %
Vet ikke	31 %	35 %	57 %	39 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	136	203	115	454

Det mest slående ved tabell 8.6 er den høye andelen av skolene som krysser av for «vet ikke», hele 39 prosent. Dette kan tyde på at skoleleder i stor grad delegerer organisering og beslutninger rundt denne typen opplæring. Selv der hvor skolene har deltatt i kampanjen svarer 31 prosent at de ikke kjenner til om skolen har mottatt en pakke med opplæringsmidler. 19 prosent av skolene mener de ikke har mottatt pakken. Siden den skal være sendt til alle skoler med elever på fjerde årstrinn, må dette enten bety at livredningsselskapet ikke har hatt god nok kontaktinformasjon, eller at pakken har nådd skolen uten at skoleleder er klar over det. Mange kommuner har dessuten et sentralt postmottak som også omfatter skolene, så en tredje mulighet er at pakken har blitt liggende der. Når nesten 60 prosent av skolene mener at de enten ikke har mottatt pakken eller ikke vet om de har mottatt den, er det likevel

noe med distribusjonen og informasjonsflyten som ikke har fungert helt tilfredsstillende i dette tilfellet. Selv blant skoler som deltok i kampanjen kan bare halvparten bekrefte at de har mottatt pakken og brukt materiellet.

Tabell 8.7 Norges Svømmeforbund oppfordret skolene til å registrere seg på kampanjesiden www.skolesvommen.no. Kampanjesidene inneholdt timeopplegg, videoer og annet kampanjemateriell. Har skolen registrert seg på svømmeforbundet sine kampanjesider og benyttet kampanjemateriellet?

	Er din skole kjent med Svømmekampanjen 2011?			
	Ja, og vi deltok i kampanjen	Ja, men vi deltok ikke i kampanjen	Nei	Alle
Ja	24 %	3 %	0 %	9 %
Nei	29 %	59 %	48 %	47 %
Vet ikke	48 %	38 %	52 %	44 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	136	203	116	455

Bare ni prosent av skolene kan bekrefte at de har registrert seg på svømmeforbundets kampanjeside og benyttet materiellet som ligger der, mens 44 prosent av skolelederne ikke kan gjøre rede for dette. Selv blant skolene som deltok i kampanjen, krysser halvparten av for «Vet ikke», mens en av fire har registrert seg og benyttet sidene. Når «vet-ikke» andelen er så høy selv i denne gruppa, er det grunn til å tro at i hvert fall en del skoleledere ikke har innhentet informasjon fra fagansvarlig om spørsmålet. Samtidig oppga nesten alle skolene som deltok hvor stor andel av elevene som nådde kompetansemålene for kampanjen, så uklareheten ved skolene både rundt påmelding på kampanjesidene og mottak av pakken med læremidler er nok reell.

Skolene er til slutt gitt en anledning til å nevne andre tiltak som kan være egnet til å øke fokus på svømmeopplæringen. Dette er samlet i et eget vedlegg (vedlegg 8B). Av temaer som går igjen er foruten tilgang til svømmebasseng, problemet med transport og finansiering av opplæringen. Enkelte skoler forteller at situasjonen i deres kommune er svært tilfredsstillende.

8.5 Oppsummering

30 prosent av skoler med elever på fjerde årstrinn deltok i Svømmekampanjen 2011, 44 prosent kjenner til kampanjen, men deltok ikke, mens en av fire skoler ikke kjenner til kampanjen. Det er store fylkesvise forskjeller i hvor mange skoler som har deltatt. Østfold og Akershus ligger på bunnen, mens Finnmark og Oppland har høye andeler som deltok.

Mangel på svømmebasseng er den viktigste årsaken til at skoler som kjenner til kampanjen ikke deltok, og nesten halvparten av disse skolene oppgir dette som grunn. 16 prosent oppga at svømming ikke sto på timeplanen i den aktuelle perioden, mens 11 prosent oppgir at de har et eget opplegg for svømmeopplæring som ikke gjør det naturlig å delta i kampanjen.

En beregning som er foretatt på grunnlag av opplysningene fra de 137 skolene i undersøkelsen som deltok i kampanjen, viser at det på landsbasis var over 13.000 elever på fjerde årstrinn som deltok og fikk svømmeopplæring og oppnådde kompetansemålet, enten ved å motta Svømmeknappen eller Livbøye bronse.

Norges Livredningsselskap sendte i forbindelse med kampanjen ut en pakke med læremidler til skolene. 30 prosent bekrefter å ha mottatt pakken og brukt innholdet, mens 39 prosent ikke vet om de har mottatt pakken og 19 prosent svarer at de ikke har mottatt pakken. Det er uklart om dette er reelt eller om svarene skyldes dårlig kommunikasjon internt på skolen.

Bare ni prosent av skolene har registrert seg på nettsiden for kampanjen og brukt materiell derfra, men her er det hele 44 prosent som svarer «vet ikke» på spørsmålet. Igjen er det usikkert om dette kan skyldes manglende intern kommunikasjon på skolen mellom skoleleder og fagansvarlig.

9 Organisering i fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram

I 2010 ble læreplanene i fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram revidert og gjort mer yrkesrelevante. En ny bestemmelse i Opplæringslova § 1-3 trådte i kraft fra 1.august 2010. I denne slås det fast at "Opplæringa i fellesfagene skal vere tilpassa dei ulike utdanningsprogramma". Yrkesrettingen av fellesfagene skal gjøre undervisningen mer relevant og motiverende for elever på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det er behov for kunnskap om hvordan forskriftsendringen blir fulgt opp av skoler og skoleeiere og om det er behov for mer veiledningsmateriell om yrkesretting av disse fagene.

9.1 Forskriftsendringen følges opp i vekslende grad

16 fylkeskommuner har besvart et generelt, innledende spørsmål om hvordan de følger opp forskriftsendringen om tilpassingen av fellesfagene. Det viser seg at det er en betydelig spredning i svarene.

Tabell 9.1 Oppfølging av forskriftsendringen på fylkesnivå

Hvordan vil skoleeier beskrive sin oppfølging av den aktuelle forskriftsendringen fra 1. august 2010? I hvilken grad har fylkeskommunen iverksatt tiltak rettet mot skolene i fylket i etterkant av forskriftsendringen?

I liten grad	5
I noen grad	8
I stor grad	3
Sum	16

Fem av 16 fylkeskommuner svarer at de i liten grad har fulgt opp forskriftsendringen, tre at de i stor grad har gjort dette, mens de resterende åtte mener de i noen grad har fulgt opp endringen.

De videregående skolene med yrkesfaglige utdanningsprogram er stilt et litt annet innledende generelt spørsmål, som likevel kan ses i lys av spørsmålet til skoleeierne i tabell 9.1. Av tabell 9.2 framgår det at de aller fleste av skolene har tatt organisatoriske grep for å tilpasse opplæringen i fellesfagene, men de færreste i stor grad. Forskjellen mellom rene yrkesfaglige og kombinerte skoler er ikke statistisk signifikant. Det er heller ingen forskjell mellom skoler med få og mange utdanningsprogram eller små og store skoler (ikke vist i egen tabell).

Tabell 9.2 I hvilken grad har skolen tatt organisatoriske/strukturelle grep for å tilpasse opplæringen i fellesfagene til utdanningsprogrammet?

	Ren yrkesfag	Kombinert	Alle
I liten grad	6 %	13 %	11 %
I noen grad	71 %	69 %	69 %
I stor grad	24 %	19 %	20 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	17	54	71

Er det noen sammenheng mellom hvordan skoleeier og skoler svarer på disse innledende generelle spørsmålene? Tabell 9.3 viser at de skolene som har en skoleeier som i noen eller stor grad har rettet tiltak mot skolene, i litt større grad enn andre skoler selv har tatt organisatoriske eller strukturelle grep for å tilpasse opplæringen i fellesfagene til utdanningsprogrammet. Forskjellen i andel som svarer «i stor grad» er statistisk signifikant.

Tabell 9.3 Sammenheng mellom fylkeskommunenes og skolenes svar i spørsmål om tiltak.

I hvilken grad har skolen tatt organisatoriske/strukturelle grep?	I hvilken grad har fylkeskommunen iverksatt tiltak rettet mot skolene i fylket?		
	I liten grad	I noen eller stor grad	Alle skoler
I liten grad	15 %	8 %	11 %
I noen grad	77 %	65 %	70 %
I stor grad	8 %	27 %	19 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	26	37	63

Skolene har svart på et eget spørsmål om deres kjennskap til forskriftsendringen. Tre av fire skoler mener at de i stor grad kjenner endringen, mens en av fire svarer «i noen grad». Ingen skoler mener at endringen i liten grad er kjent ved skolen. Det er ingen signifikant forskjell mellom skoleslagene.

Tabell 9.4 Hvordan vil skoleleder beskrive skolens kjennskap til nytt punkt § 1-3 i forskrift til Opplæringslova som ble tilføyd 1.august 2010 «Opplæringa i fellesfagene skal være tilpassa dei ulike utdanningsprogramma». I hvilken grad er skolen kjent med forskriftsendringen?

	Ren yrkesfag	Kombinert	Alle
I liten grad	0 %	0 %	0 %
I noen grad	18 %	26 %	24 %
I stor grad	82 %	74 %	76 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	17	54	71

9.2 Tiltak for oppfølging av forskriftsendringen

Skolene har tatt stilling til fire utsagn som skal beskrive hvordan de har fulgt opp forskriftsendringen. Det første utsagnet gjelder om det er vanlig å slå sammen grupper av elever fra flere utdanningsprogram i fellesfagene. Dette ser bare i liten grad ut til å være aktuelt. Vi har undersøkt om skolestørrelse eller skoletype har noen betydning for svarene på dette spørsmålet, men finner ingen slik sammenheng.

Tabell 9.5 Fire utsagn om tiltak for oppfølging forskriftsendringen.

	Uenig	Delvis enig	Enig	Ubesvart	Sum	Antall (N)
Det er vanlig å slå sammen elever fra flere utdanningsprogram i felles grupper i undervisningen i fellesfag	63 %	23 %	13 %	1 %	100 %	71
Skolen legger til rette for samarbeid mellom faglærere i programfagene	0 %	15 %	83 %	1 %	100 %	71
Fellesfagene er i større grad tilpasset utdanningsprogrammet på Vg1 enn Vg2.	44 %	44 %	7 %	6 %	100 %	71
Fellesfagene er i større grad tilpasset utdanningsprogrammet på Vg2 enn Vg1.	51 %	32 %	7 %	10 %	100 %	71

Det andre utsagnet gjelder samarbeid mellom faglærere i programfagene. Det er stor enighet om at det legges til rette for dette. De to siste utsagnene spiller hverandre, ettersom de begge gjelder på hvilket trinn fellesfagene i størst grad er tilpasset utdanningsprogrammet. Svært få er enig i begge utsagn, mens fordelingen på de to øvrige svarkategoriene kan tyde på at fellesfagene i noe større grad er tilpasset utdanningsprogrammet på Vg1 enn på Vg2, siden litt flere er delvis enig i det første utsagnet og litt flere er uenig i det andre. Skoleeierne er spurt om de har fulgt opp forskriftsendringen i størst grad i forhold til Vg1 eller Vg2, eller om det ikke er noen forskjell i oppfølgingen. 14 av 16 skoleeiere svarer at det ikke er noen forskjell.

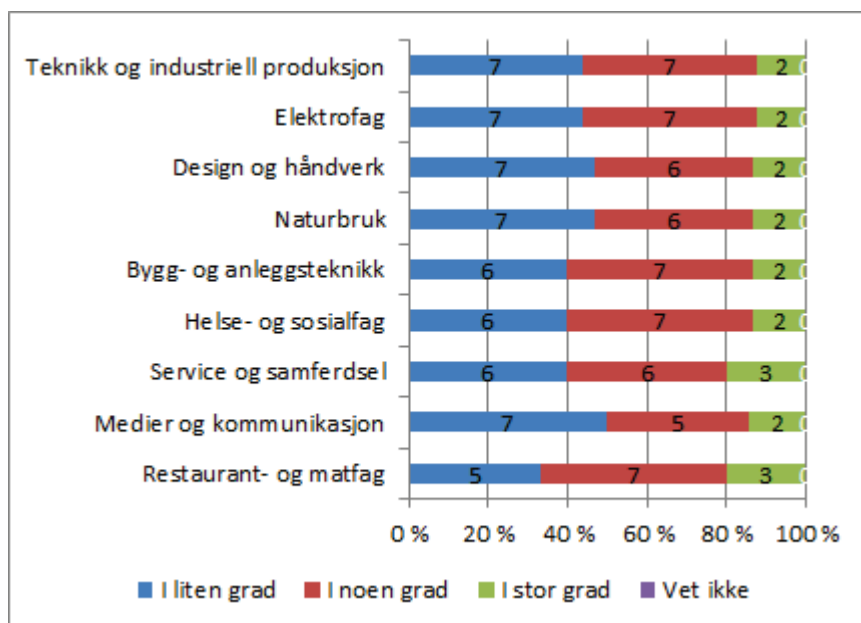
Skolene er også bedt om å beskrive eventuelle særskilte tiltak de har iverksatt etter 1.8.2010 som en oppfølging av forskriftsendringen og endringen i læreplanene. 24 skoler har gitt eksempler på dette, og det som særlig går igjen er samarbeid mellom programfaglærere og fellesfaglærere. Det andre utsagnet i tabell 9.5 gjelder samarbeid mellom faglærere i programfagene, som de aller fleste mener finner sted. Her legger skolene til at samarbeid mellom programfaglærere og fellesfaglærere også er aktuelt. I vedlegg 9A er det dokumentert eksempler på særskilte tiltak skolene har satt inn.

Tabell 9.6 Har skoleeier iverksatt særskilte tiltak etter 1.8.2010 som en oppfølging av forskriftsendringen og endringen i læreplanene?

	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Sum
Informasjons- og veiledningstiltak	7	6	3	16
Kompetanseheving	6	7	3	16
Opplæring gjennom nettverkssamlinger	3	10	3	16

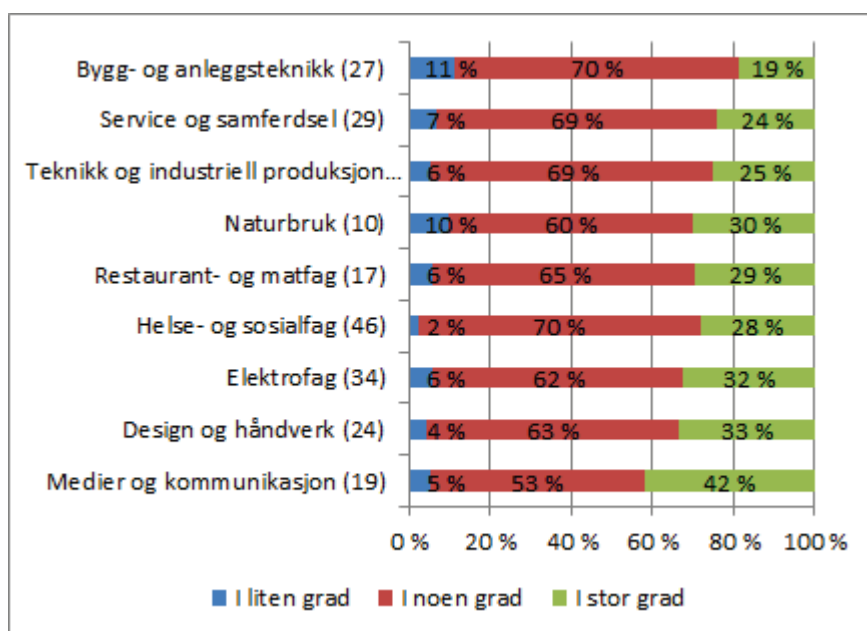
Skoleeierne ser ut til i noe større grad å ha iverksatt opplæringstiltak gjennom nettverkssamlinger enn informasjons- og veiledningstiltak og kompetanseheving. Nå er jo opplæring gjennom nettverkssamlinger også et kompetansehevingstiltak, noe som vanskeliggjør tolkningen av tabellen. Uansett kan vi slå fast at få krysser av for «I stor grad». For å undersøke om det er forskjeller mellom fylker, har vi laget en indeks av svarene på de tre spørsmålene ved å summere verdiene på hvert enkelt spørsmål, der «I liten grad» er 1, «I noen grad» 2 og «I stor grad» 3. Fylkeskommuner som har svart «i stor grad» på alle tre spørsmål vil dermed få en indeksverdi på ni, mens de som har svart «I liten grad» tre ganger får verdien tre. Vi finner at to fylkeskommuner har svart «I stor grad» på alle tre spørsmål, mens tre har svart «I liten grad» på alle spørsmål. Før øvrig er hele spekteret fra en til ni dekket. Dermed må det kunne sies å være betydelig forskjell mellom fylkeskommunene i hvilken grad de har iverksatt tiltak for å følge opp forskriftsendringen og endringen i læreplanene for fellesfagene.

Skoleeierne er også spurt om innenfor hvilke utdanningsprogram det er iverksatt tiltak. Figur 9.1 viser at det er helt marginale forskjeller på hvordan det svares for de ulike utdanningsprogrammene.

Figur 9.1 I hvilken grad har skoleeier iverksatt tiltak for programfag i de ulike utdanningsprogrammene? ⁶

Antallet fylkeskommuner som svarer «I liten grad» eller «I noen grad» varierer mellom 5 og 7, mens antallet som svarer «I stor grad» er to eller tre. Gjennomsnittsverdien når vi holder «Vet ikke» utenfor er mellom 1,6 og 1,9, altså litt svakere enn «I noen grad». Konklusjonene blir at det ikke har vært satt inn tiltak mot de enkelte utdanningsprogrammene i særlig stor utstrekning fra mange skoleeieres side.

Figur 9.2 I hvilken grad vurderer skoleleder at forskriftsendringen er fulgt opp for programfag innenfor de ulike utdanningsprogrammene?

Skolene har også besvart spørsmål om oppfølging innenfor de enkelte utdanningsprogrammene. Figur 9.2 viser at skolene i betydelig større grad enn skoleeierne mener at de har fulgt opp innenfor de enkelte utdanningsprogrammene. Her må det bemerkes at bare de skolene som har de enkelte

⁶ I spørreskjemaet var det innledende spørsmålet «I hvilken grad har skoleeier iverksatt tiltak for de ulike programfagene», mens det var navnene på utdanningsprogrammene som sto utenfor hvert enkelt delspørsmål. Mer presist skulle spørsmålet dermed ha vært: «I hvilken grad har skoleeier iverksatt tiltak for programfagene innenfor hvert utdanningsprogram».

utdanningsprogrammene, har besvart spørsmålet. Dermed vil tallene det er prosentuert på grunnlag av bli små. Antallet skoler er gjengitt i parentes etter navnet på utdanningsprogrammet i figur 9.2. Vi ser at det varierer fra ti skoler for Naturbruk til 46 for Helse- og sosialfag. Andelen som mener de har fulgt opp i stor grad varierer fra 19 prosent for Bygg- og anleggsteknikk til 42 prosent for Medier og kommunikasjon. Når vi her lager en gjennomsnittsverdi, varierer den mellom 2,07 og 2,37 med de to nevnte utdanningsprogrammene som ytterpunkter.

9.3 11 til 15 elever er vanligste gruppestørrelse

Skolene har svart på spørsmål om hva som er vanligste elevgruppestørrelse. Igjen er det slik at skolene bare kan svare for de utdanningsprogrammene de selv har. Vi ser av tabell 9.7 at antallet skoler varierer fra 9 for Naturbruk til 48 for Helse- og sosialfag.

Tabell 9.7 Hva er vanligste elevgruppestørrelse for programfag innenfor ulike utdanningsprogram?

	< 5	5-10	11-15	16-20	> 20	Sum	Gj.snitt	Antall (N)
Medier og kommunikasjon	0 %	6 %	72 %	17 %	6 %	100 %	3,22	18
Helse- og sosialfag	0 %	4 %	81 %	13 %	2 %	100 %	3,13	48
Elektrofag	0 %	6 %	88 %	6 %	0 %	100 %	3,00	33
Service og samferdsel	0 %	10 %	80 %	10 %	0 %	100 %	3,00	30
Design og håndverk	0 %	9 %	86 %	5 %	0 %	100 %	2,95	22
Teknikk og industriell produksjon	0 %	9 %	89 %	3 %	0 %	100 %	2,94	35
Bygg- og anleggsteknikk	0 %	14 %	82 %	4 %	0 %	100 %	2,89	28
Naturbruk	0 %	22 %	67 %	11 %	0 %	100 %	2,89	9
Restaurant- og matfag	0 %	29 %	71 %	0 %	0 %	100 %	2,71	17
Snitt for alle utd.program	0 %	10 %	82 %	8 %	1 %	100 %	2,99	240
Verdi for gj.snittsberegning	1	2	3	4	5			

Vi har her slått sammen alle svarene til et samlet gjennomsnittresultat for alle utdanningsprogram nederst i tabellen. Dermed kan vi sammenlikne på basis av 240 enheter. Det fremgår at 82 prosent har krysset av for 11 til 15 elever. Ingen har krysset av for elevgrupper på mindre enn fem. Tabell 9.7 viser at det er forskjeller mellom utdanningsprogrammene. Naturbruk og Restaurant- og matfag har flere små elevgrupper enn de øvrige utdanningsprogrammene, mens Medier og kommunikasjon og Helse- og sosialfag har flest store. Når vi beregner et gjennomsnitt, ser vi at det varierer fra 2,71 til 3,22. Her tilsvarer 3 11 til 15 elever, som er gjennomsnittet og det klart vanligste.

En tilsvarende oversikt som den som er vist for programfagene kan også lages for fellesfagene. Når det gjelder Matematikk Vg2 og samfunnsfagene, tilbys ikke disse ved alle skoler. Ubesvart og vet ikke må derfor holdes utenfor beregningen.

Tabell 9.8 Hva er vanligste elevgruppestørrelse for ulike fellesfag på Vg1 og Vg2?

	< 5	5-10	11-15	16-20	> 20	Sum	Gj.snitt	Antall (N)
Norsk Vg1	0 %	4 %	61 %	13 %	21 %	100 %	3,51	67
Norsk Vg2	0 %	6 %	49 %	19 %	26 %	100 %	3,66	68
Matematikk Vg1	0 %	7 %	60 %	13 %	19 %	100 %	3,44	68
Matematikk Vg2	0 %	8 %	48 %	21 %	23 %	100 %	3,58	48
Engelsk Vg1	0 %	4 %	62 %	13 %	21 %	100 %	3,50	68
Engelsk Vg2	0 %	6 %	46 %	22 %	26 %	100 %	3,68	65
Naturfag Vg1	0 %	4 %	59 %	18 %	19 %	100 %	3,51	68
Naturfag Vg2	0 %	7 %	50 %	19 %	24 %	100 %	3,60	42
Samfunnsfag Vg1	3 %	3 %	43 %	15 %	38 %	100 %	3,83	40
Samfunnsfag Vg2	0 %	5 %	33 %	25 %	37 %	100 %	3,94	63
Snitt for alle fellesfag	0 %	6 %	52 %	18 %	25 %	100 %	3,61	597
Verdi for gj.snittsberegning	1	2	3	4	5			

Vi ser av nederste rad i tabell 9.8 at 52 prosent av alle fellesfag har en gruppestørrelse på 11 til 15 elever, mens 18 prosent har 16 til 20 og 25 prosent har mer enn 20 elever. Elevgruppene er betydelig større i fellesfagene enn i programfagene. Det er variasjon mellom fellesfagene. De minste gruppene finner vi i matematikk på Vg1, men samfunnsfag har de største. Samtidig finner vi noen få små elevgrupper på samfunnsfag. Forskjellen mellom fellesfagene som har de største og de minste elevgruppene er omtrent den samme som vi fant for programfagene.

9.4 Økonomien er den største hindringen for å følge opp forskriftsendringen

Skoleledere og skoleeiere har tatt stilling til et utvalg av utsagn som gjelder hindringer for å følge opp forskriftsendringen om fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Det utsagnet som samler klart størst oppslutning er det som gjelder økonomien. 46 prosent er enig og 38 prosent delvis enig i at stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet. For de øvrige fem utsagnene er andelen som er enig betydelig lavere, og tre av dem er flertallet av skolene uenig i.

Tabell 9.9 Hva oppfatter skoleleder som de største utfordringene når det gjelder oppfølging av forskriftsendringen? Ta stilling til utsagnene nedenfor.

	Uenig	Delvis enig	Enig	Sum	Antall (N)
Stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet	16 %	38 %	46 %	100 %	68
Manglende samarbeid mellom fellesfaglærere og programfagslærere	21 %	67 %	12 %	100 %	66
Mangel på sentralt utarbeidet informasjons- og veiledningsmateriell knyttet til yrkesretting av fellesfagene gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen	36 %	45 %	19 %	100 %	67
Manglende kompetanse i staben gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen.	56 %	38 %	6 %	100 %	66
Organisatoriske forhold ved skolen gjør det vanskelig å tilpasse fellesfagene mot programområdet	58 %	34 %	7 %	100 %	67
Manglende oppfølging fra fylkeskommunen gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen	58 %	36 %	6 %	100 %	67

To av tre skoler er litt enig og 12 prosent helt enig i at manglende samarbeid mellom fellesfaglærere og programfagslærere er en utfordring. 45 prosent er litt enig og 19 prosent helt enig i at mangel på sentralt utarbeidet informasjons- og veiledningsmateriell knyttet til yrkesretting av fellesfagene gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen. For de tre siste utsagnene er svarfordelingen nærmest identisk, med mellom 56 og 58 prosent som er uenig. Dette gjelder at manglende kompetanse i staben gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen, at organisatoriske forhold ved skolen gjør det vanskelig å tilpasse fellesfagene mot programområdet og at manglende oppfølging fra fylkeskommunen gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen. Det siste utsagnet kan ikke knyttes til noe bestemt fylke. Til det er materialet for lite.

Vi har sett nærmere på om geografi, skolestørrelse eller skoletype har noen betydning for hvordan skolene svarer, stort sett med negativt resultat. Vi har også laget en indeks av alle seks utsagn, men det gir oss heller ingen forskjeller av betydning. For ett av utsagnene finner vi imidlertid en klar sammenheng med et bakgrunnsforhold, nemlig «Stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet». De mellomstore og store

skolene er i langt større grad enig i dette utsagnet enn de minste skolene (tabell 9.10). Forskjellen mellom de små på den ene siden og de mellomstore og store på den andre er klart statistisk signifikant.

Tabell 9.10 Stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet. Etter skolestørrelse.

	De minste	De mellomstore	De største	Alle
Uenig	35 %	5 %	13 %	16 %
Delvis enig	47 %	38 %	33 %	38 %
Enig	18 %	57 %	53 %	46 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	17	21	30	68

Den samme signifikante forskjellen finner vi mellom rene yrkesfaglige og kombinerte skoler, der de to skoleslagene har nærmest motsatt oppfatning.

Tabell 9.11 Stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet. Etter skoleslag.

	Ren yrkesfag	Kombinert	Alle
Uenig	35 %	10 %	16 %
Delvis enig	47 %	35 %	38 %
Enig	18 %	55 %	46 %
Sum	100 %	100 %	100 %
Antall (N)	17	51	68

Med et større utvalg skoler ville det ha vært mulig å se på skoleslag og skolestørrelse samtidig. Det finnes imidlertid bare en håndfull store rene yrkesfaglige skoler. Vi finner imidlertid at det er aller størst enighet om utsagnet ved mellomstore og store kombinerte skoler, mens færrest er enig ved de minste rene yrkesfaglige skolene.

Tabell 9.12 Hva oppfatter skoleeier som de største utfordringene når det gjelder oppfølging av forskriftsendringen? Ta stilling til utsagnene nedenfor.

	Uenig	Delvis enig	Enig	Sum
Stram økonomi gjør det vanskelig å etablere grupper av mindre størrelse hvor fellesfagene kan innrettes mot programområdet	3	8	5	16
Organisatoriske forhold, for eksempel tilgjengelig lærerkompetanse, gjør det vanskelig å tilpasse fellesfagene mot programområdet	3	9	4	16
Mangel på sentralt utarbeidet informasjons- og veiledningsmaterieell knyttet til yrkesretting av fellesfagene gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen	5	9	2	16
Manglende kompetanse ved skolene gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen	5	9	2	16

Fylkeskommunene har tatt stilling til fire utsagn som til dels dekker det samme som skolene er spurt om. Omtrent halvparten er delvis enig i utsagnene. Også blant skoleeierne er det de økonomiske hindringene som flest peker på, men forskjellen i svarmønstrene mellom de fire utsagnene er mindre enn hva vi så for skolene. Vi har laget en indeks som summerer svarene på de fire utsagnene. De 16 fylkene varierer mellom 1,25 og 2,5 på en slik indeks, der 1 er «Uenig» og 3 er «Enig». Ingen fylker ligger på ekstremverdiene.

Både skoler og skoleeiere er bedt om å skrive inn eksempler på andre utfordringer de står overfor i forbindelse med oppfølging av forskriftsendringen, eller kommentarer til noen av de utfordringene som er angitt tidligere i spørreskjemaet. Dette er dokumentert i vedlegg 9B og 9C. Samarbeidet mellom fellesfaglærere og programfaglærere og den økonomiske situasjonen bringes fram igjen av flere.

Skoleeierne er dessuten bedt om å presentere eksempel på et godt tiltak som svar på ambisjonen om å tilpasse undervisningen i fellesfagene til programområdet. Her nevnes blant annet Ny GIV, samarbeid mellom skoleeier og skole og yrkesrettingsprosjektet FYR (Fellesfag, Yrkesretting, Relevans). Se ellers vedlegg 9D for fullstendig dokumentasjon.

9.5 Oppsummering

Det er stor variasjon, både blant skoleeiere og skoler, i hvilken grad de følger opp forskriftsendringen om tilpassingen av fellesfagene. De skolene som har en skoleeier som i noen eller stor grad har rettet tiltak mot skolene, har i litt større grad enn andre skoler selv har tatt organisatoriske eller strukturelle grep for å tilpasse opplæringen i fellesfagene til utdanningsprogrammet.

Det enkelttiltaket ved skolene som flest har fulgt opp, er å legge til rette for samarbeid mellom faglærere i programfagene, noe 83 prosent peker på. Å slå sammen klasser fra flere utdanningsprogram er mindre aktuelt. Når skolene bes om å beskrive andre tiltak, er det samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere som framheves.

Det må kunne sies å være en betydelig forskjell mellom fylkeskommunene i hvilken grad de har iverksatt tiltak for å følge opp forskriftsendringen og endringen i læreplanene for fellesfagene. Det er derimot liten forskjell mellom utdanningsprogrammene når det gjelder i hvilken grad skoleeier har iverksatt tiltak. I skolene er det i noe større grad rettet tiltak mot Medier og kommunikasjon og Design og Håndverk enn mot Bygg- og anleggsteknikk og Service og samferdsel.

Vanlig gruppestørrelse i yrkesfagene er 11 til 15 elever. Den gjennomsnittlige gruppestørrelsen er imidlertid betydelig mindre i programfagene enn den er i fellesfagene.

Økonomien er den største hindringen for å følge opp forskriftsendringen om fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Skoler og skoleeiere er enig om dette. Store og mellomstore skoler og kombinerte skoler er særlig opptatt av økonomien, mens de små skolene og de rene yrkesfaglige skolene ikke tillegger dette samme vekt. Også manglende samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere er en utfordring mange steder, uavhengig av skolestørrelse og skoletype. Også mangel på sentralt utarbeidet informasjons- og veiledningsmaterieell knyttet til yrkesretting av fellesfagene gjør det vanskelig å følge opp forskriftsendringen.

10 Spesialundervisning og planlagt grunnkompetanse i videregående opplæring

Utdanningsdirektoratet har behov for mer kunnskap om fylkeskommunenes bruk av spesialundervisning i videregående opplæring. I dag finnes kun registerdata om de elevene som har enkeltvedtak om grunnkompetanse, og registreringene er ikke entydige. Dette gir ikke et riktig bilde av fylkeskommunenes ressursbruk til spesialundervisning. Elever med planlagt løp mot grunnkompetanse påvirker indikatorer brukt til vurdering av måloppnåelse i Ny GIV. Fylkeskommunene ble derfor bedt om å oppgi tall for skoleåret 2010-2011 og innværende år 2011-2012 når det gjelder spesialundervisning og planlagt grunnkompetanse.

10.1 Varierende kvalitet på data

Som ved en del tidligere anledninger der det har vært gjort forsøk på å innhente konkrete tall fra skoleeier for et bestemt saksområde, viste det seg også denne gangen at det er stor variasjon i kvaliteten på de opplysningene som blir gitt. Vi har fått opplysninger fra til sammen 15 av 19 fylkeskommuner, men ikke alle fylker har svart på alle spørsmålene, slik at vi baserer oss på informasjon fra mellom ti og 14. Fylkeskommunene ble bedt om å oppgi tall for følgende:

- Elever som gis tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT. For skoleårene 2010-2011 og 2011-2012.
 - a) Antall elever som tilrås enkeltvedtak som har blitt tatt opp gjennom inntak til særskilt prioritert utdanningsprogram
 - b) Antall elever som tilrås enkeltvedtak som tas opp gjennom ordinært inntak
 - Antall elever totalt dersom elevgruppene i a) og b) ikke kan skilles

I alt 13 fylkeskommuner oppga tall for antall elever som gis tilrådning til enkeltvedtak de to skoleårene, men bare omtrent halvparten av dem kunne skille mellom elever som tilrås enkeltvedtak og tas opp til særskilt prioritert utdanningsprogram og de som tilrås enkeltvedtak gjennom ordinært inntak. Dermed vil det bare gi mening å oppgi de samlede tallene.

- Elever som har fått tildelt enkeltvedtak på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven. For skoleårene 2010-2011 og 2011-2012.
 - a) Antall elever som tildeles enkeltvedtak som har blitt tatt opp gjennom inntak til særskilt prioritert utdanningsprogram
 - b) Antall elever som tildeles enkeltvedtak som tas opp gjennom ordinært inntak
 - Antall elever totalt dersom elevgruppene i a) og b) ikke kan skilles

14 fylkeskommuner oppga tall for antall elever som tildeles enkeltvedtak i 2010-2011 og 13 i 2011-2012, men bare henholdsvis fem og fire kan skille mellom kategoriene a og b. Dermed vil det bare gi mening å oppgi de samlede tallene.

- Enkeltvedtak hvor det er så store avvik fra læreplanen at elev ikke skal gis karakterer i faget. Målet for opplæringen er planlagt grunnkompetanse. For skoleårene 2010-2011 og 2011-2012.
 - a) Antall elever med planlagt grunnkompetanse som har blitt tatt opp gjennom inntak til særskilt prioritert utdanningsprogram
 - b) Antall elever med planlagt grunnkompetanse som tas opp gjennom ordinært inntak
 - Antall elever totalt med planlagt grunnkompetanse dersom elevgruppene i a) og b) ikke kan skilles

10 fylkeskommuner oppga tall for antall elever som tildeles enkeltvedtak i 2010-2011 og 13 i 2011-2012, men bare henholdsvis to og tre kan skille mellom kategoriene a og b. Dermed vil det bare gi mening å oppgi de samlede tallene.

10.2 Elever som gis tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning

Tabell 10.1 viser hvor mange elever som ble gitt tilrådning om enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT skoleårene 2010-2011 og 2011-2012. Tallene er basert på opplysninger fra 13 fylkeskommuner. Vi har foretatt en beregning av hva tallene tilsvarer på landsbasis, gitt at de tallene vi har er representative.

Tabell 10.1 Antall elever som ble gitt tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning i 13 fylker. Beregnet tall for alle 19 fylker.

	Antall fylker	Laveste antall	Høyeste antall	Sum	Samlet elevtall i videregående skole 2011	Prosent av samlet elevtall
2010-2011	13	48	1295	8138	133537	6,1 %
2011-2012	13	48	1374	8172	133537	6,1 %
Beregnet tall for hele landet:						
2010-2011	19			11888	194887	6,1 %
2011-2012	19			11888	194887	6,1 %

Til sammen ble det gitt tilrådning til enkeltvedtak for henholdsvis 8138 og 8172 elever de to skoleårene i de 13 fylkene vi har tall fra. Det er betydelig variasjon mellom fylkene, fra 48 til nærmere 1400 elever. Det betyr at andelen som tilrås enkeltvedtak av samtlige elever i fylket varierer fra 0,3 til 12,5 prosent. I gjennomsnitt tilrås enkeltvedtak for 6,1 prosent av elevene i fylket. Når vi ser bort fra de to ytterpunktene, varierer denne andelen mellom 3,3 og 11,6 prosent.

De 13 fylkene i vårt materiale er temmelig gjennomsnittlige når det gjelder antall elever slik at de til sammen representerer 68 prosent av alle elever i videregående opplæring. Hvis vi antar at de også til sammen er representative når det gjelder tilrådning om enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT, kan vi beregne et samlet antall slike elever for hele landet. Dette tallet er i underkant av 12.000.

10.3 Elever som har fått tildelt enkeltvedtak om spesialundervisning

Tabell 10.2 viser hvor mange elever som har fått tildelt enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT skoleårene 2010-2011 og 2011-2012. Tallene er basert på opplysninger fra henholdsvis 14 og 13 fylkeskommuner.

Tabell 10.2 Antall elever som har fått tildelt enkeltvedtak om spesialundervisning i 14 og 13 fylker. Beregnet tall for alle 19 fylker.

	Antall fylker	Laveste antall	Høyeste antall	Sum	Samlet elevtall i videregående skole 2011	Prosent av samlet elevtall
2010-2011	14	48	1295	8068	153363	5,3 %
2011-2012	13	48	1374	8041	150115	5,4 %
Beregnet tall for hele landet:						
2010-2011	19			10329	194887	5,3 %
2011-2012	19			10524	194887	5,4 %

Til sammen ble henholdsvis 8068 og 8041 elever gitt enkeltvedtak for de to skoleårene i de henholdsvis 14 og 13 fylkene vi har tall fra. Det er betydelig variasjon mellom fylkene, fra 48 til nærmere 1400 elever. Det betyr at andelen som gis enkeltvedtak av samtlige elever i fylket varierer fra 0,3 til 11,6 prosent. I gjennomsnitt gis enkeltvedtak for 5,3 prosent og 5,4 prosent av elevene i fylket. Når vi ser bort fra de to ytterpunktene, varierer andelen mellom 3,3 og 9,7 prosent.

Fordi fylkene i tabell 10.2 ikke er nøyaktig de samme som i tabell 10.1, er ikke tallene direkte sammenliknbare. Fylkene i tabell 10.2 er litt over gjennomsnittlig store når det gjelder antall elever slik at de til sammen representerer henholdsvis 79 og 77 prosent av alle elever i videregående opplæring. Hvis vi antar at de er representative når det gjelder å innvilge enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT, kan vi beregne et samlet antall elever som får innvilget enkeltvedtak for hele landet. Dette tallet er i overkant av 10.000, mot i underkant av 12.000 som ble tilrådt enkeltvedtak. Andelen som fikk innvilget enkeltvedtak av de som fikk tilrådning blir dermed 87-88 prosent.

10.4 Elever med planlagt grunnkompetanse

Tabell 10.3 viser hvor mange elever som har vedtak om planlagt grunnkompetanse skoleårene 2010-2011 og 2011-2012. Tallene er basert på opplysninger fra 10 fylkeskommuner.

Tabell 10.3 Antall elever med planlagt grunnkompetanse i 10 fylker. Beregnet tall for alle 19 fylker.

	Antall fylker	Laveste antall	Høyeste antall	Sum	Samlet elevtall i videregående skole 2011	Prosent av samlet elevtall
2010-2011	10	60	683	2942	111487	2,5 %
2011-2012	10	68	699	2816	118487	2,4 %
Beregnet tall for hele landet:						
2010-2011	19			4839	194887	2,5 %
2011-2012	19			4632	194887	2,4 %

Til sammen hadde henholdsvis 2942 og 2816 elever vedtak om planlagt grunnkompetanse de to skoleårene i de 10 fylkene vi har tall fra. Det er betydelig variasjon mellom fylkene, fra 60 til nærmere 700 elever. Det betyr at andelen med planlagt grunnkompetanse i fylket varierer fra 0,4 til 4,0 prosent. I gjennomsnitt gjelder dette for 2,5 prosent og 2,4 prosent av elevene i fylket de to skoleårene.

De ti fylkene i tabell 10.3 er litt over gjennomsnittlig store når det gjelder antall elever slik at de til sammen representerer henholdsvis 57 prosent av alle elever i videregående opplæring. Hvis vi antar at de er representative når det gjelder elever med enkeltvedtak om grunnkompetanse, kan vi beregne et samlet antall elever med slikt kompetansemål for hele landet. Dette tallet er mellom 4600 og 4800.

10.5 Oppsummering

Basert på opplysninger fra til sammen 15 fylker er det foretatt beregninger som viser hvor mange elever som får tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra

PPT, hvor mange som får tildelt slikt vedtak og hvor mange elever som har vedtak om planlagt grunnkompetanse. Fordi opplysningene fra fylkene er mangelfulle, må det tas forbehold for beregningene.

På landsbasis får hvert år i underkant av 12.000 elever tilrådning til enkeltvedtak om spesialundervisning på grunnlag av §5-1 i opplæringsloven fra PPT. Av disse får drøyt 10.000 innvilget slikt vedtak, eller 87-88 prosent av de som får tilrådning. 4600 – 4800 elever får vedtak om planlagt grunnkompetanse. Det er betydelige variasjoner mellom fylkene i andel elever som tilrås eller får enkeltvedtak.

11 Situasjonen foran tildeling av læreplasser

Den internasjonale økonomiske krisen kan påvirke inntaket av lærlinger i 2012. For å være i forkant av en eventuell nedgang i antall læreplasser trenger Utdanningsdirektoratet fylkeskommunenes vurdering av hvordan formidlingen av lærlinger vil bli i 2012. Tilsvarende kartlegginger ble gjort våren 2009 og 2010 (Vibe og Evensen 2009, Vibe og Sandberg 2010).

11.1 Fylkeskommunenes vurdering av situasjonen

Fylkeskommunen er bedt om å gi en vurdering av situasjonen for elevene som er i ferd med å avslutte skoledelen av sin yrkesfaglige opplæring, og som har søkt om lære plass fra høsten 2012 ved å ta stilling til fire utsagn og vurdere hvor godt de passer på situasjonen i deres fylke.

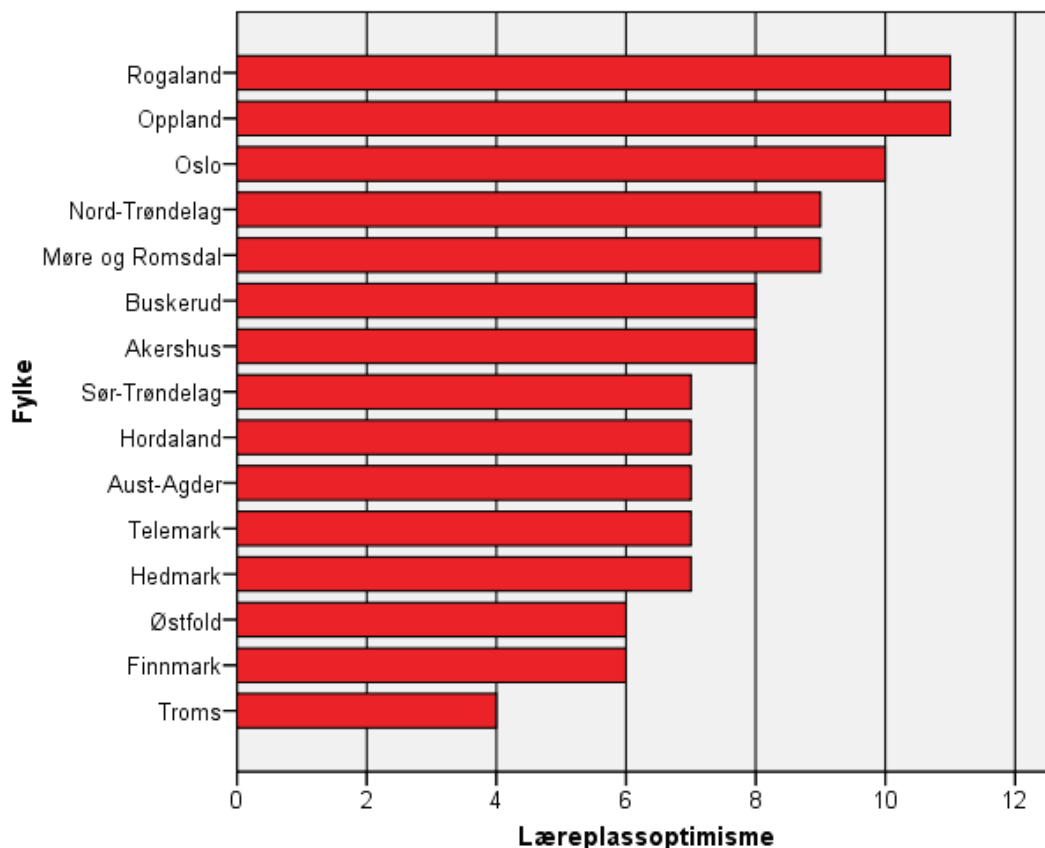
Tabell 11.1 Fylkeskommunenes vurdering av situasjonen før tildeling av læreplasser i 2012. I parentes svar på samme utsagn våren 2010 / 2009).

	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Sum
Vi antar at de fleste kvalifiserte søkerne vil få lære plass	1 (0/0)	11 (14/12)	1 (1/5)	2 (1/0)	15 (16/17)
Vi vil bare kunne skaffe lære plass til søkere med opplæringsrett	1 (1/1)	6 (4/2)	5 (11/12)	3 (0/2)	15 (16/17)
Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker lære plass	4 (1/2)	3 (9/8)	6 (5/6)	2 (1/1)	15 (16/17)

Tabell 11.1 viser at det er mindre spredning i svarene for det første utsagnet enn for de to andre. 11 av 15 fylkeskommuner mener at det passer ganske godt for situasjonen i deres fylke at de fleste kvalifiserte søkere vil få lære plass. På den annen side er det sju fylker som mener de to neste utsagnene passer godt og åtte som mener de passer dårlig, nemlig at de bare vil kunne skaffe lære plass til søkere med opplæringsrett og at de er svært bekymret for situasjonen til elever som søker lære plass. Her er altså fylkeskommunene ganske uenige. Sammenliknet med vurderingen av situasjonen for to og tre år siden (tallene i parentes), ser vi at de aller fleste fortsatt mener at lære plass kan skaffes til de fleste kvalifiserte søkere. Når det gjelder å skaffe lære plass til søkere uten rett, er flere forbeholdne fra år til år. I år er det dessuten en større spredning enn før i svarene på det siste utsagnet om den generelle bekymringen for situasjonen til elever som søker lære plass.

Vi har laget en indeks basert på svarene på de tre utsagnene for å måle hvor optimistisk eller pessimistisk man ser på situasjonen i de enkelte fylkeskommunene. Dette gjøres ved å summere verdiene på de tre utsagnene. Da må retningen på det første utsagnet snus, siden «Passer svært godt» her signaliserer optimisme, mens «Passer svært dårlig» betyr at man er pessimistisk. En slik skala kan gå fra 3 til 12, der 3 betyr at man er maksimalt pessimistisk og har svart «Passer svært dårlig» på det

første utsagnet og «Passer svært godt» på de to andre, mens 12 betyr at man er maksimalt optimistisk og har svart «Passer svært godt» på det første utsagnet og «Passer svært dårlig» på de to andre. Ingen fylkeskommuner har disse ekstremverdiene, men figur 11.1 viser at det er betydelige forskjeller fra fylke til fylke. Rogaland og Oppland kommer ut som de mest optimistiske av fylkeskommunene, mens Troms er mest pessimistisk.

Figur 11.1 Fylkeskommunenes syn på situasjonen før tildeling av læreplasser i 20102 basert på svarene på tre utsagn (tabell 11.1)

11.2 Fylkeskommunenes egne tiltak

Fylkeskommunene er også bedt om å vurdere fire utsagn for å beskrive hva som gjennomføres av egne tiltak for å skaffe flere læreplasser.

Tabell 11.2 Vil fylkeskommunen gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer på situasjonen i dette fylket. I parentes svar på samme utsagn våren 2010 / 2009).

	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Sum
Fylkeskommunen har ikke iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser		1 (4/3)	3 (6/3)	12 (4/6)	16 (16/17)
Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet	12 (9/10)	4 (5/5)	0(2/2)		16 (16/17)
Vi vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser	7 (2/2)	6 (6/4)	2 (5/6)	0 (3/5)	15 (16/17)
Vi ansetter egne medarbeidere for å bidra til at søkere får tilbud om læreplass	8 (3/2)	5 (2/3)	0(6/0)	3 (5/11)	16 (16/17)

Det er betydelig større enighet om utsagnene i tabell 11.2 enn det var for 11.1. Bare én fylkeskommune mener at det passer ganske godt at det ikke er iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser og alle mener at de hele tiden arbeider med å skaffe læreplasser. Egne informasjonskampanjer og egne medarbeidere er også på plass i 13 fylker. I forhold til situasjonen for to og tre år siden har det funnet sted betydelige endringer i retning av mer aktivitet for å skaffe læreplasser. Fylkeskommunene svarer nå i langt sterkere grad avkreftende på at de ikke har iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser og bekrefter i sterkere grad at de gjennomfører egne informasjonskampanjer og ansetter egne medarbeidere for oppgaven med å gi søkere tilbud om læreplass. Fylkeskommunene er også bedt om å presisere nærmere hvilke tiltak de har iverksatt, og vi har fått seks eksempler på dette:

Egne lærlingansvarlige i 4 regioner - Fokus på prosjekt til fordypning

Aksjon lærebedrift i samarbeid med NHO, LO og KS

Planlagt samling for utvalgte PTF bedrifter for å øke antallet godkjente lærebedrifter

Prosjekt "Tidlig formidling" eller Handlingsplan for formidling. En nøkkel er å ansvarliggjøre skolene i formidlingsprosessen. Gode resultater - flere elever enn tidligere har fått læreplass medio september. Det totale antall formidlede har også økt.

Alternativ fagopplæring i skole (VG3 i skolen). Prosjekt tidlig formidling.

Aksjon lærebedrift. Fagopplæringskoordinatorer på hver skole som følger opp søkere til læreplass

11.3 Hva kan gjøres fra sentralt hold?

Fylkeskommunene ble spurt om de hadde forslag til tiltak som burde iverksettes på statlig nivå for å øke inntaket av lærlinger. Tabell 11.3 viser seks ulike tiltak. Det som flest regner som svært viktig er målrettede krisepakker, som nummer to kommer økt lærlingstilskudd. Slik har det også vært tidligere år.

Tabell 11.3 Har fylkeskommunen forslag til tiltak som bør iverksettes på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger? Ta stilling til viktigheten av tiltakene nedenfor. I parentes svar på samme utsagn våren 2010 / 2009).

	Svært viktig	Ganske viktig	Mindre viktig	Ikke viktig	Sum
Økt lærlingstilskudd	5 (4/7)	6 (10/5)	3 (2/4)	2 (0/0)	16 (16/16)
Flere kryssløp	3 (2/1)	3 (6/7)	10 (7/7)	0 (1/1)	16 (16/16)
Nasjonale informasjonskampanjer	2 (6/4)	8 (6/7)	5 (4/5)	1 (0/0)	16 (16/16)
Nasjonalt "lærlingtorg" (database) for registrering av ledige plasser og søkere	0 (1/1)	6 (6/6)	8 (7/8)	2 (2/2)	16 (16/17)
Bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon / oppsigelse	1 (1/2)	5 (2/7)	9 (11/4)	1 (2/4)	16 (16/17)
Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene	8 (8/9)	5 (6/7)	3 (1/1)		16 (15/17)
Andre forslag til tiltak. Beskriv tiltaket	7	2			9

Nasjonale informasjonskampanjer og flere kryssløp kommer i en mellomposisjon med hensyn til viktighet. Over tid er det en tendens til at begge disse tiltakene vurderes som mindre viktige. Idéen om et nasjonalt lærlingtorg har hatt en stabil tilslutning, men ingen vurderer dette som svært viktig. Når det gjelder vern av lærlinger under permisjon og oppsigelse er dette noe som har blitt tillagt noe varierende betydning over tid, men få regner det som svært viktig. Fylkeskommunene er også bedt om å spesifisere andre tiltak de kan tenke seg gjennomført, og 11 av dem gjør det.

Økt mulighet for fleksibel gjennomføring og faglig konsentrasjon.

Ny samfunnskontrakt

Omdømmebygging i samarbeid stat / bransjer

Ordningen "Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger/lærekandidater med spesielle behov" styrkes og gjøres mer fleksibel

Endre reglene rundt søknadsfrist for særskilt tilskudd. Dagens frist 30.6. er ikke hensiktsmessig. Det må bevilges mer statlige midler til dette tiltaket og etablere en bedre og stødige forutsigbarhet

Informasjon om muligheter innenfor gjeldende lov og avtaleverk. Større grad av entydighet i veiledning fra dept. og dir.

Realisere samfunnskontrakten

Det er ingen enkelttiltak som skal til, men en større bevissthet i arbeidslivet om at lærlingeordningen er en del av et opplæringsløp (f. eks ikke kun for rekruttering av arbeidskraft). Modell omtalt i Hernes-rapporten "Gull av gråstein" bør ses nærmere på. Alle bedrifter betaler inn til en felles pott - de som tar inn lærlinger får tilskudd fra potten. Vi ser at lønnsforpliktelsen bedriften får ved ansettelse av lærlinger skyver ut de svakeste. Et mer forutsigbart ekstra tilskudd til lærebedrifter som tar inn elever med særskilte behov vil også lette formidlingen av de svakest stilte elevene. Lærlingstilskuddet for en ordinær lærling er stort nok, men elever som krever stor tilrettelegging må det honoreres mer for.

Økt statlig finansiering av kompetansetiltak for veiledere og instruktører. Synliggjøre gode lærebedrifter

På grunn av en spinkel næringslivsstruktur må det etableres fleksible løp.

Oppholdstillatelse for russiske lærlinger i Norge, vi ønsker at oppholdstillatelse skal følge læretiden.

11.4 Permitteringer og oppsigelser

Fylkeskommunene er bedt om å oppgi antall permitterte og antall oppsagte lærlinger innenfor ulike fag. Bare ti fylkeskommuner ⁷ har gjort dette, men de som har utført oppgaven ser ut til å ha gjort det på en samvittighetsfull måte. Vi må imidlertid ta forbehold for at det kan være fylkeskommuner utover de ti som har undersøkt dette, men som ikke har noen lærlinger som er sagt opp eller permittert.

I alt har de ti fylkeskommunene registrert 27 permitterte og 70 oppsagte lærlinger i 25 forskjellige fag. For to år siden ble det rapportert om 47 permitterte og 22 oppsagte i 23 fag (Vibe og Sandberg:116). Det er dermed betydelig flere oppsagte og færre permitterte enn for to år siden, mens det ble rapportert om enda flere i 2009, 141 permitterte og 43 oppsagte i tolv fylker (Vibe og Evensen 2009). Som tidligere er det også nå tømrerfaget som har flest permitterte og oppsagte. Det som er nytt er at vi nå også kan registrere oppsagte og enkelte permitterte i helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget. Gjengangere fra tidligere år er bilfaget, elektrikerfaget og sveiserfaget. Tidligere har vi bare registret enkelttilfeller av oppsagte og permitterte malere, rørleggere, landbruksmaskinmekanikere og industrimekanikere, mens vi nå ser flere av dem.

Det må tas forbehold for at tallene er små og at vi mangler opplysninger fra ni fylkeskommuner, som også kan ha hatt permitterte eller oppsagte lærlinger å fortelle om. Det mest interessante er likevel at det ser ut til å ha blitt vanligere å si opp lærlinger framfor å permittere dem, mens det omvendte var tilfelle før.

⁷ Akershus, Oppland, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Finnmark

Tabell 11.4 Antall Hvor mange lærlinger i hvilke fag er blitt permittert eller oppsagt etter 1. oktober 2011 i dette fylket? Fylkeskommunen kan bruke egne tall, eller tall fra VIGO hvis disse gir et godt bilde av situasjonen.

Lærefag	Permitterte	Oppsagte	Sum
Tømrerfaget	6	9	15
Helsearbeiderfaget	1	8	9
Barne- og ungdomsarbeiderfaget	1	7	8
Bilfaget - lette kjøretøy	1	7	8
Elektrikerfaget	1	7	8
Malerfaget	3	3	6
Salgsfaget	1	5	6
Industrimekaniker	1	3	4
Landbruksmaskinmekaniker	1	3	4
Rørleggerfaget	3	1	4
Kokk-servitør	1	2	3
Sveisefaget	1	2	3
Anleggsmaskinfører	1	1	2
Automatisering	1	1	2
Bilfaget, tunge kjøretøy		2	2
Blomsterdekoratør	1	1	2
Bygg og anlegg	2		2
IKT-servicefaget	1	1	2
Platearbeider		2	2
Frisørfaget		1	1
Glassfaget		1	1
Maskinfag		1	1
Reservedelsfaget		1	1
Skogfaget		1	1
Sum	27	70	97

11.5 Elever som tar Vg3 i skole

11 fylker⁸ har oppgitt at de har opprettet alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk lære plass høsten 2011. Vi vet ikke om dette betyr at ikke ble opprettet noen slike tilbud i de øvrige åtte fylkene, eller om det kan være klasser som ikke er rapportert. Det er opprettet 54 klasser med til sammen 350 elever i 23 forskjellige fag. Skoleåret 2009-2010 var tallene 62 klasser og 384 elever i 12 fylker (Vibe og Sandberg 2010:116). Det er opprettet betydelig flere elevplasser for barne- og ungdomsarbeiderfaget, helsearbeiderfaget og elektrikerfaget enn for to år siden. Til gjengjeld er antallet plasser i tømrerfaget, kokkfaget og bilfagene redusert. To fag med lang tradisjon for Vg3 i skole, gullsmedfaget og kjole- og draktsyerfaget, har færre elevplasser nå enn før. Andre fag der det er opprettet flere Vg3-plasser nå enn før er IKT-servicefaget, industrimekaniker og konditor/baker.

⁸ Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag.

Tabell 11.5 Hvor mange alternative Vg3-klasser for søkere som ikke fikk læreplass har fylkeskommunen igangsatt i dette skoleåret (2011- 2012)? ELEVtall for 2009-2010 i parentes.

Lærefag	Vg3-klasser	Vg3-elever
Barne- og ungdomsarbeider	7	47 (25)
Helsearbeiderfaget	7	58 (8)
Bilfagene	5	35 (57)
Elektrikerfaget	5	47 (34)
Tømrerfaget	4	24 (58)
IKT-servicefaget	3	22 (7)
Industrimekaniker	3	18 (4)
Kjole og draktsyerfaget	2	15 (25)
Konditor/baker	2	13 (0)
Plate/sveis	2	10 (4)
Rørleggerfaget	2	12 (10)
Anleggsgartnerfaget	1	2 (0)
Billakkererfaget	1	4 (3)
CNC-maskin	1	1 (0)
Felles-flere fag	1	10
Frisør	1	1 (14)
Gullsmedfaget	1	5 (13)
Kokkfaget	1	2 (28)
Kontor og administrasjon	1	2 (0)
Landbruksmaskinmekanikerfaget	1	9 (12)
Møbelsnekkerfaget	1	9 (12)
Bilskadefaget	1	3 (1)
Børsemakerfaget	1	1 (0)
Sum	54	350

Fylkeskommunene er også spurt om sine planer for opprettelse av Vg3-klasser for skoleåret 2012-2013. 11 fylkeskommuner har prøvd å svare på dette, men omfanget er i liten grad nærmere spesifisert, fordi mange finner det vanskelig å gjøre dette før formidlingen av læreplasser er i gang. Mange har beredskap for dette tiltaket, og ett fylke (Oslo) nevner konkret 16 ulike fag der dette kan være aktuelt. Andre fylker har en annen holdning til opprettelse av Vg3-klasser, og kommentaren fra Sør-Trøndelag kan være en illustrasjon på dette: «Det er stort frafall fra Vg3 i skole. Det må vurderes nøye om vi skal sette i gang egne klasser. I 2011 fikk 181 elever tilbud om alternativt Vg3, mens det ble igangsatt tilbud for 59. Mange av de 59 som takket ja, er i løpet av året gått over til læreplass, arbeid eller annet skoletilbud. Dette viser at det er nesten umulig å planlegge for Vg3 i skole, og det er således ikke et reelt alternativ til læreplass. I noen bransjer (se konditor der vi har en klasse på Vg2 - alle får tilbud om Vg3 i skole) blir alternativt Vg3 en sovepute der bedriftene rekrutterer til læreplass etter at eleven er ferdig med Vg3 i skole.»

11.6 Oppsummering

Den internasjonale økonomiske krisen kan påvirke inntaket av lærlinger i 2012. 11 av 15 fylkeskommuner mener imidlertid at det passer ganske godt for situasjonen i deres fylke at de fleste kvalifiserte søkere vil få læreplass. Når det gjelder tilbud til søkere uten opplæringsrett og den generelle bekymringen for situasjonen til elever som søker læreplass, er det større variasjon mellom fylkeskommunene. En indeks basert på tre spørsmål om situasjonen før tildeling av læreplasser, viser stor spredning i graden av optimisme mellom fylkeskommunene. Rogaland og Oppland er mest optimistiske, mens Troms er mest pessimistisk.

Siden en tilsvarende undersøkelse blant fylkeskommunene for to år siden har det vært en betydelig økning i antallet fylker som svarer at de har iverksatt egne tiltak for å skaffe læreplasser og at dette inngår i det daglige arbeidet. Det legges også mer vekt på egne informasjonskampanjer og ansettelse av egne medarbeidere for disse oppgavene.

Det enkelttiltaket fra sentralt hold som i størst grad etterlyses for å bidra til inntak av lærlinger, er målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene. Også økt lærlingtilskudd prioriteres høyt. Nasjonale informasjonskampanjer og flere kryssløp vurderes over tid som mindre viktig enn før.

Etter 1. oktober 2011 er det registrert til sammen 27 permitterte og 70 oppsagte lærlinger i ti fylker. Det har funnet sted et skifte ved at det nå permitteres færre, mens flere sies opp. For skoleåret 2011-2012 ble det igangsatt 54 Vg3-klasser med til sammen 350 elever i 23 forskjellige fag i til sammen 11 fylker. Omfanget er omtrent det samme som det var for skoleåret 2009-2010. Det har vært en betydelig vekst i antall Vg3-elever i helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget og en reduksjon i tømrerfaget.

Vedlegg

Vedlegg 4A Andre tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser/hendelse

§9-A

Alle skoler i kommunen har utarbeidet beredskapsplaner for uønskede hendelser. Brukt ekstern kompetanse (Semac)

Allmøte-pedagogikk

Alternative opplæringsarenaer

Arbeid for å hindre bruk av hasj

ART

Atferdsstøtteteam, samarbeid med atferdssenteret i Oslo, tett samarbeid med barnevern og ppt,

Foreldregruppe med i PALS arbeid

Bekymringsmelding politi og barnevern

Beredskapsplan

Beredskapsplan mot vold og trusler

Beredskapsplaner på ulike områder

Beredskapsteam, sosial tiltaksplan

Brannøvelser og beredskap i forhold til enkeltforeldre uten samværsrett.

Brosjyrer

Bygningstekniske tiltak

Den sosiale læreplanen er sterkt vektlagt på vår skole som har elever fra 5 til 9 år. Vi har et større fokus på foreldreproblematikk s.f. eks. kidnapping og jobber jevnlig med case for å være forberett.

Egen plan mot mobbing

Egen sikkerhets og miljø lærer + voksen person alltid tilsted fra Kl. 10.00 til 13.00 i kantinen

Ekstern hjelp til beredskapsgruppa ved skolen. Øvelser i avakuering.

Elevar aktive deltakere i skulekvardagen med ansvar for aktivitetar på skulen.

Elevråd og MOT

Etablert spesiell gruppe for elever i faresonen for å falle utenfor

Fast bruk av helsesøster

Felles skulelunsj, fadderordning, er med i Trivselsleiaropplegget, rapportteringssystem frå enkeltelevar

Forsterket bemanning i forhold til elev med store atferdsvansker

Forsterket vakthold

Gjennomgang av rømningsveier og oppgradering av disse

Gjennomgang mulige hendelser og gjeldende beredskapsplan.

Går under trivselstiltak, me har meldt oss på TL-ledere

Hvite busser-opplegg hvert år.

HMS-systemer

Hver klasse har en time pr. uke med positivt forebyggingsarbeid på timeplanen

Info beredskapsplan

Info til dei tilsette

infomøter med hele personalet

Innføring av lp-modellen. Innføring av "ditt valg"

Innføring av Olweus

Innføring av PALS

Innført nye planer: Ny kriseplan + ny plan for fremme psykososial miljø

Klasseledelse

Koblet inn KPPT i forhold til enkeltelever

Konfliktløsning

Kriseplan ved dødsfall

Laga plan og hatt beredskapsplan til enkelttilfelle

LP-modellen

Matdager, leirskole over tre dager

Miljøarbeider

Mobbepplan laget, og tatt opp i kollegiet

Mobbeprogram

MOT

Musikal, fjellgruppe, mekkeverksted, filmklubb, 2 ungdomsarbeidere, stressmestringskurs, oppmerksomhetskurs m.m.

Møte med lege/bup/ot/ppt

oppfølging av enkeltelever og grupper av elever

PALS- program

PALS

PPT

RESPEKT

Rusforebyggende tiltak

Samarbeid med skoleeier

Samtalegrupper, lek-aktivitet innlæring,

SLT/kjernegruppe

Som del av generell HMT-arbeid

Sosial læreplan, tverretatlige møter

Sosiale ukemål gjennom året

Styrket vakthold

Svineinfluensa

Temakvekd Nettvett

Tett samarbeid med FAU og foresatte

Trafikkopplæring saman med politiet

Ukes-evaluering og ukentlig elevsamtale med alle elevene

Undervisning for elevene og foreldrekurs om nettbasert mobbing

Utarbeidet beredskapsplan

Utarbeidet rutiner for vold og trusler

Vi kjører VIP- programmet i forhold til Psykisk helsevern

Via Felles ansvar

Øvelser

Vedlegg 4B Hva kan eventuelt forbedres i skolens forhold til Politiet?

At de bistår i konkret arbeid med kriseplan for egen skole

At de virkelig følger opp med forebyggende samtaler med foreldre og elever.

At den som kommer til skolen har forebygging som sitt fokus felt. Gjerne en fast person fra politiet som skolen kan bygge opp en relasjon til.

At det som man blir enige om blir fulgt opp av politiet.

At Politiet kan komme på uanmeldte besøk i skoletiden.

At politiet og skole har faste samarbeidsmøter og at politiet bruker ressurser på mellomtrinnet. Det er ofte for sent å starte på ungdomsskolen.

Bedre tilgjengelighet til vår politikontakt.

Bedre tilgjengelighet. Politiet må kunne stille på kort varsel.

Bekreftelse på at info fra skolen er mottatt

Bør ha økt bemanning for å korte ned responstid.

De kan bli enda mer tilgjengelig

Det er alltid et spørsmål om nok TID.

Det er en kapasitetsutfordring internt på skolen og hos Politiet å jobbe med alle sammenfallende saker og tema vi så gjerne skulle ha tatt.

Det er ikke satt opp jevnlig møtepunkter. Dermed blir det ikke noe jevnt arbeid, men vi tar kontakt ved behov.

Det er mer tilfeldig slik det oppleves ift hvem du henvender deg til/"treffer på". Tidligere hadde jeg i skolen en bestemt person å henvende meg til for å vurdere hva vi kunne gjøre/hvordan handle. Nå har vi en lokal politistasjon vi henvender oss til.

Det er politiet som er ekspertar på førebyggjing av alvorlege hendelsar og tiltak, og ei bør komme ut til skulane med eit "PROGRAM".

Det er skolen som har tatt initiativ til kontakten. Det kan være en fordel av politiet selv har planer for kontakt med skolene.

Det er vanskelig å få til avtaler med enkeltpersoner som har ansvar for dette samarbeidet, samtidig som det er lett å få avtaler med andre. Det kan virke som det avhenger av tema og ansvarsområde.

Det har ikke vært mange aktuelle hendelser ved vår barneskole, men politiet har vært imøtekommende ved henvendelser fra oss. Ungdomsskolene prioriteres.

Egen politikontakt. Dette hadde vi tidligere.

Enda mer systematikk i arbeidet

Et mer proaktivt politi hadde vært fint.

Etablera rutiner for samarbeid med politiet. No er det sporadisk samarbeid.

Fast kontaktperson

faste besøk i klassen

Faste møter

Faste møter en gang pr.mnd

Faste møter i en fastlagt plan.

Faste møter. Hyppigere møter.

Forebyggende tiltak og synliggjøring. Dette er blitt bedre de siste 2 årene, etter at politiet oppsøker skoler. Skulle ønske det var litt bedre tid i forkant for skulen å forbedrede spørsmål som elevene ønsker svar på/ta opp tema de lurer på.

Gi evt. rektorer en felles informasjon om hvordan skoler kan bruke politiet, slik at vi kan "bestille" dere til oppdrag inn i skolen.

Gode rutiner er etablert på det rusforebyggende, men beredskap og forebyggende arbeide i forbindelse med "alvorlige skolehendelser" kan handle om andre forhold, hvor vi ikke er like gode.

Har ikkje det store behovet for samarbeid

Har vore eit møte, ikkje noko meir. Vi burde ha jobba ut ein beredskapsplan i lag

Hyppigere besøk av politi.

I den aktuelle hendelsen vi hadde, var det et naturlig samarbeid med politiet på grunn av behov for helikopter og ambulanse. Dette var en enkeltstående hendelse, og i etterkant har vi revidert tiltak i forhold til ulykkeshendelser

I enkeltsaker når jeg trenger råd fungerer det godt, men systemisk fungerer det dårlig. Rektornivået hadde et møte med politiet der de sa de skulle komme rundt på hver skole og lage beredskapsplan sammen med oss, men det har det ikke blitt noe av.

I et lite lokalsamfunn hadde det vært bedre med oppfølging fra nærliggende lensmannsområde og egen kontaktperson
 letere å få i tale i forhold til forebyggende arbeid
 Lærerne skal kurses av politiet i nærmeste fremtid med henblikk på å oppdage rusmisbruk
 Mer faste møtepunkter
 Mer inn i skolen, drive forebyggende arbeid.
 Mer kontakt og informasjon om hendelser i vårt nærmiljø.
 Mer proaktiv holdning i forhold til besøk på skolen og jevnlige møter
 mer tid hos politiet
 Mer tilgjengelig
 Mer tilgjengelig. Lite tid å bruke. Travelt
 Mer tilstede.
 Mer uformell kontakt.
 Mere aktivt med i det forebyggende arbeidet. Vanskelig å få brukt politiet slik skolen ønsker p.g.a. at de ikke har ressurser.
 Mere informasjon og tettere samarbeid
 mere løpende dialog
 månedlige tverrfaglige møter med politiet, PPT, helse etaten (helsesøster og psykolog) og barnvernt.
 Politiet må ha en fast skolekontakt som er operativ
 Politiet er vanskelig å få på plass raskt dersom elever er uttagerende og truende. Prioriter de unge! Forstår selvsagt at de har andre prioriteringer, men det må være nok ressurser til å stoppe de yngste som er på vei inn i en "farlig" framtid.
 Politiet har delvis lagt ned sitt kontor i kommunen og blir dermed lite synlig for oss.
 Politiet har oftest ikke ressurser for å møte på skolen.
 Politiet har vært svært imøtekomende og velvillig på alle samarbeidsarenaer vi har kommet opp med.
 Politiet meir å sjå på skulen. Faste opplegg på ulike trinn.
 Politiet mer synlig på skolen
 Politiet må få avsatt fast tidsressurs.
 Politiet prioriterer ungdomstrinnet. Det er for sent, de bør inn med direkte forebyggende virksomhet også på barnetrinnet .
 Politiet stiller opp på forespørsel. Burde vært satt inn i planverket.
 Rutiner
 Skolen kan ta mer initiativ. Siden vi er en liten skole med et forholdsvis godt miljø er det ikke sterkt prioritert
 Skolen skal legges ned om 3 måneder. Vi komme ikke til å ha beredskapsøvelse eller gjøre endringer i forholdet til politiet
 Skolen trenger å foreta en spesifikk runde med politiet der vi foretar en risikovurdering mht egen skole.
 Skolens bygningsmasse og elevgruppe tilsier en beredskap som er tilpasse vår skole.
 Skolen, politi, barnevern, sosiallærer ved skolen har møter med elever vi er bekymret kan havne inn i alvorlige hendelser og foresatte har oppfølgingsmøter (kjernegruppe)
 Skolene er forespeilet initiativ/tiltak fra politiet, og fylkeskommunen (og skolen) har purret gjentatte ganger på dette. Vi ønsker både en beredskapsplan mht alvorlige solehendelser o
 Større tilgjengelighet og lavere terskel.
 Taushetsplikten kan være problematisk. Vi har også problemer med å få gjennomført skolen etter narko.
 Tettare kontakt.
 Tettere kontakt - flere møter med skolen og elevene. Vi har god erfaring med bruk av konfliktrådet.
 tettere kontakt om sentrale problemstillinger knyttet til barn og unge etter politiets vurdering (eks. rusmidler, nasking, hærverk, motorferdsel m.m)
 Tettere kontakt. Nå har kommunen en kontaktperson for alle skolene
 Tettere samarbeid i det daglige, tidvis tilstedeværelse i ungdomsmiljøet.
 Tilgjengelighet og oversikt over innsatsområder.
 TILGJENGELIGHET. Det er vanskelig å få politiet på banen.
 Tilstedeværelse/synlige i skoletida.
 Vet lite hva som skjer på vår skole, har bare hatt generell gjennomgang i regionen, av hva og hvordan de vil gjøre det.
 Vi er en liten barneskole uten de store problemene som må løses i samarbeid med Politiet. Vi trenger litt på det forebyggende rettet mot mellomtrinnet. Vi opplever at forebyggende enhet i Politiet hos oss har for få

ressurser til dette viktige arbeidet.

Vi hadde besøk av forbyggende gruppa fra politiet i 2010 og fikk vite at terskelen for å kontakte dem der vi har mistanke om at elever er tilknyttet et risikomiljø burde være

Vi hadde tidligere et nært forhold til det lokale lensmannskontor. Etter omorganiseringen gikk det tre måneder før all kontakt opphørte.

Vi har en fast kontaktperson i politiet og politiet er her og snakker med elever ved semesterstart. De er lett å komme i kontakt med ved behov

Vi har fått den støtten vi har bedt om.

Vi har god kontakt med det lokale Politiet. Har fast kontaktperson, og denne har vært med på foreldremøte ved skolen i forbindelse med adferdsproblematikk, nettmobbing og narkotika.

Vi kan ha oftere kontakt

Vi mener vi er klar for fortsatt godt samarbeid, men det virker som om Politiet i bygda nå har måttet prioritere andre oppgaver.

Vi møter politiet i utvidet ressursteam sammen med de andre skolene i bydelen

Vi samarbeider allerede svært godt på en rekke områder.

Vi synes det fungerer bra.

Vi ønsker at politiet skal være mer synlig på skolen. Mer samarbeid.

Vi ønsker en avklaring på bruk av hund i forbindelse med beredskapsøvelser

Ønske om at Politiet var inne i mer forebyggende arbeid

Ønskelig fra skolens side at politiet er mer aktive med info overfor skolen.

Vedlegg 6A. Hva kan Utdanningsdirektoratet gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk? Skriv inn idéer og behov dere måtte ha. Skoler.

1. videreutdanning av skoleledere 2. Tilsyn med skolene

ALFABETISK SØKEORDSREGISTER- GJØR DET LETTERE Å VELGE BLANDT SØKEORD SOM KAN VÆRE RELEVANTE

Ansvarliggjøre skoleeier: Skoleeier sørger for felles gjennomgang av regelverk med skolens ledelse, gir veiledning og oppfølging av ledelsen ved skolene. Skoleeier etterspør på skolebesøk.

Arbeid med intern revisjon er viktig, og kompetanseheving hos medarbeidere (videreutdanning, kurs)

Arrangere inspirerende to-dagers konferanser - med en sosial del, hvor engasjerende forelesere knytter erfaringer fra det virkelige livet til regelverket på direktoratet sin bekostning.

Arrangere kurs når det er endringer i relevant regelverk

Arrangere samlinger der skolene får dekket eventuelle vikarkostnader slik at vi har muligheter til å dra!

Bedre hjemmeside og bedre søkefunksjon

Bedre søkebase og innholdsoversikt

Bidra til at flere skuleleiarar får utdanning (td rektorskule eller tilsvarende tilbud)

Bruke mail Lage ei samla informasjonsside med relevante saker

Deltakelse med forelesning på fylkeskommunale samlinger, der man presenterer de

nyheter, lovendringer og pålegg som skoleledere må være oppmerksomme på. Fortelle hvor man finner god veiledning og evt maler og avkryssingssystemer som sikrer god kvalitet.

Den store utfordringen er den totale mengden informasjon

Det har vorte lettare å finna fram på Udir. God omlegging. Hald fram med å gjera udir.no meir oversiktleg.

Det må sikres tid fra vedtak til effektivering

E-post med nye endringer.

Eg var på fagdag hos fylkesmannen, det var veldig lærerikt. Ønskar meir av det.

Eksempler på god/riktig praksis.

Elektronisk oppslagsverk med gode søkemuligheter. Sjekkliste basert på "flytskjema"

Elevvurdering: Lage mestringsnivå for alle kunnskapsmålene i K06. Slik vil elevene kunne få en bedre og mer rettferdig vurdering.

Enda tydeligere info på nettsider, gjerne med direkte linker til lovdata

Enkel oversiktlig informasjon med henvisning til nettadresser

Enkle rundskriv. Stikkordsform på max 2 sider.

Fagsamlinger for skoleledere

Fast e-post direkte ut til skolen ved regelendringer Skolering av skoleeier Sørge for press til politikere om at ressurser til skoleeier er viktig og lønnsomt. Det er veldig ressurskrevende for skoleledelsen å finne ut alt selv.

Fast månedlig info på Udirs nettside kalt f.eks. "Lærer-info" med ett tema hver gang. La dette bli "lærer-basen".

Flere OBLIGATORISKE samlinger

Forenkle det.

Forklaringer og eksempler på

Fornuftig oppbygde lenkesamlinger. Samlet på ett sted.

Forplikte oss til å lese! spørreundersøkelse ol. nasjonale prøver for lærere.

Fortolkning av forskrift og lov er ikke enkelt og det er heller ikke lett å få klare svar om man henvender seg til Fylkesm

Fortsette med rektorutdanningen som er et glimrende tiltak. Bør på sikt vere obligatorisk for rektorer ig inspektører!

Fortsette med å lage gode nettsider!

Fortsette prosessen med ei mer praktisk vinkling på udir.no. Nettstedet er blitt mer praktisk

Fortsette å lage enkle brosjyrer med lite, men presis informasjon.

Fortsette å legge ut på twitter. Lage flere konferanser. De blir så fort fulltegnet.

Fungerer greitt nå

Færre regler

Få bort all unødvendig info som kommer og konsentrer alt til en viktig e-post i måneden. Da leser vi den. Det kommer på titalls e-poster med info fra ditt og datt hele tiden.

Få på plass igjen regioner med tettere samarbeid. Få krav om skolefaglig kompetanse på kommunenivå. Har en ikke det bør en ikke ha lov til å kalle seg kommune.

Gi eks. på hvordan regelverket kan tolkes i praksis.

Gi hjemmesiden en mer intuitiv struktur.

Gi skuleleiinga TID til sitt arbeid!!

Gi spissa og kort informasjon på en lettfattelig og lett tilgjengelig måte. Gjøre forarbeidet lett tilgjengelig for de som ønsker mer bakgrunnsinformasjon.

Gi ut enkle og greie oversikter.

Gjennomføre kurs om regelverket

Gjennomgang i nettverk med likesinnede

Gjenta regelverket - utdype det viktigste - hvert skoleår.

Gjera regelverket så enkelt og oversiktlig som mogleg

Gjøre det kjent gjennom ulike media

Gjøre nettsøk enklere. Glem brosjyrer og papir, det er forhistorisk og blir bare borte...

Gjøre regelverket tilgjengelig på en enkel måte, forenkle og synliggjøre viktige områder gjennom informative brosjyrer og veiledninger.

Gjøre websidene bedre (ryddigere)

Gode informative brosjyrer Gode systemer for å få ut endringer, oppgraderinger i regelverket.

Ha direkte kontakt med skoleeier på kommunalt nivå og presisere hva hvilket ansvar de har. Påvirke kommuner til å ta sine oppgaver.

Ha et klart språk uten rom for missforståelser og tolkninger i flere retninger.

Ha et velfungerende nettsted med påminninger om nyheter

Ha kurs om delar av regelverket, altså ikkje for mykje info på ein gong. Lage sjekklister og årshjul for flest mogeleg delar av skuledrifta.

Hovedutfordringen er at det er for mange aktører som vil inn i skolen. Det er vanskelig å sortere og prioritere. Det er ikke mulig å ha fokus mot alt som kommer.

I større grad ville felles nasjonale rutinebeskrivelser og felles maler være nyttig.

Info på e-post med henvisning til nettsider

Informasjon

Informasjon som er lett tilgjengelig på nettet.

Informasjon via nett i forhold til relevant regelverk. Arrangere seminarer og samlinger med fokus på praktisk anvendelse, problemstillinger og solving av regelverket. Mål: Den trygge selvgående skoleleder.

Jeg skulle ønske Utdanningsdirektoratet var mer opptatt av utvikling av skolen enn av regelverket. Altfor stort fokus på regelverk!!!!

Jeg synes det blir gjort mye. Kanskje flere kurs noe nærmere kommunene

Kalle inn til korte seminar med så lokalt som mogeleg og med låg kostnad.

Klar og kortfattet informasjon i rundskriv

Kompetanseøking gjennom kursing

Konferanser

konferanser der resulater av tilsyn og oppfølging av dette løftes frem og deles.

Konferanser, samlinger

Kontinuerlig oppdatert oversikt på internett med link til aktuelle rundskriv og lover.

Kostnadsfrie konferanser hvor en legger opp til kunnskapsformidling, refleksjon, debatter, arbeid med case og gruppedrøftinger

Kunne melde seg som abonnement på viktig informasjon fra u.dir sine sider slik av vi får disse rett på mail.

Kurs og samlinger med tema. Gode og informative nettsider, og brosjyre/infomateriell.

Kurs som fylkesmannen arrangerte i stavanger 23.mars 2012 om enkeltvedtak er svært lærerike. Der kan ein i tillegg drøfte vanskelege dilemma.

Kurs, gjøre oppmerksom på endringer i rundskriv og/eller brosjyrer
 Kurs, konferansar. Hadde eit i høve §9a-3 i opplæringslova på Skei i Sogn og Fjordane. Det var svært bra!!
 La fylkesmennene holde kurs om endringer og oppdateringer. Dette er meget nyttig!
 La informasjonsflyten gå tjenestevei.
 Lag oversiktlig hjemmeside. Bedre søkemulighet med kryssreferanser.
 Lage effektiv info som skoleeier bringer videre
 Lage korte filmsnutter som kan brukes i pedagogisk forum og lignende. (informative og korte)
 Lage lett, oversiktig tilgang på nettsiden
 Legge til rette for etter- og videreutdanning innen ledelse
 Mail til skolen i sammenheng med at ny info legges ut på hjemmesiden til Udir.
 Mange av de sentrale retningslinjene er gjerne utydlige, og kan tolkes på mange måter. Dette gjør arbeidet mer usikkert. Et eksempel her er opplæringslo
 Meddele oss ved endringer
 Nettsidene er meget viktige. Ønsker også samlinger for skoleledere.
 Nyhetsbrev (epost) med link til internett fungerer godt for oss.
 Nytt eit enkelt og forståelig språk. Stola på at skulane gjer ein god jobb gjennom mindre dokumentasjon og tilsyn, og meir lettfatteleg informasjon og støtte!
 Opplæring via konferanser
 Praktiske eksempler kan være klargjørende.
 Produsere dokument som er lette å forstå. Færre ord, klarare språk.
 Relevant, kortfattet og konkret regelverk, samt en samlet oversikt over regelverket og en enkel henvisning til denne.
 Rundskriv
 Rundskriv med enkel og lett forståelig tekst, dvs minst mulig byråkratisk språk, luke vekk uklarheter som gir rom for motstridende tolkninger
 Rundskriv, sjekklister og kursing
 Rutiner for kontakt med skoleeier Info på internett
 Ryddige hjemmesider med god informasjon sortert etter tema
 Samaarbeide med skoleeier om opplæring av skoleledelsen. Når det gjelder vurdering har det vært nyttig å ha Utdanningsdirektortet som en aktiv part i opplæringen. Det sikrer også felles forståelse.
 Samarbeide med fagforeningene i det store ansvaret der er å bevisstgjøre lærerne og rektorene i det å endre lærernes arbeidsvaner og endringskultur.
 Samle alle henvendelser (anonymisert) og utgi en publikasjon: hvordan de ulike case har blitt håndtert i følge gjeldene regelverk.
 samle regelverksoversikter som rektorer raskt kan få oversikt over og lett kan slå opp i
 Samlinger og brosjyrar som nemnt over.
 Samlinger
 Samlinger fylkesvis. Eksempler fra tilsyn. Idebank (utveksling av aktuelle problemstillinger)
 Samlinger med informasjon....gjørne i regi av Fylkesmannen
 Samlinger med mulighet for spørsmål/svar er alltid nyttig.
 Sammen med departementet bistå fylkesmennene med øremerkede midler slik at denne type kunnskap kommer kommunene og skolepersonalet til gode.
 Sammenfatte alle endringer ved skolestart
 Se svar på sp.mål 17
 Seminarer med informasjon og caseløsning i forhold til hverdagsutfordringer. Fritak, fravær, grunnleggende norsk
 Send folk rundt på skulane. Snakke inn mot heile personalgrupper, gjerne fleire kommuner i lag
 Send gradert informasjon
 Send info til skolene, gjerne 1 gang pr mnd, som instruerer oss på hva som er viktig å ha fokus på til hvilke tider av året.
 Send info ut til skulane. Vi får ikkje alltid viktige rettleiingar og informasjon om det som er nytt og relevant

Sende ut e-post direkte til skulane om, og når, endringer, nye relverk.
 sende ut infomail med kommentarer og vurdering
 Sende ut spesifikke og tydelige meldinger om nye regler.
 Sjekklistor
 Sjekklistor knyttet til årshjul og vurderingsverktøy, hva bør igangsettes når og knyttet til hvilke rettigheter.
 Skissere forskjellige case og hvo
 Skoleeier er dyktig på å holde oss ajour - så Utd.dir. bør være mer en støttespiller/katalysator enn en kontrollør. (Selvfølgelig skal de gjennomføre tilsyn, men hovedtyngden bør ligge på samhandling for styrking.
 Slutte med å omstrukturere nettsiden hvert tredje til fjerde år!! Dette ødelegger lokale informasjonsstrukturer og ressursbanker!
 Småkurs regionalt
 Systematiske årlige konferanser.
 Søk råd og veiledning fra praksisfeltet når dere skriver rundsskriv. Ha hele tiden i mente at forordningene fra Udir skal la seg gjennomføre i praksis, ikke bare på papiret.
 Sørge for at informasjonen er tilgjengelig
 Sørge for skolering i temaene. Sikre at alle får skolering i løpet av en gitt periode. Sende direkte e-post med tydelig ingress der endringer/tolkninger blir klargjort.
 Sørge for å ha en lett oversiktlig internettside, samt mulighet til å abonnere på nyheter som varsles direkte til epost
 Sørge for oppdatert informasjon på heimesida.
 Ta Steinerskolenes egenart mer på alvor. Gi rom for den.
 Tilby sider som er slik at man blir varslet om det kommer noe nytt innenfor det som du ber om.
 Tilskudd til lokale kurs og samlinger
 Tilsyn bør få mer preg av veiledning og støtte på god praksis. Slik det er nå virker det praksisfjernt og kontrollerende, og utøves av folk med lite kjennskap til virkeligheten i skole.
 Tilsyn som hjelp og rådgiving ... ikke som kontroll og byråkrati
 Udir kan legge ut et årshjul der nye regler og lover kommer inn etter hvert som de vedtas.
 Udir.no er et godt sted å hente info
 Utarbeid brosjyrer/e-postar med enkle tekstar. Fodjuping og detaljar kan kome i eigne "einigar". Husk tidspresset er stort i skulen. Lange tetskrivne skriv vert ikkje lese /når ikkje over.
 Utdanningsdirektoratet pøser på med altfor mye info om alt mulig. Vanskelig å sile ut hva som er relevant - og nyttig. Har ikke tid til å lese alt!
 Utdanningsdirektoratets hjemmeside er noe vanskelig å navigere i. Tidkrevende å finne frem til rett informasjon. regelverket kan med fordel eksemplifiseres i større grad.
 Utdanningsdirektoratets hjemmeside er uoversiktlig, og det bør sendes en melding til skolene når det kommer viktige endringer/presiseringer
 Ved å bruke et mest mulig forståelig skriftspråk.
 Ved å ha relevante rundsskriv, forskrifter, regelverk m.m. i en webbasert nasjonal database, vil siste utgave alltid være lett tilgjengelig for både skoleledere, lærere og andre som jobber i skolen.
 Ved å lage enkle oppsett over hva som må til for å oppfylle kravene til virksomheten.
 Veiledninger og tydelige eksempler der det er skjønnsmessig vurdering
 Vi finner det meste på udir.no
 Vi får støtte fra skoleeier når vi trenger det.
 Vise gode eksempler
 Øke fylkesmannens veilederrolle/-oppgave
 Ønsker nyheter tilsendt på e-post.
 Å ha tilsyn høres meget skummelt ut, både innad og utad. Hvis meningen med tilsynet er å øke

Vedlegg 6B. Hva kan Utdanningsdirektoratet gjøre for å øke skolenes kunnskap om relevant regelverk? Skriv inn idéer og behov dere måtte ha. Skoleeiere.

Det er ikke alltid like lett å finne frem på direktoratets hjemmeside. Kunne det gjøres noe her?

Det er viktig at det blir større fokus på opplæringsloven med forskrifter i all grunnutdanning og etterutdanning.

Direktoratet sender i dag info direkte til skolene. Dette har effekt, men den økes dersom skoleeier blir motivert til å følge opp saken.

Et nettsted for spørsmål - hvor ikke svarene er henvisning til en paragraf

Flere gratis seminarer

Forståelig språk. Mye av regelverk og informasjon om dette er unødig juridisk/byråkratisk. Noe som skaper usikkerhet, tvil og krever nye tolkninger

Fortsette det arbeidet de gjør i dag

Fortsette å utarbeidere gode veiledere. Mye av regelforståelsen må vi dag hente fra ulike fylkesmenns vurderinger i klagesaker.

Føler dette blir godt ivaretatt.

Informasjonssamlinger ved store endringer

Klargjøre forventningene som ligger i f.eks. "eit godt miljø" og og hvilken dokumentasjon som anses tilstrekkelig.

Lage gode maler for oppfølging av lov og forskrift. Eksempel oppf

Lage korte og informative skriv. Gi gjerne gode eksempler - case. Lag maler og prosedyrer

Passe på at udir.no er tilpassa dei søk som er relevante, rydde og forbedre oversikt, ha tilstrekkeleg søkeordalternativ, ha kontrollgrupper som sjekkar menyar slik det er logisk for brukarane og ikkje berre for produsentane av informasjon.

regelverksamlinger, nyhetsbrev, info i kortform-gjerne som en link i en epost

Rundskriv med tolkninger fra Udir kan lett føre til for sterke føringer lokalt!

Samlinger og erfaringsdeling, for eksempel innenfor vurderingsarbeid og elevenes skolemiljø.

Sette Fylkesmannen i stand til å gjennomføre temasamlinger for skoleeierne og skolelederne - sammen.

Rundskriv er bra. Steg-for-steg-beskrivelser er til STOR hjelp. Maler som ivaretar formelt korrekte formuleringer i brev, enkeltvedtak f.eks.

Sikre Fylkesmannen mulighet til å skolere "sine" rektorer og drive veiledning , - i tillegg til tilsyn.

Skoleledere burde hatt tid avsatt til pedagogisk arbeid. Har en mistanke om at det blir nedprioritert til fordel for personal- og økonomiledelse.

Skrive enklare veiledninger. Bruke eit språk det er

Som det er gjort i Oppland i dag, samlinger og informasjon via fylkesmann, og gjennom KS

Styrke fylkesmannens rolle som veileder og dialogpartner for kommunene.

Styrke ressursene på fylkesmannsnivå for systematisk å kunne bruke dialogform som bevisst del av tilsynsarbeidet.

Tetter dialog, tydeligere informasjon og gode praktiske eksempler.

Tilsyn er bra. Fylkesmannen i Sogn og Fj følger godt opp. Viktig med påminnelser.

Tilsyn kan erstattes me

Udir bør etterstrebe en balanse mellom regelverksfokus og det vesentligste: elevens læring. En tydeliggjøring av hvordan etterfølgelse av regelverket vil sikre bedre læringsutbytte, ville vært interessant lesing.

Ut over det tilgjengelige skriftlige regelverket, føler vi at vi får den hjelpen vi trenger til forståelse, tolkning og opplæring ved utdanningsvdelingen hos Fylkesmannen i Oppland.

Veiledning i forbindelse med tilsyn

Veiledninger der de ikke er utarbeidet

Videreføre/styrke ordningen med å utforme kortfattede brosjyrer beregnet på brukere (elever/foresatte) og ansatte i skoleverket.

Være mer tilgjengelig for spørsmål. Regelverksaml. etter endringer.

Vedlegg 7A Skolene om skoleeiers andre tiltak for videreutvikling av vurderingskompetanse.

3 kommunale planleggingsdagar skuleåret 2011-12

3 skular er med i nasjonal satsing

avholdt stor konferanse for 3 år siden, siden har det være arbeid i FAU som har dominert

Deltar ikke i fylkets arbeid

Dialogkonferanser

Eiga kommunal gruppe

Eiget pedagogisk utviklingsforum

er interkommunal skole ... har nettopp skiftet administrasjonskommune ... defor vet ikke

er med i den nasjonale satsinga "Vurdering for læring"

Felle skolering rektorer

Felles kursing av alle lærarane i 7 kommunar

Fokus på skoleledermøter.

God kompetanse i et sterkt Pedagogisk senter

Har temaet vurdering på ledermøte hver måned, og har satt utviklingsarbeidet som varighet frem til 2017.

ikkje noko pr i dag

Ingen ting

Kjøpt inn PULS

kommunale retningslinjer for individuell vurdering i grunnskolen i kommunen

Kursing av hele lærerpersonalet.

Laget en retningslinje for vurdering.

Ledelsen har også blitt kurset.

Legge til rette for samarbeid med høgskole.

Lokal arbeidsgruppe med skoleledere nedsatt

Lærere gis fri til å jobbe som sensorer ved privatisteksamener

Prosjekt - LP skoler

Pålagt skriftlig vurdering

Rektorene har overtatt ansvaret for utviklingsarbeid i skolene. Det er også rektorene som utarbeider plan for utviklingsarbeid, men det skjer i eit nært samarbeid med skuleeigar.

Satsingsområde

Skoleeier har initiert et omfattende OU-utviklingsprosjekt som der hensikten er å skape rammebetingelser for bedre læring og vurdering.

Skoleeier planlegger kompetanseutvikling.

Skolen er med i satsingen Vurdering for læring

Skolen er plukket ut til å få lov til å være med på "Vurdering for læring" fra høsten 2012.

skolen har vore med i eit toåring VFL prosjekt saman med 10 andre skolar i kommunen organisert av ped.senter

Skolen skal nå være med i et prosjekt sammen med utdanningsdirektoratet

Skulen er med i "Vurdering for Læring"

Team på skoleledersamlinger

tidligere satsing.opp til hver skole nå.

Ved å vere praksisskule for lærarutdanninga

Vi har vurdering som satsingsområdet - brukar fellestid på dette

Virksomhetsledernivå initierer lokal arbeid med fagplaner og utviklingsarbeid. I tillegg til samarbeid med andre skoler.

Vedlegg 7B Skoleeierne om skoleeiers andre tiltak for videreutvikling av vurderingskompetanse

Delta i nasjonal satsing i "Vurdering for læring"
Kursing over år for skoleledere
Modulbasert skolebasert etterutdanning
Nettverksarbeid og erfaringsdeling skolene imellom,
Opplæring ved utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Oppland.
Vi har avsatt en 100 % stilling til utvikling av vurderingsfeltet.

Vedlegg 7C Skolene om skoleledelsens andre tiltak for videreutvikling av vurderingskompetanse.

Arbeid med halvårsrapporter og utviklingssamtaler
Bruke nettressurser som filmer på Udir og andre steder
Deling av tanker og arbeid i skolen
Er med i prosjektet "Vurdering for læring"
Erfaringsdeling internt på skolen etter ekstern kursing
Felles lærarsamling ein gong pr måned
Gi lærerne informasjon om lov og forskrift knyttet til dette området.
Gjennom avtalen om praksisskule
Gjennom forpliktende og systematisk arbeid gjennom team på skolen
I felles planleggingsdager
Ikke direkte fokus nå. Tidligere.
Ikke noko pr i dag
Internt, systematisk arbeid.
Knyttet til oss en veileder fra HIØ.
Kursing av hele lærerpersonalet.
Leder for oppvekst/kulturetaten er fungerende rektor ... se forrige spørsmål.
Legge til rette for faglig oppdatering.
Ip-skole
Lærerne jobber team
Prosjekt - LP skoler
samarbeid med kompetansesenter
Se 26, skoleeier og skoleledelse er samme person
Skolen deltok i prosjektet Kjennetegn på måloppnåelse
Skolen er med i eit VFL- prosjekt saman med 10 andre skolar i kommunen organisert av ped.
senter i kommunen
Tema i flere fellessamlinger på skolen. Forventninger om at den enkelte utvikler sin praksis.
Utviklingsarbeid leselos
Utviklingsarbeidet foregår kontinuerlig. Vi er i ferd med å revidere "gamle" planer samt legge
inn ny praksis.
Vi har vurdering som satsingsområde - brukar mykje fellesrtid på dette - satsing nokre år
framover - dette er eit stort vanskeleg område
Økte med fokus på temaet og beste praksis hver 3. uke i lærernes fellestid.

Vedlegg 8A. Grunner til ikke å delta i Svømmekampanjen 2011

Ansvarlig rektor den gang og faglærer meldte ikke på.
Bare 3. kl er i bassenget pga lite ressurser
Ble ikke benyttet.
Er usikker da jeg ikke var her hele 2011.
Fikk ikke ressurser - hadde fått for 2 år siden
Flere nyansatte, sjukefravær og andre utfordrende forhold som har ført til redusert kapasitet når det gjelder bemanning.
Forbigått (utegløymd)
Har ikke elever på 4. trinn dette skoleåret
Ikke aktuelt
Ikke kapasitet ut over det ordinære tilbudet
Kapasitetsproblemer
Kom litt sent i forhold til kravet
Kostnad skyss
Lite hensiktsmessig opplegg for å øke svømmeferdighet!
Lite tid . - fokus på svømme ferdigheter
Læreren fikk ikke meldt inn elevene i det tilgjengelige datasystemet. Det er ønskelig at dette blir gjort lettere tilgjengelig. Forsøkte å melde inn via telefon, men det var ikke mulig.
Passet ikke
Usikker
Usikker på årsaken
Vet ikke
Vet ikke, men tror ikke lærerne var bevisste på dette.
Vi hadde ikke elever i 4.klasse
Vi undersøkte om vi kunne kjøre opplegget på 5.kl for det hadde passa perfekt for vår skule. Det fekk vi ikkje.

Vedlegg 8B. Tiltak som kan øke fokus på svømmeopplæringen.

Arbeid for påbod om at skuleeigar/kommune må tilby alle born frå 1.-4. trinn symjeopplæring. (Obligatorisk). Dette forutset politisk vilje og ressursar frå staten.
Arbeide for mer tildelt tid i kommunale basseng gjennom skoleeier
At kommunen hadde gitt elevane symjeopplæring....
At kommunene har nok åpne basseng på skolene. Gratis livredningskurs til alle lærere.
Basseng som er tilgjengeleg....
Basseng.....
Bedre kommune/skole-økonomi slik at bassengene kan holde åpent i lengre perioder
Bedre tilgang til nærliggende svømmehaller, som det bør bygges flere av, f.eks i forbindelse med flerbrukshaller i pressområder.
Bedre økonomiske rammer. Transport 6 mil med buss (tur /retur) er dyrt.SAmt leie av svømmehall.
Da vi er en fådeltskole, får de fleste av våre elever svømmeundervisning i to år, ukentlige timer.
Dekning av skyssutgifter og tilgang til svømmehall
Den kommunale svømmeundervisningen integrerer Svømmekampanjen i sitt opplegg
Det burde vært svømmemuligheter på alle trinn
Det bør være en fast ordning på at alle elever får bevis(svømmeknapp) ved oppnådde ferdigheter.Elevane må få svømmetilbud til et minimum av ferdigheter er oppnådd.
Ein kommune som tilbyr basseng....
Elevane ved vår skule har ein time svømming kvar veke dei går på skulen. Dei kan svømming, og opplæringa går som ein lek. Det burde vere basseng i alle kommunar.
Elevane våre har svømmeopplæring både på 3. trinn og 4. trinn. De som ikke kan svømme når de går ut av 4. trinn får egn opplæring i liten gruppe til de kan svømme på 5. trinn. Vi har tilgang til basseng, det er helt avgjørende.
Engasjere foreldrene i større grad. Begynn i hvert fall med vanntilvenning før skolestart!
Etterutdanning i kroppsøvning og svømming
Fjerne det fra læreplanen. I vår kommune har foresatte bedre tilgang til svømmehaller enn voksne.

Skolen blir en sovepute og gir falsk trygghet.
 Flere klasser enn bare 3. må få tilgang til bassenget. Skolen har ikke midler til å betale selv.
 Flere obligatoriske timer til svømmeopplæring.
 Flere skolebassenger. vi er mange skoler som må dele et basseng og vi får tilgang på for få timer
 Flere svømmebasseng. Vi er en 1-7 skole og har kun 38 t. svømmeopplæring i 3. klasse. Dette er alt for lite. Livredning kommer ikke på timeplanen før elevene er svømmedyktige. De fleste lærer å svømme, men livberging og livredning i vann krever av barnet enn at de har lært å svømme.
 Foreldresvømmeopplæring.
 Flere svømmebasseng/mer tid i vannet
 Flere timer i basseng med gode instruktører
 Flere timer i basseng.
 Flere åpne svømmehaller i nærmiljøet.
 Fokus er på å nå målet der alle skal kunne svømme etter 4 trinnet.
 Fokus på tolkningen av kompetansemålene i svømming.
 Foreldresvømming - livredning
 Få bygd nytt basseng etter brann
 Fått frem foreldrenes ansvar for dette
 Gi skolene en enkel måte å få tak i de diverse "svømmemerkene" på. For all del, la det være veldig lett å få tak i merkene!
 Gratis buss for alle skoler som ikke har basseng.
 Grunnet begrenset tilgang til basseng gjennom et skoleår er det viktig at skolen gir gode tilbakemeldinger til foreldre om elevens svømmeferdigheter. Det er viktig at foreldre/foresatte blir bevisst på å utnytte sommerferie som en forlengelse av å utvikle svømmeferdigheter og hvor skolen kan komme med tips om hva de bør ha fokus på. Skolen ser, siden vi får relativt lite netto tid med ungene i vannet. At unger som er i vannaktiviteter uten svømmeferdighetsoppfølging at de automatiserer uheldige svømmeferdigheter. Derfor er det viktig at foreldre også blir bevisstgjorte på hva skolen ønsker de følger opp i svømmeferdighetsutviklingen.
 Ha råd til egne svømmelærere
 Halda symjebassenget ope heile året. No er det mellom haustferie og vinterferie.
 Har eget basseng og svømming på alle årstrinn
 Har vært uten basseng, fikk nytt senhøsten 2011. Skal følge opplegg neste år (Hovedutfordringen er at vi har for lite bassengtid til rådighet!
 I vår kommune har vi egen kommunal svømmeskole som driver svømmeopplæring for alle
 Kommentar: Skolen registrerte alle elever, men fekk ikkje symjeknappen fordi vi hadde bestilt til alle. Dette var negativt med ordninga. 100% av elevane greidde kravet.
 Kommunale administrasjonen må ta opplæringen av instruktører og sikkerhetskurset på alvor. Elevene har fått få timer da kommunen ikke holdt sikkerhetskurs før i februar.
 Kommunen driver svømmeopplæring helt glimrende med ansvarlige svømmelærere.
 Kommunen har stor satsing på svømming uavhengig av denne kampanjen.
 Kommunen trenger eget svømmebasseng. Da vil vi få mer fokus på svømmeopplæring og bedre se hva vi trenger for å utvikle opplæringa videre.
 Lettere tilgang på svømmehall samt dekning av ekstra reiseutgifter fra skole/svømmehall
 Lettere tilgang på svømmehaller i nærheten av skolen. Slik det er nå, så går det en hel dag med til gjennomføring (gå til og fra svømmehall)
 Lettere tilgang til basseng
 Læreplanen og fag og timefordelingen må endrast i pakt med sentrale prioriteringar. Alt for mange ting skal inn i gym-faget.
 Læreplanmålene for 1.-4. trinn inneholder ikke krav om at elevene skal kunne svømme. Rart med fokus på dette da?
 Materiellet var på norsk - vi er en engelskspråklig skole
 Materiellet vil bli bruka på 4.tr. i vår
 Me har timeplanlagt symjing per veke; dermed høgt fokus, men vil gjerne ha fleire gode undervisningsopplegg, t.d. på nett. Lærarrettleiing for begynnaropplæringa er god, men lærarane saknar tips til eldre elevar "som gjer det kjekt å fortsetja" med symjeundervisninga.
 meir tid i bassenga
 Mer obligatorisk svømmeopplæring på barnetrinnet
 Mer tid i basseng. Svømmeopplæring for foresatte i tillegg/parallelt.

Mer tid i bassenget. Mellomtrinnet bør få svømmeopplæring. Svømmeopplæring på småskoletrinnet bør starte trinnet, og bør være lovbestemt.

Mer tilgang til badeanlegget

Mere undervisning

Opplæring og etterutdanning av lærere som har kroppsøving og svømming

Prioritere mye og god svømmeopplæring på de laveste klassetrinnene - dette satser vår skole på i dag og har gode resultater.

Pålegge kommuner å legge til rette for mer svømming. Det bør være mulig med en periode hvert skoleår.

Ressurssituasjonen hos oss gjør det vanskelig å ha tilrekkelig fokus på svømmeopplæringen

Setter i gang målrettet svømmeopplæring for den gruppen som ikke behersker svømming.

Siden vi ikke har svømmebasseng i egen kommune og må reise for å få dette til det 3. og 4.kl som har svømmeopplæring. Frå 5.-7.kl har vi to turer i semesteret der vi har svømming i fokus. Da hadde det være veldig inspirerende å delta i en kampanje ala den som var for 4.kl.

Skolen har svømmeopplæring fra 1.-3. tr og oppsamling på 6.-og 7. tr av de som ikke har oppnådd kompetansemålene

Større tilgang på bassengtid

Støtte til egnet svømmelærer

Svømmeopplæring på 3. trinn gir som resultat at elevene lærer å svømme.

Svømmeopplæringen i regi av Trondheim kommune er god.

Svømming hver uke, minst.

Svømming i tjern, sjø, elv. Enighet om standard for begynneropplæring: crawl

Sørge for at det er flere basseng med vann i, som ikke ligger slik at elevene må reise i en time hver vei, eller mer.

Tilgang til symjebasseng er varierende. Salderspost på budsjettet...

tilgjengelig svømmehall

Tilpasset opplæring i form av mer svøm til de som trenger det for å klare kompetansekravene etter 4. trinn. Skal barn klare å bli livreddere på 9. trinn må de ha mye mer svøm i grunnskolen enn de har i dag!

Vann i bassengene!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Vi er en liten skole og har svømmehall 40 meter fra skolen. Alle elever har minimum 1 time svømming i uka.

Svømmekompetansen er derfor svært god

Vi er i særstilling da denne lille skolen med 40 elever har eget basseng - med vann! Alle elevene har svømmeopplæring ukentlig gjennom hele skoletiden. Dette er en drømmesituasjon som en gjerne skulle hatt overalt, med tanke på fokus på svømmeopplæring.

Vi er veldig godt fornøyd med måten svømmeopplæringen i Steinkjer kommune foregår. Alle elevene kan svømme når de går ut av 3.klasse!

Vi får bassenget i orden nå etterat det har vært ute av drift i 4 - 5 år. Etter påske 100 % satsing på svømmeopplæring

Vi hadde ikke tilgang på svømmehall. Nå jobber kommunen med å finne tid til skoler som ligger et stykke fra kommunens svømmehaller. Tiltak: gratis skyss for elever på svømmekurs, i skoletida.

Vi har en god svømmeopplæring med basseng på skolen.

Vi har et meget godt fokus på svømmeopplæringen med kvalifisert instruktør og nytt flott svømmeanlegg.

Vi har ikke basseng ved vår skole eller i vår øykommune

Vi har laget et tiltak på 6. og 7. trinn. skolesvømmen

Vi har prøvd å komme inn på sida. Dette ved flere anledninger. Kommer ikke inn - seinest i forrige uke.

Vi har stor fokus på svømmeopplæring

vi har svømmeopplæring på 3. og 5.trinn. På 3. trinn med proffe svømmelærere. På 5.trinn er det Bærumssvømmerne some er instruktører.

Vi konsentrerer symjeopplæringa om 2. og 4. trinn. Då får elevane symjing lenger tid om gongen og meir kontinuitet.

Vi kunne tenke oss ei støtteordning til skular som må bruke mykje pengar på skyss til svømmehallen.

Vi mangler svømmebasseng i kommunen. Viktigste tiltak er at statlige myndigheter gir pålegg om at hver kommune må ha svømmebasseng, og at det følger midler med et slikt påbud.

Vi sørger for at alle elever lærer å svømme. Lærer de det ikke på 3. trinn, får de fortsette neste år.

Vi trenger ressurser til å kunne gjennomføre svømmeopplæringen i tråd med KO6

Vi ønsker mer midler til svømmeundervisning. Skolen har ikke eget basseng og dermed blir det svært dyrt å ha svømmeundervisning, da vi må kjøre 2 mil til nærmeste basseng. Transport er dyrt.

Vår skole tilbyr allerede mer svømming enn vanlig og er svært godt fornøyd med det - våre foreldre

opplever det som viktig også.

Ønsker eget basseng

Øremerkede midler fra staten til kommunene for å få konkrete tiltak for det gode formålet.

Øremerkede midler til transport for å komme til svømmehall. Vi må ta buss en time hver vei og det koster kr 4000,- per gang. Dette ligger ikke i budsjettet.

Vedlegg 9A Eksempler på særskilte tiltak

Aktivt sørget for samarbeid mellom fellesfaglærerne og yrkesfaglærerne (programfaglærerne)
Den naturlige skolesekken
Ekstra lærertetthet
Er med i prosjektet FYR, kompetanseskole i Rogaland
Etterutdanne lærer i norsk for yrkesfag
Fellesfag aktivt med i ptf faget
Fellesfaglærere ved hver avdeling. Deltakelse i hospiteringsprosjektet. Fellesfaglærere involveres
Ja, yrkesretting med engelsk i programfag og rapport etter PFO
Programfaglærere har fått undervise i fellesfag
Prosjekt for å få fellesfaglærere og yrkesfaglærere til å samarbeide kontinuerlig.
Prosjekt inneværende år hvor fokuset er yrkesretting av matematikk.
Prosjektarbeid i forhold til det spesifikke programområde.
Samarbeid mellom programfag og fellesfag
Samarbeid mellom yrkesfag- og fellesfagseksjonene.
Sett av planleggingstid slik at lærarane kunne yrkesrette faga
Skolen er avhengig av å ha sammenslåtte grupper i fellesfag på en del programområde for å få økonomien til å gå opp. Likevel er det et prinsipp at det skal ligge til grunn rom for yrkesretting i gruppen, selv om dette er en utfordring.
Skolen er blitt knutepunktskole, FYR-skole, i fylket. (Fellesfag, Yrkesretting, Relevans)
Stort fokus på dette i de ulike aktuelle fagområdene
Særlig fokus på norsk, engelsk og matematikk på YF.
Vi har hatt et par prosjekt der matematikklærere og programfaglærere har samarbeidet
Vi startet arbeidet med yrkesretting av fellesfag allerede under R-94 - og vi har bare utdanning i ett programområde. Lærerne driver opplæring i Norsk og engelsk blant annet gjennom arbeid på verkstedet
Videreført/forsterket allerede igangsatte tiltak
Yrkesretting (som vi tidligere kalte det) har stått sterkt i kollegiet. Vi har satt ny fokus og fulgt opp med kurs/kompetanseheving
Yrkestilpasning er en del av arbeidet i faggruppene og blir også diskutert på avdelingsmøtet for fellesfag. Det oppfattes imidlertid som problematisk å yrkesrette fag som norsk og engelsk gitt mange mål og store eksamener i etterkant

Vedlegg 9B Kommentarer til utfordringer i forbindelse med fellesfagene. Skolene

Det er både organisatoriske forhold og ikke minst holdninger hos fellesfag lærerne, særlig norsklærere er utfordringer
Det er en utfordring at eksamen er felles for YF innen for det enkelte fellesfaget. I oppgavegivningen tas det lite hensyn til yrkesrettingen. Det er også utfordrende og gi gode yrkesrettede oppgaver - med gjennomgående god kvalitet.
Dette krever holdningsendringer, som tar litt tid.
Ettersom Service og samferdsel er det eneste yrkesfaglige programområdet ved skolen, blir fellesfaglærerne her veldig perifere i forhold til programområdet.
Stram økonomi og budsjettreduksjoner gjør det umulig for skolen å ha fellesfag på VG1-nivå i enkeltgrupper når elevtallet er under 14 elever.
Tid for samarbeid på tvers av fagene
Vi er en liten skole, største utfordringene for oss er å få store nok fagmiljø for å drive et godt utviklingsarbeid innen det enkelte fellesfag.
Vi har nå et ekstra stor fokus på samarbeidet mellom fellesfaglærere og programfaglærere.
Vi sliter litt med å rydde tid til felles planlegging for fellesfag og programfaglærere
Økonomi er den aller største flaskehalsen. Vi må slå sammen grupper for å ikke gå med underskudd.

Vedlegg 9C Kommentarer til utfordringer i forbindelse med fellesfagene. Skoleeierne

Det har over tid vært tiltak rettet mot å yrkesrette/relevansgjøre undervisningen. Utfordringen er å bryte etablerte organisatoriske mønstre ved skolene.

Skoleeier har ikke tilstrekkelig kunnskap om hva som foregår, det er helt sikkert mange gode eksempler. En utfordring er timetallet i fage

Vedlegg 9D Kan skoleeier presentere et eksempel på et godt tiltak som svar på ambisjonen om å tilpasse undervisningen i fellesfagene til programområdet?

Dette inngår i Ny GIV-satsningen til fylkeskommunen hvor det skal opprettes netteværk mellom skolene i dette arbeidet.

Omlegging av timeplan og organisering av fellesfagsundervising i verksted på Bygg- og anleggsteknikk. Tiltak hovedsaklig rettet mot norsk, matematikk og engelsk.

Skoleeier har tett dialog med skoledelelsen om å unngå sammenslåing av grupper i fellesfagene. De

Vi har enkelte eksempler på noen skoler. For øvrig følges arbeidet opp gjennom yrkesrettingsprosjektet Ny GIV Yrkesretting har fått større oppmerksomhet gjennom FYR

Referanser

Vibe, Nils og Miriam Evensen (2009). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2009. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU STEP rapport 45/2009.

Vibe, Nils og Nina Sandberg (2010). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 14/2010.

Vibe, Nils (2010). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2010. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 40/2010.

<http://www.regjeringen.no/nn/dep/kd/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/prop/2011-2012/prop-1-s-20112012/5/11.html?id=657510>

<http://www.naturfagsenteret.no/binfil/download.php?did=7879>

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no